

SEPTEMBER 1940

Maret

HIND
40
SENTI

9

NAISTE JA KODUDE KUUKIRI

Lõbusate noorte marss

(FILMIST „LÕBUSAD POISID“)

Lebedev-Kumatši sõnad

J. Dunajevski muusika
Harm. B. Sirotkin

Marsi tempos

1. Meil sü-da ker-ge on lõ-bu-sast

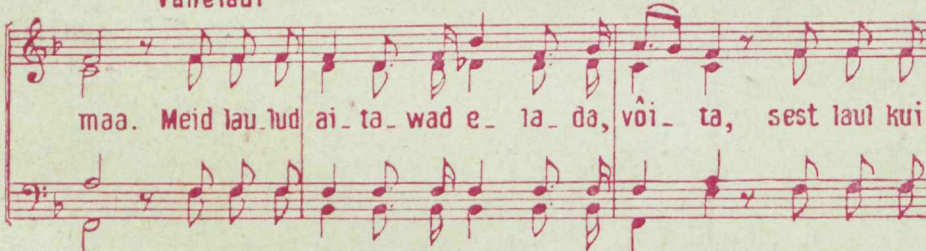

lau-lust ta ii-ai i-ga-wust tun-da ei saa... Ja lin-nad

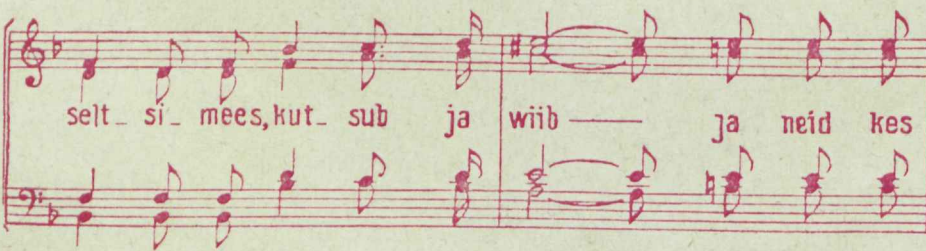

lau-la-wad mei-e-ga lau-lu ja lau-lu lau-la-wad te-ha-sed ja

Vahelaul

maa. Meid lau-lud ai-ta-wad e-la-da, voi-ta, sest laul kui

selt-si-mees, kut-sub ja wiib — ja neid kes

Järg 3. kaaneküljel.)

Maret

Nº 9 (69)

SEPTEMBER

1940

EESTI NAISTE JA KODUDE KUUKIRI

Fotoreportaazi 26. rahvus-
vahelise noorsoopäeva
rongkäigust Tartus

21. juuni 1940

Sel põuasel pikkade päevade kuul,
kui tardunud taevast ja raugenud tuul
ja laotusest põletab päike,
kõik rahvas on ootel ja müürina tumm:
nüüd kusagilt läheneb põrisev trumm,
mis kõmab kui ähvardav äike.

Mis ergab sääli käänaku taga kui koit?
Näe, plahvatab punaste lippude loit
ja platsid ja tänavad täidab.
See tuli, mis miiland on lees läbi öö,
nüüd tuha alt tõuseb ja teeb oma töö
ja võitlejad võitluseks läidab.

Neil lauludest hõiseteks süttinud meel,
nad loobivad müste ja põsil on veel
neil värnitsat, lupja ja nõge.
Neis kätes on kangid ja vasara ramm,
neis löökides variseb viimane tamm,
mis takistab tulvavat jõge.

Nad tõstavad üles, mis siiras ja kuum,
nad sõtkuvad põrnu, mil pehkinud tuum,
neil pilgus on loojate rangus.
Neil tegudes täita on suur ideaal,
neil näidata antud, mis vabade maal
võib mõistus ja käevarre kangus.

KLARA ZETKIN

Lenini

arvamus naisküsimusest

2. järg.

„Sel pole midagi ühist armastuse vabadusega, nagu meie, kommunistid, sellest aru saame.

Teie arvatavasti tunnete seda kuulsat teooriat, et kommunistlik ühiskonnas seksuaalsete soovide rahuldamine olevat lihtne ja tähtsusetu nagu klaasi vee joomine. See klaasi vee teooria on teinud meie noored inimesed hulluks, täiesti hulluks. See on osutunud saatuslikuks paljudele noortele pois-tele ja tüdrukutele. Selle pooldajad väidavad, et see on mark- sistlik. Täna sellise marksismi eest, mis otseselt ja vahendit- tult taandab kõik nähtused ja muudatused ühiskonna ideo- loogilises pealeehituses tema majanduslikule baasile! Asjad ei ole mitte lihtsad. Friedrich Engels näitas seda juba kuu aja eest ajaloolise materialismi seisukohalt. Ma mõtlen, see klaasi vee teooria on täielikult ebamarksistlik ja üldse eba- sotsialistlik. Seksuaalset elus ei tule ainult lihtne loomus ar- vesse võtta, vaid ka kultuuri tase, mis võib olla kõrge või madal. Oma „Perekonna päritolus“ Engels näitas, kui täht- tis on üldise seksuaaltingi arenemine ja vaimustumine indi- viduaalseks armastuseks. Sugude vahekorrad ei ole lihtsalt

jõudude mängu väljendus majanduse ja füüsilise tarbe vahel ühiskonnas ega moodusta eraldi uurimisobjekte füsioloogili- sest vaatekohast. See on ratsionalism, mitte marksism, mis püüab jälgida nende vahekorrad muutusi otseselt, eraldi nende se- sest ideoloogia kui tervikuga ja ühiskonna majandusliku alu- sega. Kindlasti — janu tuleb rahuldada. Kuid kas normaalne inimene normaalses olukorras jooks rentslist, lombist või klaasist, mille serv on määratud paljudest huultest? Aga ühis- kondlik vaatekoht on kõige tähtsam. Veejoomine on muidugi individuaalne asi, kuid armastuses on tegemist kahe inimese eluga — ja kolmas, uus elu tekib. See on põhjus, mis teeb asja huvitavaks ühiskondlikust küljest ja annab kohustuse ühiskonna vastu.

Kommunistina mul pole vähimatki poolehoidu klaasi vee teooriale, ehkki see kannab peent tülit „armastuse rahul- dus“. Igal juhul see armastuse vabastamine pole ei uus ega kommunistlik. Teie mäletate, et umbes läinud sajandi keskpaiku sellest jutlustati kui „südame emantsipatsioonist“ romantilises kirjanduses. Kodanlikus praktikas see muutus liha emantsipatsiooniks. Tol ajal jutlustamine oli osavam kui praegu, ja mis puutub praktikasse, ma ei või otsustada. Ma ei taha oma kriitikaga jutlustada askeesi. Mitte sugugi. Kom- munism ei too asketismi, vaid elurõõmu, elujõudu ja rahuld- tud armastus aitab selleks kaasa. Aga minu arvates praegu laialtlevinud liialdamine seksuaalsete elu rõõmu ega jõudu elule, vaid võtab selle ära. Revolutsiooni ajal on see halb, väga halb.

Noored inimesed eriti vajavad rõõmu ja elujõudu. Ter- vislik sport, nagu ujumine, jooksmine, jalutamine, mitmesu- gused kehalised harjutused, ja mitmekülgsed vaimsed huvid, nagu õppimine, uurimine, ühised arutlemised, — see annab noorele inimesele rohkem kui igavesed teooriad ja arutlused seksuaalsete probleemide üle või nn. „täielikult elamine“. Terved kehad, terved vaimud!

Ei munk ega don Juan, ei ka saksa filistrite vahepealne seis- koht. Teate, noor seltsimees —? Tore poiss, väga andekas. Ja siiski ma kardan, et temast ei tule midagi head. Tema keerleb ja vaarub ühest armulooist teise. Sellest ei jätku poliitiliseks võitluseks, revolutsiooniks. Ja ma ei veaks kihla nende naiste usaldatavusele ja vastupidavusele võitluses, kes ei tee vahet oma isik- like romansside ja poliitika vahel. Ka mitte meestele, kes jooksevad iga seeliku järele ja langevad iga noore naise lõksu. Ei, ei! Seda ei saa lepitada revolutsiooniga,“ ütles Lenin, hüppas püsti, lõi rusikaga lauale ja käis pisut aega toas edasi-tagasi.

„Revolutsioon nõuab keskendumist, jõudude kasvu. Mas- silt, üksikisikult. Ta ei või sallida orgilisi olukordi, mis on normaalsed D'Annunzio dekadentsetele kangelastele ja kan- gelannadele. Allakäik seksuaalsetel on kodanlik, on dekadentlik näht. Proletariaat on tõusuklass. See ei vaja joovastust nar- koosina ega ergutusena, niisama vähe joovastust seksuaalse liialduse kui ka alkoholi näol. Ta ei pea ega või unustada kapitalismi häbi, roppust ja metsikust. Ta saavutab tugevama tunni võitluseks oma klassi olukorra eest, kommunistlikkude ideaalide teostamisel. Ta vajab selgust, selgust ja veel kord selgust. Ja seepärast kordan, mitte nõrgenemist, mitte raiska- mist, mitte jõudude hävitamist. Enesekontroll, enesedistsipliin ei ole orjus, isegi mitte armastuses. Kuid andestage, Klara, kaldusin palju kõrvale meie jutuajamise lähtepunktist. Miks ei kutsunud te mind ikkorraks? Mu keel ei kuulanud sõna. Olen sügavasti huvitatud meie nooruse tulevikust. See on revolut- siooni osa. Ja kui ilmuvad kahjulikud voolud, ronivad kodan- likust ühiskonnast üle revolutsiooni maailma, nagu levivad mitmesuguse umbrohu juured, on parem hävitada need vara- kult. Sellised küsimused on osa naisküsimusest.“

Eriorganisatsioonid naiste jaoks

Lenin oli rääkinud suure vaimustusega ja innuga. Ma tund- sin, et iga sõna tuli ta südamest ja ta näojooned rõhutasid veelgi seda tunnet. Mõnikord toonitas käte jõuline liigutus mõnd ideed. Ma imestusin, et Lenin, kes seisib rutuliste ja suurte poliitiliste probleemide ees, pühendas sellist tähelepanu teise järgu tähtsusega asjadele, analüüsides neid. Ja mitte ainult nii, nagu need esinesid Nõukogude Venes, vaid ka veel kapitalistlikes riigis. Hülgav marksist, nagu ta oli, mõistis ta neid üksikasjadeni, ükskõik mis vormis see avaldus, nende suhet üldisele ja nende tähtsust tervikule. Kindlana, vanku- matuna nagu vastupandamatu loodusjõud oli ta elutahe ja elu eesmärk suunatud ühele asjale: kiirendada masside tööd revolutsiooni suunas. Nii hindas ta kõiki asju vastavalt nende mõjule revolutsiooni edasi viivatele teadlikkudele jõududele, nii rahvuslikele kui ka rahvusvahelistele. Pühendasid tait tähelepanu eri maade ajalooliselt tingitud omapärasustele ja arenguastmele, seisis ta silme ees alaltiselt üks ja jagamatu maailma revolutsioon.

Hüüdsin:

„Kujudas kahetsen, et siin pole sadu ja tuhandeid inimesi teie sõnu kuulamas, seltsimees Lenin. Te teate, et mind pole

teil tarvis ümber pöörata. Kuid sõpradel ja vaenlastel oleks kasulik kuulata teie vaateid.“

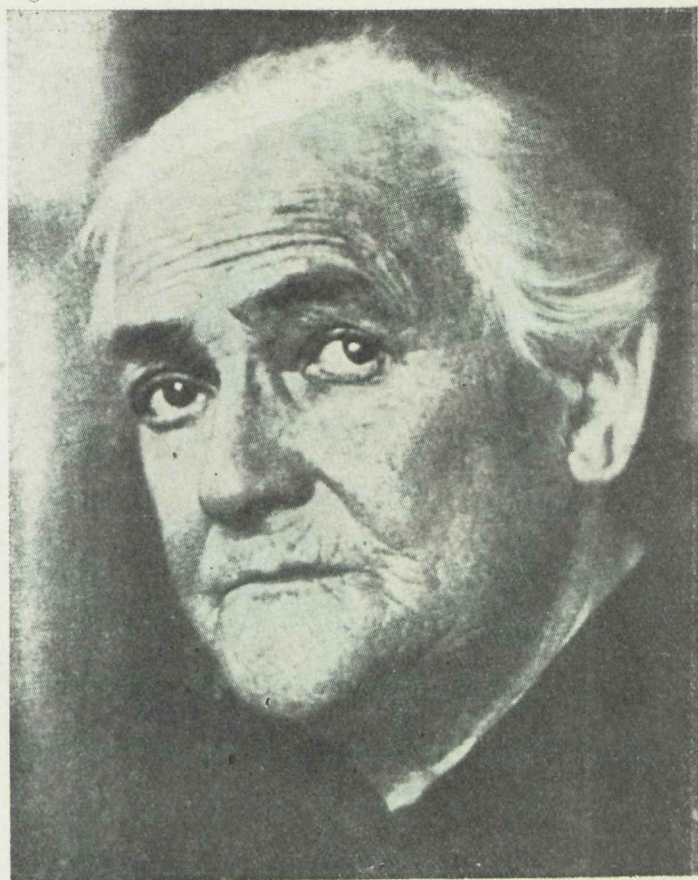
Lenin naeratas. „Võib-olla ühel päeval ma räägin või kirjutan nende küsimuste üle — aga mitte nüüd. Nüüd kõik meie aeg ja energia peab pühendatama teistele asjadele. On suuremaid ja tõsisemaid muresid. Võitlus Nõukogude võimu säilitamise ja tugevdamise eest pole veel kaugelgi lõppenud. Me peame saama üle Poola sõja tagajärgedest ja püüdma teha neist parima. Wrangel on ikka veel lõunas. Aga ma olen täiesti kindel, et me temaga varsti valmis oleme. See annab Briti ja Prantsuse imperialistidele ja nende väiklastele vasallidele midagi, mille üle mõelda. Kuid raskeim osa meie tööst seisab meil ikka veel ees — ülesehitus. Selles tulevad jooksvate probleemidena ette seksuaalvahekorra-, abielu- ja perekonna-küsimused. Vahepeal teie peate edasi võitlema — kus ja millal see iganes tarvilik. Teie peate hoolitsema, et neid küsimusi ei käsitataks ebamarksistlikult ja et nad ei soodustaks kõrvalekaldumist üldisest joonest ega intriige. Ja nüüd lõpuks ma tulen teie töö juurde.“

Lenin vaatas kella. „Pool ajast, mis teile määrasin, on juba läinud,“ ütles ta. „Olen lobisenud. Teie peate üles tõstma ettepanekud kommunistlikuks tööks naiste seas. Ma tean teie põhimõtteid ja praktilist kogemust ses asjas. Seepärast pole vaja palju arutlemist. Hakake pihta. Mis kavad on teil mõtteis?“

Tegin neist kokkuvõtliku aruande. Lenin noogutas nõus olles korduvalt, mind katkestamata. Kui olin lõpetanud, vaatasin talle küsivalt otsa.

„Nõus,“ ütles ta, „rääkige sellest ka Zinovieviga. Ka oleks hea, kui saaksite raporteerida ja arutada seda asja ühel juhtivate naisseletsimeeste koosolekul. Kahju, väga kahju, et seletsimees Inessa ei ole siin. Ta on haige ja läks Kaukaasiasse. Pärast läbirääkimist kirjutage välja oma ettepanekud. Mingi komisjon võib nad läbi vaadata ja lõpuks annab oma otsuse täidesaatev komitee. Ma tahan ainult rääkida mõnest peapunktist, millistes jagan täielikult teie seisukohti. Need näivad mulle tähtsad meie jooksva agitatsiooni ja propaganda tööks, kui see töö peab viima tegevusele ja tulemus võitlustele.“

(Järgneb.)

KLARA ZETKIN

Moskva delegaat

VALLI-MOONIKA HALDRE

jutustab oma reisimuljeist

See sõit kujunes niivõrd muljetrohkeks ja elamusrikkaks, et kardan, ma ei suuda teile anda kahvatut aimugi selle tõelisest mõjukusest, veel vähem kõike kuuldu-nähtu kirjeldada elavais värves.

Vaimustav oli moment, millal ületasime piiri, traattõkke, mis seni meie rahvast lahtetanud sotsialismi kodumaast. „Kas langeb see täielikult?“ küsisime endilt.

Vagun peatus paar minutit — eemalt puude vahelt paistis Viktor Kingissepa mälestusmärk. Meile oli osaks saanud õnn viibida proletariaadi suure esivõitleja unistuste täidumise juures... Kodanliku Eesti võimud tapsid selle mehe, Nõukogude võim aga hindas teda rohkem kui ühtki teist eestlast, püstitas talle mälestusmärgi ja nimetas esimese linna Narva taga Kingissepaks.

Kingissepa s peatusime jälle. Jaama oli kogunenud suur rahvahulk, lapsed lilledega ees. Meid võeti vastu äärmise südamlikkusega. Hõiskasime vastastikku, valasime pisaraid ja vaatasime uudishimulikult üksteisele otsa. Lapsed piirasid meid suurte kirjude põllulille-kimpudega. Kanti veneja eestikeelseid loosungeid, peeti tervituskõnesid.

Päralejõudmine Leningradi kujunes veel pidulikumaks. Lilled, tervitused, sõbralikud rahvahulgad... Oli kuulda ka rohkesti eesti keelt. Endise talvepalee ees peeti suur miiting, millest osa võttis ligi 30 000 kuulajat.

Käisime Leningradi Pioneeride Palees, kus oli parajasti lasteloomingu näitus. Pioneerid, 10—15-aastased kommunistlikud noored, peavad olema töökad õpilased, sest pioneeriks ei saa igaüks. Pioneeride Palees õpib alatiselt 15 000 parimat õpilast. Üldiselt on linnas igas rajoonis omad pioneeride majad ja klubid. Kuid koolitöö on siiski esirinnas, võrreldes muude tegevusaladega. Pioneeride Palees on 600 õpetajat ja instruktorit. Seal korraldatakse igasuguseid kursusi ja moodustatakse mitmesuguseid kunstiansambleid. Näiteks on neil oma kõrge kvalifikatsiooniga balletitrupp, oma sümfooniaorkester jne.

Lasteloomingu näitusel oli väljapanekuid maalikunsti ja

skulptuuri alalt, fotokunstist, tehnikast, lennukimudeleid. Viimase osakonna instruktor oli muuseas eestlane, kes oli väga vaimustatud oma ajast ja kasvandikest. Maalikunsti ja skulptuuri alalt oli välja pandud pioneeride ja õpilaste parimad tööd üle maa.

Meie tähelepanu juhiti ühe 11-a. poisikese skulptuuridele. Neid oli neli, kõik tehtud poole aasta jooksul, kuid iga järgmise oli eelmisest hulga parem.

Olime huvitatud pioneeride kunstigrupi ettevalmistamisest ning meile anti selle kohta ka pikemalt seletust. Grupi töö on kolme-astmeline. Esimesel aastal antakse õpilastele vaid kord nädalas kaks tundi konsultatsiooni. Selle aja jooksul selguvad nende võimed. Järgmisel 3 aastal on kaks korda nädalas kuni kolm tundi grupitööd. Kolmandal astmel õpilased töötavad kaks korda nädalas kolm kuni neli tundi studios. See on juba kunstikooli-taoline õppimisviis, millest võtavad osa muudugi ainult need, kes soovivad minna täielikult kunsti ajale.

Leningradis olles käisime ka partei tsentrumis, mis asub Smolnõi endise aadlitütarlaste internaadi ruumides. Oktoobri-revolutsiooni ajal oli siin revolutsiooni staap. See on revolutsiooni häll. Meile näidati ka Lenini tuba, mis lõi väga pidulik-tõsise meeleolu. Ajalugu muutus elavaks...

Külastasime tööstust — tekstiilfabrikut, kus oli 15 000 töölisi, peamiselt naised. Vabriku kahes hoones korraldati miitinguid. Vabrikuhooned olid väga avarad, õhk hea, valgust palju. Osakondade sissekäigu juures olid stahhaanovlaste pil-did ja töötulemuste tabel.

Päevad Moskvast läksid hommikupooliti linna vaatamisega ja tutvumisega või väljasõitudega, õhtupooliti olid istungid Kremliis.

Ülemnõukogu istungid, millest meie osa võtsime, kestsid 5 päeva ja selle aja jooksul võeti 4 sotsialistlikku vabariiki vastu Nõukogude Liidu liikmeks. Kõige suuremaks elamuseks kujunesid esimene ja kuues päev, eriti viimane, kuna sel päeval võeti vastu suurde NSV Liitu meie väike kodumaa.

VALLI-MOONIKA HALDRE

Istungid toimusid suures Nõukogude Saalis, kus istusime koos teiste rahvaste deputaatidega. Meie kõrval olid Bukoviina saadikud. Minu kõrval näiteks istus rumeenlane, kes 10 aastat vanglas olnud oma poliitilise tegevuse pärast. Ta jutustas, et teda metsikult piinatud ja pekstud. Samuti on tehtud ta kaaslastega, nii et ainult kõige tugevamad eluga pääsesid. Teadagi, mitte ainult meie kodumaal, vaid kõikjal kapitalistlikes riikides käidi väga karmilt ümber töörahva huvide eest võitlejatega.

1. augustil jälgisime eriti suure hoolega kõnesid, mida „Mareti“ lugejad kindlasti juba ajalehtede kaudu tunnevad. Meie vastuvõtt kujunes eriti südamlikuks. Lauadi Internatsionaali, mida Kremli Nõukogude Saalis on lauldud ainult kaks korda. Esimest korda Stalini Konstitutsiooni vastuvõtmise puhul, teist korda nüüd...

Vähepeal tegime Moskvast väljasõidu aedviljakasvatusekolhoosi, mis asub 30 km kaugusel. Kolhoos on 400 hektaari suur ja seal elab 338 perekonda. Igal perel oli oma maja ja aialapp, samuti ka lehm ja siga. Ühismaast kuulus 50 ha puuvilja-aia alla, 6 ha oli maasikate all, muu osa aedvilja kasvatamiseks. Aias oli väga palju triiphooneid ja klaaslavasid, aiatõid tehti 3 agronoomi juhatusel.

Kuna see oli esimene kolhoos, millega tutvusime, seletati meile ka täpsemalt üksikuid asju selle majapidamises. Kolhoosi üldisest sissetulekust, tähendab aiasaaduste müügist, läheb riigimaksudeks vähem kui 0,1%; jagamatu fondi, mille eest ostetakse inventaari, masinaid jne., moodustab 15% sellest summast, kuna 5% läheb kultuuritarvete rahuldamiseks — raamatukogu jne. heaks. Ülejääk sissetulekust jagatakse kolhoosnike vahel tööpäevade järgi. Tööpäevi ei arvestata tundide, vaid tööüksuste järgi. Näiteks loetakse 6 aari kündmine 1,5 tööpäevaks. Peale rahalise tasu saab iga kolhoosnik oma tööpäevade kohta teatud hulga kartuleid, kapsaid ja muud aedvilja, mis kolhoosis kasvatatud.

Kuidas näevad välja üksikud majad? Need on vene stiilis harilikud ristpalkidest ehitised, kuid uued, puhtad ja terviskud. Igas majas on sees elekter, ja nii palju kui nägime, ka raadio ning maja ümbriseb väike aed.

Peale selle on kolhoosis muidugi oma klubi, lastesõim ja riigi poolt ülal peetav kool. Töö ja õppimine on kindlustatud kõigile. Paljud kolhoosnike lapsed õpivad ülikoolides.

Vähese aja tõttu ei saanud me kuigi paljude majades sees käia. Eriti kahju, oli sellest ühel perenaisel, kes meile oma majas tahtis valmistada vastuvõttu ja kes pikemalt jutustas endisest raskest elust. Oma praeguse eluga oli ta, ja nagu paistis, ka kõik teised väga rahul. Nad armastavad tuliselt sotsialismi ja oma suurt juhti Stalinit.

Muidugi käisime Moskvast olles ka põllumajanduse näitusel. Põhjalikumalt saime näha SSSR-i üldpaviljoni. Seal oli igal riigil oma koht, mida dekoreeris iseloomustav maastik ja maa peamised saadused. Karjala-Soome NSVL-i oli näiteks metsamaastik järvega ning saadusteks rukis ja mitmesugune puumaterjal.

Huvitav oli Mitšurini aed, kus nägime pirnipuud, millele poogitud pihlakaoksad, ja roomavat õunapuulinki, mis kasvavad eriti põhjamaa kliima jaoks, nii et lumi võiks talvel kõik oksad kinni katta. Nägime ka Arhangeliski jaoks aretatud viinamarju.

Väga suurejooneliselt mõjus naisskulptor Muhhina loodud kuju, mis seisis näituse sissekäigu juures. See kujutab töölist ja kolhooslast ja on valmistatud roostevabast metallist. Pilt sellest meistriteosest on juba ilmunud meie kuukirja „Viisnurk“ esimeses numbris.

Kogu näitus oli aga niivõrd suur, kirju ja mitmekesine, et sellest ülevaate saamiseks oleks kulunud mitu päeva. Meie viibisime Moskvast üldse 13 päeva ja selle aja jooksul tegime veel ühe väljasõidu. Volga kanalile, tutvusime Kremliiga, Lenini mausoleumiga, metroga, kultuurpargiga, kunstigaleriiga jne. Muul vabal ajal käisin mina rahuldamas oma erihuviseid, milleks oli emade- ja lastekaitse korraldus.

Mulle võimaldati näha rida asutisi — 3-aastaste laste jaoks. Küllastasin laste nõuandepunkti, 1.-haiglat, 1.-sõime, 1.-kodu ja tüsikushaigete laste sanatooriumi. See, mida nägin, oli lihtsalt suurepärase.

Lapse ja ema eest hoolitsetakse juba enne lapse sündi. Rase naine läheb emade nõuandepunkti. Sellest momendist peale seisab ta emade nimekirjas ja on ühe teatava õe hoole all. Selle kohus on naist õpetada, kuidas tuleb hoolitseda oma tervise eest, ta muretseb emale koha sünnitushaiglasse, vajaduse korral viib ta sinna. Kui ema vastsündinuga koju tagasi jõuab, külastab öde teda hiljemalt järgmisel päeval, ta õpetab last mähkima, toitma, abistab ema. Kui ema peab jälle tööle minema, muretseb öde koha lastesõimesse. Juhul, kui ema ei käi tööl, viib ta lapse üks kord kuus laste nõuandepunkti. Siin hoolitsetakse juba täielikult tema eest.

Sõimes

võib rinnalaps olla, kuni ema on tööl. Ema käib teda seal rinnaga toitmas ja teda ennast toidetakse ka seal. Suuremad, üheaastased lapsed, võivad ka kogu nädalaks jääda sõimesse juhul, kui ema on hilja õhtul tööl. Puhkepäeval on kõik lapsed ema juures. Suvel viiakse paljude sõimede üle ühe aasta vanused lapsed 2 kuuks maale. Ainus nendes asutistes, kus suurem aed, jäävad nad linna. Nägin ühte säärast. Kui saabusime sinna, oli 1—3-aastastel parajasti magamistund. Lapsed magasid väljas suurte puude ja telgiriidest katuse varjus. Igas aianurgas eri grupid. Ka laste magades on põetaja alati nende juures. Lapsed olid terved ja pruunid. Läksime majja. See oli kaunis suur ehtis ja jaotatud paljudesse osakondadesse. On põhimõtteks mitte väga palju väikesi lapsi koos hoida. Siin oli iga 35 lapse peale omaette osakond, nagu eri korter oma sissekäiguga, rõduga, magamis- ja mängutoaga ja kõrvalruumidega. 35 lapsest oli moodustatud 2 gruppi, igal grupil oma öde-kasvataja ja põetaja. Lapsed olid gruppidesse koondunud vanuse järgi, ühevanused koos.

Tore oli päris pisikeste osakond.

Need olid parajasti toas, kus neid mähitä ja emadele toitmiseks kätte anti. Mis mind eriti üllatas, oli see, et ei hoolitseta mitte ainult lapse puhtuse ja füüsilise heaolu eest, vaid et juba päris pisikestega, 2-kuistega, tehakse kasvatustööd. Mulle seletati: laps peab siin niisama hästi arenema nagu ema juures kodus, ta peab tundma sama hoolt ja armastust nagu ema juures. Kuid mul oli tunne, et ta saab seal isegi rohkem. Emal on ju kodus tihti veel palju muid ülesandeid, ta väsis ja tüdineb ja ei suuda olla nii värske ja alati rõõmus, nagu olid need öed ja põetajad, kelle tööpäev pole nii pikk (7 tundi kõigest). Ainult üksikud, kes tegid 1½ inimese tööd, töötasid 10 tundi. Päris pisikeste imikute voodide kohal juba ripuvad mänguasjad, värviline pall, körinad, puust rõngas, mille järele laps õpib haarama. Need asjad arendavad lapses huvi ümbruse vastu. Ta hakkab mängima ja temaga mängib öde ja põetaja. Ainult magades on imik oma voodikeses. Kui ta on maganud ja söönud, pannakse ta pooleks kuni üheks tunniks võreaga piiratud lauale, mitu last üksteise kõrvale. Öde seisab laua ees ja kõneleb väikestega, pöörab neid kõhuli, laseb neil siputada. Täiesti keelatud on säärane lastehoidmine, kus personaal vaikides töötab ja lapsed omaette lamavad ja neil pole midagi mängimiseks või vaatamiseks. Ainult siis, kui laps kuuleb kõnet, hakkab ta kõnelema, ainult siis, kui ta silm näeb värve, ta kõrv kuuleb heliseid, hakkab ta värvi- ja ilumeel, ta muusikaline kuulmine arenema.

Suuremate lastega, s. t. 1—3-aastastega, tehakse kõiksuguseid harjutusi. Sõimel, kus on kokku 210 last, on olemas muusika-instruktor, see annab juhtnõude ödedele, kuidas arendada laste muusikaalust jne.

Kuid ei maksa mõelda, nagu sunniks keegi lapsi

koos laulma või marssima või üldse midagi tegema, mis ei vasta nende vanusele. Sündimist ei ole olemas. Laps hakkab isegi laulma, kui kasvataja laulab ette; ja kui laps tüdineb, läheb ta ära oma mängu juurde. Ja mängimisvõimalusi on nii väga palju. Igale vanusegrupile on vastavalt ta arenguastmele välja töötatud rida asju, mis võimaldavad lapsele mitmekülgset tegevust ja osavuse ning leidlikkuse arendamist. Küll oli seal kõiksugu rõngaid ja üksteisesse pandavaid kastikesi, mitut liiki ehituskaste, vankreid, loomi, palle ja palju muud. 2—3-aastastele oli toas eraldatud väike nurk, kus nad võisid mängida omaette. Neile

näidatakse lastefilme, korraldatakse nukuteatrit

ja pidupäevadel nad juba ise osalt sisustavad pidueeskava, kuidugi väga lihtsalt.

Kui lahkusin sellest majast, oli mul kuidagi valus ja mõtlesin lastele, kes peavad olema ükski, valveta, ilma iga-suguse arenguvõimaluseta. Ja samal ajal rahustas teadmine, ka meie jõuame kord sinna, et meie lapsed kasvavad õnnelikult ja rõõmsatena.

Lõpuks, missugune oli üldmulje Leningradi ja Moskva tänavpildist?

Elutempo on kuidugi palju kiirem kui meil, tänavail äärmiselt tihe ja rahvarohke liikumine. Püstitatakse uusi ehitisi, tõstetakse majasid ümber, s. t. nihutatakse neid tervena teisele kohale. Inimesed on väga sõbralikud, nende rõivastis on umbes samasugune nagu meil — tänaval harilik lihtne tänavrõivastis. Moskvast torkas ses suhtes siiski eriti silma heledate värvitoonide eelistus. Väga paljud inimesed olid rõivastunud valgesse. Ka mehed — valged püksid, valged, värviliselt tiktitud särgid, valged kingad. See mõjus väga suviselt ja rõõmsalt.

Silma torkas ka laste rohkus. Lapsi oli kõikjal, kõnniteedel, trammides, sõidukeis. Neid kanti süles, neid jooksis vanemate käe kõrval, neid liikus lapsevankrites. Lühidalt — särav noorus mängis üsna tähtsat osa tänavpildis.

Väga sügava mulje jättis meisse N. Liidu inimene üldse. Ta käitumise igas pisiasjas avaldus see, et ta on vaba, et ta ei allu kurnamissüsteemile ja et ta armastab oma kodumaad ning sotsialistlikku korda.

LOLLITAJA KINO

Kodanlike maade kinotööstusel on kaks otstarvet: materiaalne — olla rasvaseks tuluallikaks kinokapitalile, ja ideaalne — olla mürgkaasi-vabrikuks eksploateeritavate klasside hingeelu uimastamiseks, nende teaduse kõrvalejuhtimiseks klassivõitluse reaalsustest, väärarvamuste ülesehitamiseks ja elu ümbervõltimiseks ebareaalses vaimus. Vastavalt sellele oma „ideaalsele“ eesmärgile lääne filmid kubisevad ülespuhutud probleemidest ja nende ebaloomulikest lahendusist. Kõik endiste aegade, kõik kokkuvarisenud kodanliku ideoloogia kodukäijad keerutavad siin oma surmatantsu „eluku“ ümber võltsitud ning ihaldusväärseks võõbatud kulisside taustal.

Võib-olla rohkem kui ükski teine ala oli langenud selle hülgasliku võltsimistrusti ohvriks nn. „armastuse“ sektor, mis ju on juba looduse poolest seotud võimsate tundeväärtustega ja seepärast eriti soodne noorte ja igatsevate silmade pimestamiseks. Kodanlik film istutas musttuhat väärarvamust armastuse, abielu, mehe ja naise vahekorra, naise ühiskondliku osatähtsuse ja suguelu moraali küsimuste kohta inimeste ajudesse, kus need elutsevad veel kaua, lollitades mõistust ja mürgitades elutunnet.

Teiste täiesti ülearuste „probleemide“ hulgas tunneb kodanlik maailm nn. vallasema ja vallaslapse „au“ probleemi, mille pealt romaanikirjanikkude ja teatrite kõrval on võtnud jagusat matti ka kino.

Millisenä kujutab kodanlik film seda probleemi? Tavaliesti nõnda: andumine armastatud mehele väljaspool kreposteeritud abielu on kas häbiasi või õnnetus; on see siiski juhtunud, siis tuleb kuidugi kõik rattad käima panna, et tanu alla saada. (Ega vist muud elusihiti naisel ei saagi olla filmitarkade valgustusel. Pulmad iga tüki lõpul ja iga hinna eest — seep see ainus mõeldav happy end ongi.)

Kui laps on olnud nii ebadiskreetne ega ole jäänud ootama vanemate pühalikku abielumist, siis tuleb ta ära peita, maha salata või keerutada sündmusesse, mis kainele pealtvaatajale näivad lausa nõdrameelse fantaasiana. Täiesti olutuna nähakse kõike reaalselt ja keskseks nihutatakse inimeste heitlus endaloodud viirastustega, kallutades ka loomulikumat mõtlevate pealtvaatajate tähelepanu aina võltsi ja paistelise suunas.

Mitte palju paremad on need lahendused, mida hakkas andma end ajakohaselt edumeelseks maskeeriv film vallaslapse-probleemile viimasel ajal, kus imperialistliku kodanluse tarve kahuriliha järele, püüdes suurendada sünnituste arvu iga hinnaga, pidi võtma ka vallaslapse hinnangu teatud revideerimise alla. See võis ju ühele või teisele tõlplasele tunduda väga revolutsioonilisena, et vallaslaps leidis lõppude-lõpuks omamoodi „tunnustuse“, kuid sellestki „suuremeelsest“ käsitlusest võis ju jääda ainult sugestioon, et vallaslaps, võrreldes „seadusliku“ lapsega, on ikkagi midagi teisejärgulist ja kahtlast, mis on küll sallitav, kuid mida „paremas“ perekonnas siiski ei tarvitseks olla. Kogu see suure suuga rääkimine üheväärsusest kuulub ju veel reaktsioonilise meelsuse juurde, sest tõeliselt progressiivse inimese jaoks on see üheväärsus selline endastmõistetavus, et siin ei saa üldse tekkidagi õhtutäitvaid „probleeme“.

Mitte vähem naeruväärne on kodanliku filmi moraali-teesklus seksuaalküsimustes. Kui mees ja naine teineteist

kasvoi ainult suudlevad, siis tuleb see häbi ka kohe lepitada ja nii jaguneb kodanlikus filmis peagu kogu inimkond pruutideks ja peigmeesteks. Kui mõni paar seda ei ole, siis on filmilavastaja kohe neil moraalliga kannul ja me peame vägisi veendumata, kui hukkamõistetavad on kõik teissugused vahekorrad mehe ja naise vahel. Või olgu siis, et tegelased on Messaliinad, Cesare Borgiad või muud säärased härrasseisusse kuuluvad ajaloolised isikud, kellele arusaajad filmikäsikirjade autorid lubavad ka vastavat „härrasmoraali“. Paralleelselt sellisele sugupoolte vahelise orjastamise propageerimisele on aga kodanlikus filmikunstis avatud ka seksuaalsete banaalsuste pidev näitus. Eriti Ameerika revüüfilmides. Revüü tähendab teatavasti ülevaatus. Mida siis vaadeldakse Ameerika filmikunsti „tipploomingu“? Vaatamisobjektiks on peamiselt poolalasti naisekeha, ülusaks elutuks asjaks alandatud naisekeha, mis püütakse luksuliku raamistuse või n. ö. garneeriga teha ostujõulistele meestele üleloomulikult veetlevaks ja ihaldusväärseks.

Ja siin paljastubki kodanliku „filmikunsti“ üks suurimaid surmapatte: publikule sugereeritakse üha uuesti, et ainus õnn on rahas, üleolekus teistest, luksuses, varanduses, mööblitikkides, siidsukkades, kombineedes, moerõivastises... Ning see peateema serveeritakse lõendamatu variatsioonena aina uuesti, nõnda et igal elujanusel naisel peab vaistlikult tekkima kiusatus öelda enesele privaatse järelduzena: „Kasuta oma keha rikastumiseks! Kõige tähtsam maailmas on raha ja siidsukk, sest nende abil jõuad oma klassist kõrgemale!“

Kui siirdume „draamade“ juurde, siis näeme, et neis maailm kubiseb printsidest, hertsogitest, rikkajast ja heldeist vabrikumanikest ja meeldivaist noormeestest, kes selleks saavad õilsal, kergel ja imeväärse viisil. Ja kõik need ideaalmehed armuvad kuidugi vaeseisse tüdrukusse. Pärast paaritunnilist heitlemist lausa üleiniimlikkude raskustega maal, merel ja õhus saabub lavastaja armust võidukale sangarile ja ta viletsusest tõstetud väljavalitule võltsi ja mage happy end, ilma milleta filmis ei saa lõppeda ükski armulugu. Aga kuis on sellega reaalelus?

Ärgu öeldagu, et see kõik on ebaoluline ja tühine. Ei ole mõjutu, kui igal õhtul tuhandele noorele vasardatakse pähe, et kõige tähtsam maailmas on raha ja seisus, aga mitte töö ja reaalsusele vastav teadvus.

See kassikullast võltsitud sendiromantika mürgitas aastast aastasse meiegi noori, avatledes neid otsima elumõtet vale-suunas, õpetades neid põlgama tööd ja tõelisi inimlikke väärtusi. See loomulikkude tundeväärtuste ümbervõltsimine tegi me tublidest ja loomulikkudest naistest gretagarbotsevaid ja zarahleandertavaid punasekünelisi „daame“, kellele jäi võõraks mitte ainult kõik naiselik, vaid ka kõik inimlik, kes õppisid vaatama oma kehalegi nõnda, nagu kapitalist vaatab varandusele, mida tuleb eksploateerida suurema kasu saamise otstarbeks. Kodanlikus kinos naist õpetati põlgama reaalelust olukorda: et ka naine end normaalselt toidab oma tööga.

(Järg lk. 285.)

Nikolai Triik †

Põhjalik murrang meie rahva poliitilises, majanduslikus ja kultuurilises elus ei ole mitte ükski tänapäeva saavutus ja võit, vaid nagu igale nähtusele looduses ja inimlikus ühiskonnas on sellele eelnenud pikem ettevalmistuse-ajajärk, mille alged ulatuvad tagasi juba minevase sajandi lõppu. Vaimsel alal, meie kirjanduses ja kunstis, tekkis tugev muhenemine ja käärimine käesoleva sajandi algul, kui rahva avalikus elus olid pääsenud puhuma juba värske tuuled ja õhus kaikusid revolutsioonilise äikese esimesed raksatused. Uute ideede kandjatena ja murrangu teostajatena ilmusid areenile noored innustatud jõud — kirjanduses G. Suits, Fr. Tuglas ja A. H. Tammsaare, kujutava kunsti alal Nikolai Triik.

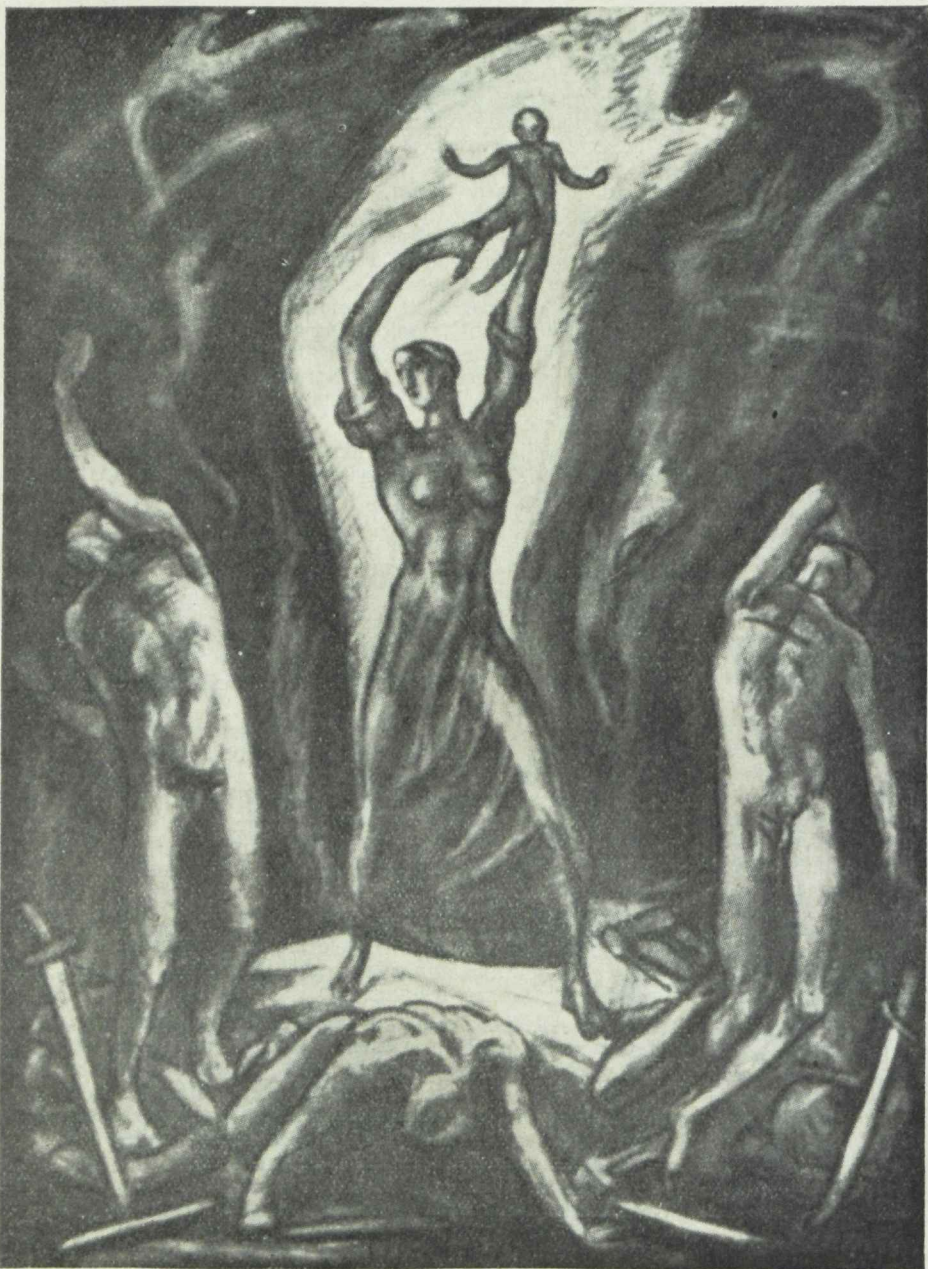
Triik on väga mitmealgeline kunstnik, kes oma kogutoodangus on kajastanud oma ajajärgu elutunnetusi ja kinnistanud selle vaimset ilmet, nagu seda oma teostes on teinud mainitud kirjanikudki. Oli-

ja vesivärvi-maalis, sõejoonistuses ja graafilises süllejoonistuses on ta järelpõlvedele jätnud rikkaliku pärandi hingestatud portreedena, iseloomuliste maastikuvaadetena ja ideeliselt mõtestatud kompositsioonidena, milles ürgjõuliselt tungib esile ta pakitsev ja uusi väljendusvorme otsiv sisetunne. Tarvilistel korradel, nii meie esimeste kunstinaätuste puhul, on ta oma kunstilisi tõekspidamisi veenvalt avaldanud ka trükisõnas.

Tõusnud käsitöölise-perekonnast, on Triik oma kunstilisel õpinguil pidanud läbi käima keerulise ja vaevarikka tee, võideldes aineliste raskuste kõrval ka maailmavaatelistel alustel tekkinud takistustega. Temal kui andekal ja silmapaistval õpilasel Stieglitzi kunstikoolis Peterburis, kus õppis 1901. a. sügisest, oleks kerge olnud õpingute eduka lõpetamise puhul saada suurt reisisipendiumi mitmekümnelt aastaks, nagu seda said selles koolis keskpäraseidki hoo'samad õpilased.

NIKOLAI TRIIK

N. TRIIK.

Vabaduse sünn (akvarell, süsi ja pastell, 1919).

Aga kui 1905. a. sügisel terves tolle-aegse Venemaa õppivas noorsoos puhkes avalik revolutsiooniline liikumine, siis oli Triik üks esimesi, kes sellega ühines ja kaasa läks. Stieglitzi koolis ei kannnud meeleavaldus mitte ükski poliitilist laadi, vaid oli sihitud ka ajastlainud õppesüsteemi ja tagurlike õpetajate vastu. Karm karistus ei jäänud tulemata ja Triik terve rea teiste tulipeadega heideti koolist välja, nendega ühes veel kolm eestlast — Koort, Mägi ja Tassa. Väljajaated rahulikumaks arenguks olid seega kadunud.

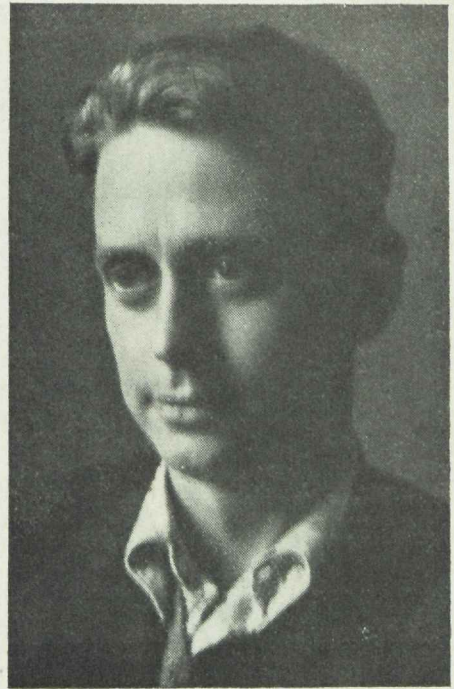
Triigi mõtted olid ammugi suundunud Lääne-Euroopa ja põhjamaade poole. Kogunud sisemist jõudu esiotsa Laikmaa ateljees Tallinnas, siis J. Brazi erakursustel Peterburis, veetis Triik 1906. a. suve Ahvenamaa toredas saarestikus ja astus sügisel Helsingi kunstikooli, kust aga juba mõne nädala pärast siirdus Pariisi. Selle kunstikeskuse parimates erateljeedes ja üliikkalikkudes muuseumides ongi Triik kaks aastat väldanud usina tööga peamiselt omandanud vajalised tehnilised oskused ja kujundanud oma kunstilise veendumuse, tutvudes kõrvuti põhjamaade uute rahvusromantiliste püüdlustega Norras, kuhu tegi suvevaheaegadel kaks pikemat õpimatka. Mõnekuulise viibimisega N. Roerichi kompositsiooniklassis Peterburi kunstide edendamise seltsi koolis talvel 1908—1909 lõppesid Triigi õpingud.

Eesti avalikkuses hakkas Triik esinema juba 1905. a. algusest, millal ta Noor-Eesti esimesele albumile valmistas kaanejoonise, sümbolise't sügavamõttelise „Tulekandja“ — põlevat tõrvikut hoidva ratsaniku kihutaval peegasusel vastu punast tagapõhja. Sama aasta sügisel järgnes sellele J. Liliembachi toimetatud tööliste jõulualbumis graafiline kompositsioon „14. oktoober Tallinnas“, milles oli antud selle jubeda sündmuse oluline iseloomustus. Samast protestivaimu ilmutavad ka järgmisel aastal Helsingis Ed. Vilde toimetatud pilkelehes „Kaak“ ilmunud poliitilised karikatuurid, mis sihitud Vene tsaarivõimu vastu või piitsutatavad eesti oma koduste poliitikategelaste vägi-kaikavedamisi.

Kuid varsti asus Triik tõsisemate maailaliste ülesannete teostamisele.

Laikmaa ja Kr. Raua poolt üritatud rahvuslik-etnograafiline suund eesti kunstis leidis alles Triigi kompositsioonides

Kaarel Irdiga

KAAREL IRD

„Pole aega, pole aega,“ hüüab Ird juba eemalt, kui märkab jutulehtajat. Kuuldes, et tegemist on ajakirja „Maretiga“, nõustub siiski lühikese vestlusega.

„Ajakiri — see on ikka rahva asi. Eraasjaks mul praegu aega pole. Töö, töö. Teatris proovid juba käivad. Peale selle on mul muidki ülesandeid. Olen nagu masin auru all, magan ja sööngi mitte oma isikliku maitse kohaselt, vaid ratsionaalselt arvestades, nagu masin võtab süsi ja õli.“

„Räägite ülekoormatusest, aga ise, paisatab, olete õnnelik.“

„Noh, ja kuidas siis teisiti õnnelik olla, kui mitte töötades?“

„Huvitav teada, kuivõrd muutub teostunud poliitilise murrangu tõttu meie teater?“

„Täispöördes. Ilutsemise asemel võitlus, lääne asemel ida, primadonna asemel vabrikutüdruk, kui stiliseeritud öelda. Jah, aktiivsust ja revolutsioonilist lõõgijõudu on nüüd tarvis igal rindel — ka laval.“

„Ja kunst — Kunst suure tähega?“

„Kunsti pärast ei maksa hädaldada. Revolutsioon tänaval — on elu. Tänaval — on Kunst, kasvõi suure tähega.“

„Möistan. Räägite realismist. Loosungid tänaval on omal kohal, aga kuidas on loosungitega laval? Kas ei ole pinnalisesuhtu?“

„Vägagi on. Nõuab eriti tugevat näitlejaannet ja intelligenti, et mitte klišeesse takerduda. Näiteks kommunisti meie näitlejad kalduvad kujutama ikka ainult räuska agitaatorina. See on vist kodanluse ajal alateadvusse sisse sõõvitatud pilt. Kodanlast jälle rutatakse uues üliagaruses naeruvääristama, klauniks tegema. Aga kuidas meie saame kapitalisti tühipüksina näidata, ilma et meie sealjuures oma võitlust ja võitu kodanluse üle tühiseks ei teeks? Ei, igale antud kujule peab näitleja tõsiselt ja respektiga läheneda ja isegi kapitalisti kujutama tema reaalses, viisakas ja väliselt vägagi humanse olemuses. Egas meie ometi mineviku karda, et meie teda võltsima peaksime. Ükskord oli üks mees, ta sündis, kosis ja suri...“, nagu ütleb Faehlmann. Peame ta nüüd ‚auga‘ maha matma.“

„Maret‘ kui naiste ajakiri...?“

„Naine pole enam mingi eriprobleem. On ainult inimesed, nii elus kui laval. Varem — jah, siis taheti laval jällegi nagu eluski näha nukku: naine laval pidi olema ilus sõna kõige ilmetumas mõttes, nagu neid serveerisid film ja moeleht. Operetprimadonna oli ideaal, kellega mõõdeti Liina Reimani. Ja kas ei peitu selles ainult ‚ilu‘ nõudmises naisele teatud

alahindamine? Sellega on nagu ette ära määratud naise osa asjana, lõbuesemena, mitte täisväärtusliku inimesena.“

„Loodan, et räägite erandseisukohtadest.“

„Ei. Just üldisest tendentsist, mille kõrval erandeid oli häbiväärselt vähe.“

„Kas ei ole siis ilu naise juures siiski suur pluss?“

„On. Aga ainult ‚pluss‘, s. t. muule juurde liidetult. Olgu hea hoone hea fassaadiga. Aga mis on fassaad üksinda, kui sees seinad hallituvad ja veevärk ei tööta? Psühholoogid jälle ütlevad, et ilusate, s. o. väliselt täiuslike inimeste hulgas tõuseb harva suuri kujusid. Samuti on näitlejaga. Kui ta mängib ainult ühele — ilu kaardile, siis odavaid loorberid võib ta sellega ju saavutada. Rohkem mitte.“

„Kuidas rääkida naisest publikuna? Kas on näitleja seisukohalt üldse mingit erinevust nais- ja meespubliku vahel?“

„On see, et naised käib rohkem teatris. Sellega tuleb paratamatult arvestada.“

„Kuidas paratamatult?“

„Just paratamatult. Meie endisel esietenduse-publiku daamil oli väga kesine maitse. ‚Esimene armastaja‘ kõigi oma kahtlaste ‚galantsustega‘ oli puhas vastutule nimetatud publikule. Samuti operett.“

„Kuidas nüüd operetiga jääb?“

„Operett püsib. ‚Haljal aasal‘ ja selle taolisi küll enam mängida ei tahaks. Neist rittalükitud kulunud anekdootidest, mida võib niisama hästi tagant ettepoole kui eest tahapoole lugeda, pole kultuuritahtelisel inimesel mingit rõõmu. Mitte parem ei olnud teine laad, nn. tõsised operetid. Omaette pärl selles laadis oli ‚Naeratuste maa‘. Sentimentaalne muusika, traagilised näod. Tõsiselt aga võtta ei saa — liiga rumal, nalja ka ei saa, tõsine lugu.“

„Ja uus operett?“

„Huumor põhjenugu tervel elurõõmul. Ei ole halb terav vaimukus. Maailmas on ju palju asju, mida võime ja oleme kohustatudki naeruvääristama.“

„Rääkisite endisest esietenduse-publikust, selle daamidest ja nende halvast maitsest. Missugune on siis tulevikus esietenduse-publik?“

„Töörahas.“

„Kas ei olnud varem tööraha eemalejäämises teatrist süüdi just majanduslikud olud?“

„Ka need. Peaasi oli aga teatri mentaliteet. Muidugi ka lihtrahva hulgas valitsev vildak arusaamine näitekunstist üldse. Kui kusagil seltskonnas keegi enese toelaks tegi ja vigurdas, öeldi tavaliselt:

„Ära tee teatrit. Väsinud ja eluraskustega võitleva tööliste niisugune elarvamus juba võõrutas teatrit. Nüüd, kus kultuur viiakse vabrikutesse ja kaevandustesse, tekib ka töölisel arusaamine teatri tähtsusest. Muutub teater ja muutub publik ja selle suhtumine.“

„Kas tahaksite anda väikese ülevaate eeloleva hooaja repertuaarist?“

„Esimesena tuleb lavale Korneičuki ‚Laevastiku hukk‘, draama Nõukogude kodusõja päevilt. Suuri massistseene. Põnev, enneolematu, kui tarvitada tavalisi reklaamiväljendeid. Teisena lavastame Tammsaare ‚Põrgupõhja uue Vanapagana‘.“

„See on ju sügavalt filosoofiline asi. Kuidas see laval peaks mõjuma?“

„Mõtlete öndsakssaamise küsimust? See on rikas raamat, seal on palju paralleelseid ja üksteisega põimuvaid probleeme. Meid praegu huvitab siin eeskätt klassivõitluse joon: Ants ekspluateerijana, Vanapagan ekspluateeritavana. Öndsuse-asjast jätame välja filosoofia. Tuleb ütelda lihtsamalt: Vanapagana öndsus on maiste puuduste aseaine.“

„Ja muusikalavastusi?“

„Tuleb. Ettevalmistusel on Džerdinski ooper ‚Vaikne Don‘. Oktoobri lõpul saame selle viist lavale. Kujuneb Tartus kindlasti suursündmuseks. Suure saladuskatte all valmib Ott Kangilaskil Hoffenbachi opereti ‚Orfeus põrgus‘ uus libreto. Usaldagem Kangilaski vaimukust.“

„Algupärandid?“

„Uhe on lubanud Mart Raud.“

Aeg on lõpetada. Töö ootab.

S. K.

suuremapinnaliste olimaalingute näol tugevama kunstipärase väljenduse. Avarate ruumide seinapindadele mõeldud dekoratiivsed kavandid, nagu „Võitlus“ ja „Lennuk“, lähendasid eesti kunsti ühe sammuga sellele tasemele, kuhu kümmeaastat varemalt oli jõudnud põhjamaade kunst, mis etendas tähtsat vahendaja osa meie kunstiaotluste lähendamisel Lääne-Euroopale. Sama teed Soome ja Skandinaavia kaudu läände käis ka meie kaasaegne kirjandus.

Kuna laiahaardelisel kompositsioonil meie kitsastes oludes polnud mingit pinda arenemiseks, siis oli loomulik, et Triik

juba varakult pöördus portree alale, mis leidiski temas tugeva omapärase ilmaga viljeleja. Juba Pariisis valmistatud kunstnik Mäe portrees näeme Triigi kindlat vormitunnet ja sügavat psühholoogilist sisseelamist kujutatava isiku olemusse. Neid omadusi peenitudelise värvigamma kõrval evib iga Triigi hilisem portreemaal, milledest Erna Vilmeri, Laikmaa, Martna — et mainida üksnes paari näidet — portreed sõõbivad jäädavalt vaataja mällu.

Ei ole Triik unustanud ka meie kodumaa karget loodust, vaid on andnud selgelgi alal sügavasti läbi tuntud teoseid, eriti ilmekaid põhjaranniku-vaateid.

Tugev psühholoog, juurdleja ja mõtleja on Triik ka oma graafilistes joonistustes ja illustatsioonides, milledes otse pörutava jõuga kajastuvad kunstniku sisetunded mitmesuguste ühiskondlike välisnähtude puhul. Markantse näitena mainigem kasvõi „Vabaduse sündi“.

Triigiga oleme kaotanud ühtlasi pädeva kunstipedagoogi, kes pikema aja jooksul on andnud tüseda tehnilise oskuse arvukale järelkasvule ja juhitanud teda õigetele radadele ka loomingulistes küsimustes.

V. MAJAKOVSKI

Suur revolutsiooni laulik

Kui Majakovski 1912. aastal kaheksateistkümnendaastasena alustas oma kirjanduslikku tegevust, oli tal seljataga juba palju elukogemusi — põrandaaluse revolutsioonilise tegevuse kogemused, tutvus marksistliku kirjandusega, areteerimised ja vanglakaristused.

Vastukaaluks paljude tolaegsete moodsate poetide — sümbolistide — religiooselt-müstilisele luulele Majakovski kinnitas oma usu inimesse tema argipäeva-muredes ja -hädadega, kuid ka tema suurte ajalooliste võimalustega tulevikus.

Majakovski nagu Gorkigi kujutas oma loomingus kannatavat ja rõhutud inimest, kuid avara südamega, õnne ja õigluse järele igatsevat ja ülekohut põlgavat inimest.

Mõned vene kirjanikud ja luuletajad kuulutasid end enne 1917. aastat rahva poolehoidjateks. Kui aga rahvas pani toime revolutsiooni, paljud neist nägid selles ainult hävitamist, kaost ja siirdusid sotsialismi vaenlaste leeri. Majakovski aga hakkas töötama koos Kommunistliku Parteiga ja Nõukogude Liidu valitsusega, et revolutsiooni-ideid levitada rahva laiaaudesse hulkadesse.

Majakovski oma terava kunstnikukõrvaga püüdis kinni ja väljendas luules oma aja revolutsioonilist stiili.

„Vasak marss“, mis on saanud revolutsioonilise kunsti klassiliseks luuleteoseks, koosneb lühikestest fraasidest, mis meenutavad vihaseid ja halastamatuid miitinguhüüdeid, värsirütm põhjeneb sõjalisel marsil ja järskudel käsklustel.

Igapäevsuses, revolutsiooni argipäevadel võttis Majakovski sadu teemasid. Ta luuletuste kogu lehitsedes möödub lugeja eest nagu ekraanil Nõukogude Liidu ajalugu oma suurte ja väikeste sündmustega, muredega ja pidupäevadega. Majakovskil oli suur loominguline nälg uute teemade, uute faktide ja sündmuste järele. Ta reisis palju ka välismaal, Lääne-Euroopas ja Ameerikas, kuid suhtus paljudesse sealsetesse nähtustesse skeptiliselt ja arvustavalt. Siin võiks nimetada ta luuletusi „Süüfilis“, „Broadway“, „Troopika“, „Hispaania“, „Monte Carlo“ ja teisi. Ta ütleb: „Ruttasin edasi 7000 kilomeetri võrra, ent saabusin 7 aasta võrra tagasi.“ Ta tundis sügavalt buržuaslikus seltskonnas alandatud naise muret ja valu, mis leiab väga tabava väljenduse ta luuletuses „Pariisitar“. Oma kahekümne-aastase kirjandusliku tegevuse jooksul lõi Majakovski vene luulekirjanduses andeka uuendajana uue stiili, uue poeetilise keele ja uue suuna kunstis.

„Majakovski oli ja jääb meie nõukogude epohhi parimaks ja andekaimaks poeediks,“ ütleb Stalin.

V. MAJAKOVSKI

Vasak marss

(Madruste)

Hargnege astuma marsis!
 Ei sõnakõlksud saa ausse.
 Vaiki, oratorid!
 Teile
 sõna,
 seltsimees mauser.
 Nüüd maha seadus, mis koostand
 Aadam ja Eeva. Lase
 kord ajaloo setukal joosta.
 Vasem!
 Vasem!
 Vasem!

Hei, sinipluusised!
 Leidke
 taas ookeanid!
 Või jäid te
 soomuslaevadel reidil
 nürideks teravad käilad?!
 Las,
 kroon irvitav lakal,
 briti lõukoer mõiratab. Tasem!
 Kommuuna ei alluma hakka.
 Vasem!
 Vasem!
 Vasem!

Teisal
 muremagedest asub
 päikesepaistene kallas.
 Nüüd nalja
 ning piinade tasuks
 astugu miljonid tallad.
 Las piirab ring palgatud bandedest,
 las voolab ka valanguid terasest, —
 ei Venemaad võida Entente.
 Vasem!
 Vasem!
 Vasem!

Tuhmuvad kotka silmad?
 Ihkame iganend põrmu me?
 Võtke
 kõrist maailmal,
 proletariaadi sõrmed!
 Rinnaga ette julgelt!
 Ja plagud kleepige taevasse!
 Pareмага — kes tulgu?
 Vasem!
 Vasem!
 Vasem!

Tõlk. J. Kärner

ESIMENE TÜTARLAPS NIKOLAI BOGDANOV

1.

Teda ei värvatud, ta tuli ise. Tuli kõige tavalisemasse rakukesse, kus oli vaid seitse tahumatut poissi, kolletanud brošüüride kogu ja korgist nikerdatud pitsat... See esimene tütarlaps terve maakonna kohta õnnestas oma sisseastumisega meie tähtsusetut rakukest.

Ei olnud tollal igäiks kindel oma isiku puutumatuses — metsades, nagu karud koobastes, ulusid õõsiti väejooksikud oma viise ja väikesed salgad, kes pidid neid püüdma, ei julgenud veel tungida tihnikusse. Küla toitis ja jootis neid, noorsugu oli nende poolt, lõõtsamängijad koos nendega, vembumehed samuti. Oma külas mõnda nendest kinni pidada — elusalt oleks meid oma tares ära põletatud või oleksime pudru kätte lämbunud nagu Vasjka Tšeremuhhin, meie komnoorte sekretär.

Mitte seepärast ei löödud teda uperpalli, et ta oli sekretär, vaid selle eest, et näitas kätte salgale legendiku, kuhu kogunevad väejooksikud tüdrukutega mängima, pilli saatel tantsima. Salk tungis peale, kolm meest köideti, üks tüdruk aeti hobuse alla, lõõtsamängija Filja tapeti — ühe sõnaga: metsas oli täielik segadus.

Kes avastas Tšeremuhhini altvedamise, pole teada, kuid kord istus ta, sõi einet, ja niikui tõstis lusikatäie putru suhu — nii kõlas ka raksatus aknasse ja nii ta jäigi istuma, lusika suus. Kõik einestajad pugesis hirmunult laua alla, kuid tema istub edasi ja ei pilguta silmagi.

Ema karjub:

— Vasja, roni peitu!

Kuid Vasjal on kuul tunginud meelega ja silmad on klaasistunud.

Kes sihtis — jäigi selgitamata.

Vaat, missuguste asjaolude juures astus komnoorte hulka plika. Terves maakonnas oli kakssada komnoort, nende seas aga mitte ainustki plikat ja seda võimalust isegi polnud lähemal ajal ette näha.

Kuid tema tuli nagu endastmõistetavalt ja otse meie rakukesse. Kust ta teada sai, kus meil koosolek peetakse, see üle imestun veel praegugi: kogunesime ju kinniselt. Oma emagi ei leia meid õhtusöögile kutsudes üles, hüüdku, kuipalju tahab. Kord tuleme kokku jäärahus, kord rehe all. Proovisime ka vanaisakese Golovlevi mesilas — hea koht on see. Vaevalt aga Fimkin alustas maailma-revolutsiooniga, vaevalt sai hasarti sattuda ja kätega vehkima hakata, kui mesilane nõelaski näksti huulde. Siitpeale jätsime mesila maha, kuna seal ei saanud ju rääkida nagu kord ja kohus. Seekord istusime minu juures saunas. Saun köetakse meil puhtalt, kukalt tahmaga määrada ei saa, saun ise on avar, põrandal värsked õled põlvist saadik ja üldse kõik mugavused.

Istusime ja mõnulesime, lugedes jahmumapanevalt usuvastast raamatut — Boccaccio „Decamerone'i“. (On ju tõsi, nimi pole venepärane, kuid ka Marx on sakslane.) See Boccaccio paljastab nii kõvasti pappe ja munki, et poisid hirnusid vaimustusest...

Ega buržuud ka ise pappidesse uskunud: leiti see raamat meie mõisniku Nedodujevi raamatukogust, kui mõisat rüüstati. Mitteamusaadavad raamatud läksid seintekleepimiseks; nüüsgused aga jäid järele ja koosolekutel uurisime neid. Selle koosoleku päevakord oli umbes järgmine. Toon selle koguni ära, sest see on just see tähtis koosolek, millele ilmus meie uhkus — esimene tütarlaps Sonja.

Siin ta on.

Komnoorte ühingu rakukese üldkoosoleku protokoll nr. 9.

Kõik komnoored võtsid osa.

Päevakord:

- 1) Jooksvad asjad.
- 2) Informatsioon komnoorte sõidu üle mööda valda vabahtliku korjanduse läbiviimiseks koolide heaks.
- 3) Peokorraldamine rahvamajas.
- 4) Poliitiline aabis.

Mõnda „Mareti“ uue romaani „Esimene tütarlaps“ autorist

N. BOGDANOV

Nikolai Bogdanov sündis 1906. a. Kadomi linnakeses Tambovi kubermangus, Temnikovi maakonnas.

Tema isa, Vladimir Bogdanov oli zemstvo arst, kes pidi üliõpilaspõlve-aegse revolutsioonilise tegevuse pärast ülemuse poolt tagakiusatavana alatasa rändama mööda maakonda ühelt jaoskonnaarsti-kohalt teisele.

Kaheksa-aastaselt satub noor Nikolai koos perekonnaga Jermišinski tehasesse, kus kasvab vabrikutöölise keskel, olles nende lastega tihedas läbikäimises.

Opib Nikolai Zelatjma gümnaasiumis, kust ähvardatakse välja heita halva käitumise pärast, kuid veebruari-revolutsioon tuleb vahele ja kodusõda hakkab keema ka Nikolai Bogdanovi kodunurga sügavates soppides, sundides teda jääma koju.

Neljateistkümnenda-aastaselt astub Nikolai Bogdanov komnoorte ühingu. Varsti ilmub ta juba maakonna kongressile raudteelaste rakukese esindajana.

Maaõilmasõjast koju tagasi jõudes hakkas Vladimir Bogdanov kohe töötama käsikäes Nõukogude võimuga, kuid komnoorte ühingu suhtes ta mittetunnustavalt. Sellele vastab Nikolai Bogdanov isaõiguste mittetunnustamisega ja saab varakult iseseisvaks.

Kirjutama hakkab ta komnoorte ühingu, oma teadliku elu algul, imbudes läbi selle sisu ja ainekuga. „Tähelend“, „Õhtud maakonna komitee laudade taga“ ja „Esimene tütarlaps“ on raamatud kogemustest, mis ta vahenditult võttis vastu komnoorte ühingu. Tema lasteraamatud on vähem iseloomustavad.

Kuulati ära:

- 1) Jooksvate asjadena sms Fimkini ettekanne jooksvatest asjadest Euroopas, Ameerikas ja meie rahvusvahelise seisukorrast.
- 2) Informatsioon sõidu kohta leivakogumise läbiviimiseks koolide tarvis.
- 3) Piduõhtu korraldamine.
- 4) Poliitiline aabits usuvastasuse-küsimuse kohta Boccaccio sõnul.
- 5) Lisa jooksvatele asjadele: seltsilise Sanja Jermakovi sooviavaldus komnoorte ühingusse astumiseks.
- 6) Sms Ussatškini ettepanek laulda Internatsionaali.

Otsustati:

- 1) Ettekande ära kuulanud, avaldada põlastust rahvusvahelisele kodanlusele ja kiitust saksa töölistele, et nad ei lasknud läbi sõjariistu, ja samuti sms Trotski käsule väejooksikute kohta.
- 2) Välja sõita, kuigi pole soovitatav oma vallas, ja järgmisel korral paluda maakonna-komitee volitust võõraste valdade jaoks, kus meid nägupidi ei tunta.
- 3) Piduõhtu korraldada, sekretärile teha ülesandeks kokku leppida lootsamängijatega ja et ta lepiks kokku ka väejooksikutega, kui nad ei hakka ulakusi tegema. Muidu ei tule piduõhtuid ega tantse.
- 4) Heaks kiita ja on soovitatav, et ta koostaks midagi ka meie pappide ja munkade kohta.
- 5) Sanja Jermakov ühel häälel ja kiiresti vastu võtta, talle igati selgitust anda ja juhtida asja kurssi... Vastuvõtt kiiresti maakonna-komitees läbi viia.
- 6) Lauldi.

Esimees Fimkin.

Sekretär Alehhiin.

Ja just momendil, kui olime „Isa Peetri mära“ lugemisel naerust lõhkemas, avanes uks ja sisse astus Sanja Jermakova.

Ta tervitas ja ei rääkinud midagi erilist, kuid meie, nii nagu naersime, nii ka tardusime lahtiste suudega paigale ja ettelugeja Ussatškin pillas koguni käest raamatu. Kohmetusime seepärast, et meil polnud kogemusi töötamiseks koos tüdrukutega, olgugi et hoolega uurisime maakonna-komitee sellekohaseid teese. Me lihtsalt ei teadnud, mis teha. Mis teha just antud silmapilgul? Tüdruk tuli — kuidas teda juurde tõmmata? — Soovite sisse astuda? Fimkin elavnes ja tegi käega liigutuse nagu kaupmees leti taga, et kas soovite osta — olen teie teenistuses.

— Rumalus, ütlesin mina, — küll me õpetame. Anna sooviavaldis sisse, Sanja!

Minu poolt võetud toon oli õigem ja ta muutus kohe julgemaks, istus pakule ja kirjutas sooviavaldise valmis.

Järgnes kinnitamine, siis rääkis ta meile, et lõpetas kooli meie lähedal sovhoosis, töötas kultprosvetis, on palju lugenud, tunneb huvi komnoorte ühingu tegevuse vastu ja soovib töötada oma külas.

Sanjat tundsin kõik hästi. Mina ja Golovel õppisime koguni temaga ühes koolis. Kord ta kandis keelt minu peale ja ma kiskusin tal peast terve peotäie juukseid, hiilides salaja ukse vahelt tema juurde. Tema isa, meie oma talupoeg, orjas eluaeg mõisnikku. Kui algas revolutsioon ja talupojad tulid jagama Nedodujevi mõisat, siis tema ei asunud nagu mõned teised oma härraste poolele, vaid ümberpöörduvalt: aitas kõigest jõust tehingu juures, eriti hobuste asjus.

— Sina, Klim, ära võta seda metsikut hobust, hobune on

Sanja Jermakov istus pakule ja kirjutas sooviavaldise komnoorte ühingusse astumiseks.

kuumavereline ja ka sina oled kuumavereline inimene, ajad hobuse hukka. Võta parem hall — rahulik tööhobune.

— Matvei Iljitš, ära ahnitse kasvu, ta sööb sind paljaks ja tööd sinu majapidamises polegi jumal teab kui palju. Võta harilik talupojahobune. — Sõber Vanjuška, oled ilma hobuseta mees, sul on hädasohtlik võtta täkk. Isemeelne on ta ka, teise kõrval käib ehk veel hobuse eest, aga üksinda jääb hätta. Et temaga nooblit sõitu teha — sinu jaoks pole sel mõtet.

Talupojad kuulasid tema nõu ja praktiliste, asjalikkude nõuannete eest hakkasid teda hüüdma hobuseasjanduse nõuandjaks. Praegu juhib ise oma majapidamist, rabeldes kõvasti ilma abiliteta, kuid Sanjale mehe otsimisega ei ruttu. Sanja oli koolis esimene õpilane. Opetajanna oli tal noor, ja kui Sanja ning veel mõned teised tüdrukud sirsusid, hakkasid nad õpetajannaga sõbrustama nagu parimad sõbratarid. Lugesid raamatuid, õmblesid ühiselt kleite ja vestlesid omavahel. Mõnedel kulus see haridus ainult selle peale, et võtsid õnge head peigmehed. Ainult Sanja ja Varjka Jefremova, niipea kui avati sovhoosi juures mingid kooli teise astme kursused, siirdusid kohe esimestena sinna.

Sanja isa oli põhjalikku kadedust tundnud sakste hariduse üle ja oli tema pärast kõigeiks valmis.

Missuguseid suguveiseid ja varssu ta müüs, et teda ülal pidada! Ja vaat, kui nüüd Sanja oli õppimisega valmis ja tuli meie juurde komnoorte ühingusse esimese sisseastuva tütarlapsena, vaatasime temale hoopis isesuguse pilguga, nagu poleks ta harilik külatüdruk, vaid revolutsioon ise, nagu neid maalitakse punases rüüs, ainult väikene revolutsioon maakonna mõõtudega, mis imeilusa ilmutisena astunud meie juurde.

„Noh,“ mõtleme, „õnn on saanud, ei tohi lasta käest! Terve maakond hakkab vaatama nüüd meid ja jälgima, kuidas kasvatame esimest tütarlast.“ Koos rõõmuga tundsin ka seda, kuidas langes meie õlgadele ränk vastutuskoorem.

Ussatškin ei julgenud enam õlgede alt välja tuua Boccaccio ja koosolek lõppes jooksvate asjadega.

2.

Rakukeses ei sündinud midagi erilist, kõik oli korras: sekretäri ei vahetatud, bürood ümber ei valitud, kuid elu rakukeses läks täiesti pahupidi. Kes küll oleks võinud arvata, et meie esimene tütarlaps toob meile niipalju sekeldusi!

Igaüks meist seitsmest käis ringi raske mõttega: kuidas teda kasvatada, kuidas teha temast õige komnoor? Igaüks oli hirmul, et väejooksikud tema suhtes häbematult ei käituks. Seetõttu tuli igaühel iga kuue päeva tagant valvata tema samme.

Varemalt olid koosolekud, kus aga juhtus, — minu juures saunas, Jegori juures kuivatüses või ükskõik kus, nüüd aga viisime nad üle klubisse: ausal tüdrukul ei ole mugav käia igasuguseid saunu mööda!

Tulime klubisse, avasime luugid ja hakkasime tuulutama. Aknad on meil ainult luukidega kaetud, mitte klaasiga; maal on klaas kallis asi — ei jõua veel ettegi panna, kui juba mõni võtab välja oma tarbeks. Valvata pole meil aega, ja olgugi et meil on paar plaati rekvireeritud klaasi, hoiame seda niikaua, kuni kord rahvas vähegi harjub seltskondlikkusega ja unustab, et meie klubi on endises sakste majas. Otsisime välja toakese, raiusime pargis oksa, viskasime põrandale, et katta mustust, ja hakkasime ootama Sanjat.

— Noh, ütles Fimkin ohtes, — tingimused on viisakad, nüüd jääb üle välja töötada päevakord.

— Vaat, siin see konks ongi, ütles Ussatškin pead kratsides, — suurema osa täitis meil Boccaccio poliitiline aabits, tüdruku jaoks see aga nagu just ei sobi...

Hakkasime mõtlema ja arutama, millega seda asendada. Noh, esimeseks on ettekanne rahvusvahelise olukorra kohta, kuid mis edasi? Ei või ometi kohe käsile võtta informatsiooni ja mitmesuguseid asju.

— Rumalus, poisid, ütles Fimkin, — see raamat on haruldane, vaevalt ta seda tunneb. Seal on mitmesugust värki, kuipalju aga soovid. Valime välja pappide kohta midagi vähem ränka ja küll käib!

— Õige, märgi ära, mis lugeda ja mis välja jätta!

Ussatškin ja Fimkin hakkasidki koostama kava. Ei saanudki veel koostamisega hästi toime, kui juba ilmus Sanja. Kohe alustati asjaliku ilmuga pidama istungit. Meeldivat värskest tõusis murtud pärnaokstest, ühest aknast puhus õrnalt tuult. Ma tõusin ja lugesin ette käesoleva koosoleku päevakorra ja Boccacci ot häälendasin sealjuures segaselt — parem, kui ta ei saa aru. Vaatan, tema silmad avaldavad imestust ja ta koguni kohendab oma juuksepannat.

— Mis on? küsisin. — See on välismaa kirjanik, usuvastaste küsimuste spetsialist... Nimi pole venepärane, kuid...

Ja Ussatškin topib jälle raamatut pingi alla!
— Ära peida, ära peida, olen seda raamatut juba ammu lugenud, raamat on huvitav, kuid olen kuulnud, et on olemas õige poliitiline aabits, ja selle peab tellima Moskvast.

Sanja vaatas meile otsa kelmika ja pika pilguga.

— Aga kust võtame raha tellimiseks? urises Golovel.
— Aga kas te pidu ei taha teha?
— Aga kes sinna maksu eest tuleb?
— Aga kui korraldada huvitavam kava, maha mängida näidend?

— Poisid, see vast on juba mõte, toetas Sanjat Ussatškin. Järgnesid praktilised läbirääkimised. Ja ei jõudnud mina, esimees, veel ringigi vaadata, kui koosolek muutus Sanja ümber elavaks ja asjalikuks. Mul oli heameel.

Ainult Fimkin istub nagu puupakk, ei pööra isegi pead, on pingul ja punetab. Kartsin, et ta läheb lõhki.

Koosolekult läksime laiali segipaisatud olekus.

Kohe järgmisel päeval läksime sõnadelt üle tegudele. Siis alles läks lahti!

Klubis pidime, kurat võtaks, aknad ette panema, ruumi puhastama. Lapsi ajas ta küll kuuskede järele, küll kliitrit valmistama, küll seinu kleepima. Endal aga töö keeb, must juuksekihar tärglisega koos, ei pane seda tähelegi...

Hüva. Koristame toa ära, kuid mida kaugemale jõudsim, seda halvemaks asi läks. Vaevalt saime toaga valmis, kui hakkasid meie juurde ilmuma parteituid ja isegi talutüdrukud — Sanja sõbratarid. Tuli loobuda mitte ainult söimust ja õigete sõnade asemele leiutada igasugust „peenemat kraami“, vaid iga koosoleku jaoks tuli ennast ette valmistada nagu eksamile. Boccacciole ei maksnud enam mõeldagi. Ja kord terve koosoleku ees teeb ta äkki ettepaneku: meie kui teadlikud noored peame loobuma suitsetamisest ja sellega andma head eeskju tervele noorsoole.

No kuidas sa hakkad talle vastu? Hellitame teda, on ta meil ju ainus. Hea küll, otsustasime. Ja kuidas veel otsustasime: mitte ainult koosolekuil loobuda suitsetamisest, vaid üldse loobuda. Ja selle all kannatasid meie varrukad kõige enam...

Kord koosoleku eel sattusime hoogu tema kasvatuse küsimust arutades, plotskid keerutusid nagu iseenesest valmis ja vehkisime kätega. Järsku Fimkin näeb, et ta tuleb. Üks, kaks — ja plotskid kaovad varrukaisse.

Istume ja kõigil on pahem käsi alla lastud. Koosolek käib ja samuti käib meie varrukaist suits — põleva riide kibe suits.

Esimesena märkas seda enese juures Fimkin ja pani jooksma! Järgmisena tema järel Ussatškin ja lõpuks jooksimine kõik ja varrukatest lendas tuli!

Kustutasime tule ära ja läksime tagasi, kõigil olid varrukad põlenud, minnes punastusime ja laskisime silmad alla, kuid Sanja seisis ja vahtis kavalalt altkulmu ning tema juuksekihar värisen nii naljakalt.

Ta ei ütelnud midagi, kuid kas me ei tunne? Sel päeval olime eriti tähelepanelikud tema vastu ja tema ettepanek — korraldada kiires korras näitemäng — võeti vastu ühel häälel.

Saime selle näitemänguga kõva vati. Kõigepealt tuli teha lava. Vanasti oli lihtne — väike laotud alus ja näitlejad astuvad sisse kõrvaluksest. Ajasime läbi ilma dekoratsioonideta ja pearõhu panime tantsule, seda enam et lõõtsamängijad olid tasuta. Nüüd aga terve nädal otsa tüdimuseni raiusime, saagisime ja tahusime laudu, vedasime palke ja muutusime komnoortest-poliitikuist mustatööliseks. Ajuti tahad sülitada kõigele, käed langevad rüppe, kuid tema tuleb juurde ja patsutab õlale:

— Miks sa nii lontis oled? Las ma aitan. Ja siis hakkab ise tööle... See ajab hinge täis ja temale kiuste hakkad kasvõi mägesid kohalt liigutama, et vaata, katkestan enese ära ja siis on see sinu süü.

Lava sai valmis. Selle musta tööga kaotasid poisid isegi oma peene välimuse. Kalifeed vahetati kodukootud pükste vastu, saabaste asemel hakkas mõni pastlaid kandma ja punase või sinise pluusi asemel tuli selga ajada igasugust rämpsut.

Otseku pilge oli see, kuid siiski kannatasime ära. „Olgu peale,“ mõtlesime, „see-eest pole aga tüdrukul igav ja ta süveneb asja kurssi.“

Siis juhtus aga, otseselt öeldes, uus alandus mäda intelligenti ees. Tema otsustas paluda osa võtma näitemängust ja koguni meid, parteilasi, juhatama parteitu intelligenti kohaliku õpetajanna näol. Ja me teadsime ometi kõik, et ta on — määmoõtja tütar. Pahanesime, mõtlesime avaldada protesti, tema aga seletas:

— Poisid, see on komhooplemine. Olen sellest ise lugenud ja koguni Lenin kirjutab, et intelligenti peab tingimata oma eesmärkide jaoks ära kasutama... Ja siis ta võttis ning võttis; nägime, et tüdruku meeleolu langes kõvasti, ja vaatasime üksteisele otsa:

— Ah, mis see meie teeb! Ja võttes südame rinda, kirjutas Ussatškin protokoll, et õpetajanna tuleb kutsuda.

Nii juhtus, et tuli kummarduda intelligenti ees ja tülli minna Nõukogude proletaarse valitsusega, komitee esimehe Silantjeviaga.

Asi oli järgmine: meil oli klaver, hiigelsuur ja musikaalne, mis võeti ära härraste Nedodujevite käest. Klaver seisis klubis ja teadmatuse tõttu ei tundnud me tema vastu huvi. Kui

komitee esimees ehitas endale uue maja, saatis ta hobused klaveri järele ja viis klaveri enese juurde hoiule. Tema saal sai kohe ilme, kuid meid see ei huvitanud, rõõmustusime koguni.

Kui õpetajanna ilmus kohale, tormas ta kohe klaveri pärast meie kallale.

— Kas te teate ka, mis tegite? Teid on petetud. Vaadake Silantjevit lähemalt, ta on kulak lambanaha sees!

Ka Sanja tuiskas ja tormas ja nuttis peaaegu, päris skandaal kohe.

Vaatasime üksteisele otsa ja otsustasime minna klaverit tagasi võitma. Jätkus häbematu kõigeks, isegi selleks, et segada ja ärritada Nõukogude armastatud valitsust. Läksime komitee esimehe juurde koju ja meiega ühes tuli ka Sanja.

Läheme ja imetleme, missuguse majamüraka on enesele üles virutanud meie omasugune proletaarlane; nähtavasti ei ela hästi üksi püües. Peab ütleva, et maja on kui maasik-mari ja ilustistega ning ainult natukene väiksem sakste omast. Eemalt kostab muusikat. Paneme tähele, kuidas Sanja parem kulm tõuseb ja vajub ja ta muutub tõsiseks, sest aknast on näha, kuidas Silantjevi tütar istub klaveri taga ja papi vanem tütar õpetab talle mängimist.

Oli ikka üks maikuu äike küll! Meie komitee esimees ei tahtnud tagasi anda klaverit.

— See on rahva vara riisumine! Kelle varaga löite maja üles? Kõrvaldame teid esimehe kohalt. Kas tahate muutuda uueks püüeks? Ei, te eksite, kui arvate, et võite meid ümber sõrme mähkida. Homme olgu klaver klubis või... Sanja põrutas rusikaga lauale. — Kas mõistate, mille järele see lõhnab?

Silantjevi kaelasooned paisusid punaseks, ümmargused silmad hakkasid keerlema, ja viha kätte peaaegu lämbudes, kõhistas ta:

— Küll sa mu käest saad, sitane plika, küll sa saad!

Veri löi meie pähe selle rõveda sõna juures. Meie ainust tütarlast, meie kasvandikku, keda nii hellalt hoiame, tohib keegi niisuguse sõnaga haavata!

— Valetad! Kõik meeled minus löid keema. Haarasin Silantjevit kraest kinni, panin talle brauningu vastu kõhtu ja ütlesin: — Lasku põlvil ja palu andeks või siis palveta oma viimist palvetamist.

Korraga Silantjev karjatas, kummardus, löi mulle kõhtu ja veeres siis kerana oma kabinetti.

Ta ei jõudnud veel haarata revolvrilt pihku, kui juba mina käepidemega kolksatasin talle pähe.

Silantjev pöördus ülikomnoorliku osavusega, purustas jalgadega akna, hüppas aeda ja rabeleval sammul jooksis kuuri taha metsasalusse, oma tööliste juurde, ise röökidest nagu metsaline:

— Vanja, tapetakse!

Tööline, lollakas Vanja, lõhkus puid. Kasvult oli ta sülla-pikkune ja käes helendas kirves. Ma ei mäleta, kuidas lendasin aknast metsa, kuid korraga seisin Vanja kõrval, kelle taha peitis end neetud teotaja.

— Viska kirves käest! hüüdsin ja mu välimus oli vist kohutav, sest Vanja laskis kirve kukkuda, ja ajades käed harali, hakkas kiiresti-kiiresti silmi pilgutama.

Vehkides brauninguga, hakkasin komitee esimeest ringi ümber tulbana seisvat Vanjat taga ajama ja tagusin osavasti jalaga tema paksu tagumikku... Ta karjus...

Teised jõudsid meie juurde ja ma andsin talle mahti hinge tagasi tõmmata. Sanja naeris pisarateni ja argpüks Fimkin ütles:

— Kui meil nüüd aga rābalasti ei lähe.

— Noh, kas homseks saame klaveri? küsis Sanja oma haavajalt, nagu poleks midagi olnud.

— Saate, saate, küll te veel midagi saate.

— Noh, ära sa siin väga lauta! tuln jälle ettepoole.

Komitee esimees, külg ees, tõmmates pea õlgade vahele, sõrkis minema meie juurest.

Läksime uhketena tagasi klubisse ja hakkasime laulma: „Julgelt me lahingusse läheme.“ Ei aimanud me siis, missuguseid raskusi toob meie see neetud klaver.

Kui õhtul, olles ilma relvata, sõin, võtsid kaks miilitsameest mind kinni, ja tagudes pähe, viisid koopani ning viskasid sinna, andes jalaga mulle samasse kohta, kuhu olin lõõnud Silantjevit.

Kukkusin millegi pehme ja sooja peale, ühe käega sattusin habemesse, teisega kõhtu. August oli mitu Nõukogude valitsuse vaenlast.

— Ahaa... komnoor!

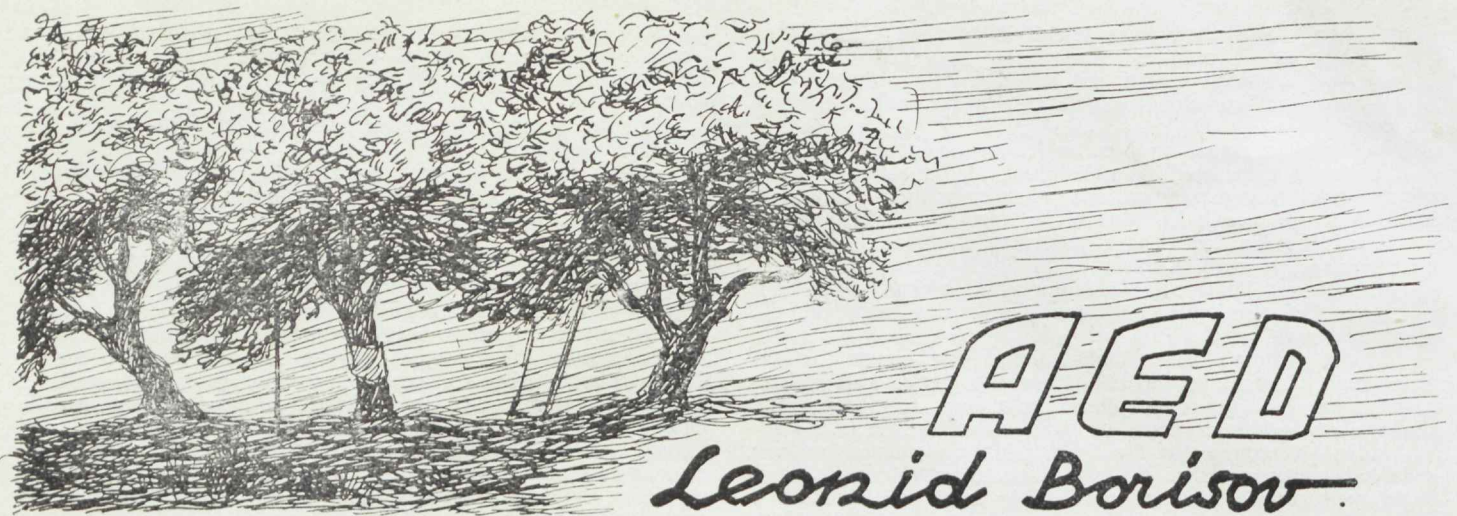
— Komnoor lendas siia.

— Aeroplaanina lendasid!

— Mis sa ruttasid?

Mehed tundsid mu ära, ka mina hakkasin ringi vaatama. Olin langenud sevale peale. Ta ei olnud pahane ja ütles:

— Mis see on, et kõik kukuvad ikka minu peale? Vaat, Lissa lendas siia sisse, kohe rüvetas mind oma seelikuga... Ümberringi hakati naerma. (Järgneb.)

AED

Leonid Borisov

1.

Andrei Basov, tema naine Marja ja pojad Akim ning Gerasim istusid pingile. Basovi noorim poeg Ivan teritas küünis kirveid.

Ikooni ees põles tuluke. Muud valgustust onnis ei olnudki. Basovid istusid kaua vaikides, tihedasti üksteise kõrval, tõusid siis korraga ja pöördusid ikooni poole.

— Issand, hüüatas Andrei ja lõi risti ette. — Issand Jeesus Kristus! Päästa ja hoiä oma orje Andreid, Marjat, Akimi ja Gerasimi!

— Ja väikest Ivanit, lisandas naine.

— Ja kõiki kristlasi, Issand! jätkas Basov palvetamist. — Halasta ja päästa meid. Sinu ja meie vaenlased ajavad meid meie kohalt minema ning saadavad kaugele maailmakaarde. — Basov langes põlvili. — Nuhtle meie vaenlasi, Jeesus Kristus, päästa ja heida armu meile, patustele! Karista mehikuid, saada nende täkkudele ja lehmadele halltõbi kukile, kuivagu meie naabritel käed ja jalad, et mehik ei saaks hakkama oma eidega ja et eit jääks kimpu Jaroškaga, sellesamaga, kes ninata!

— Taevane kuningas, meil pole jõudu! lausus Marja ja roomas nurgale lähemale, kus asetses ikoon.

Andrei hakkas nutma, ta pojad tõstsid pead ja vaatasid pühakujule omamoodi, kavalalt ja kannatamatusega. Akim, vanim, ütles Jumalale:

— Näed, kui raske on isal emaga! Kohenda meile kergendust ja aita peatselt. Anna meile oma abi ruttu ja hoiä meie tervist! Sinul on vägi, Issand Jeesus! Aga et ma varemini ei palunud — andesta. Isa ei õpetanud palvetama, elasime hästi. Mis on jäänud puudu, nõua temalt.

— Sõber, heida oma pilk ka Gerasimile, palus Jumalat vennas Gerasim, tiisikushaige, hambutu nooruk, aastates kahekümne ümber. — Ivan teritab kirveid, aita, et ta meie jala peale ei lahma, aga ikka puid ja põõsaid pidi. Kogu eluaeg ma ei unusta, sõber Issand!

Ja Akim ja Gerasim heitsid korraga riste ette. Onni jooksis paljasjalgne Ivan, kirves käes, ja seltsis eelmistega:

— Ma ei taha kirveid teritada. Taat ja memm, vanemad vennakesed! Mul on üibupuukesest kahju! Pirnipuu maharaiujat ei saa minust iialgi! Jooksen võssa ja asun sinna e'ama. Mind ei leia seal keegi!

Ta heitis kirve maha, istus pingile ja hakkas kibedasti nutma. Andrei ja Marja tõusid põrandalt, vanemad pojad — varemini kokkuräägitu alusel — tõid kapist pudeli viina, kurke, koort, leiba, istusid ümber laua ja asusid vaikides sööma ning jooma. Ivan nuttis. Ta värises. Ta vahtis, kuidas ta omaksed söövad ja joovad, siis võttis ta põrandalt kirve ja läks jälle küüni. Seal ta kustutas küünla, heitis palitu õlgadele, tõmbas saapad jalga ja tõstis luugi. Kõva tuul kõigutas aias puid, rebis õlgi katusest, pühkis tolmu ja keerutas seda tuulispeana. Ivan sulges silmad ja jooksis suurtee poole. Kell oli üksteist öösi. Ei tuluke si akendes ega suitsu korstnais.

Keskööl Basov, ta naine ja kaks poega läksid oma aeda ning nende kätes helkisid kirved. Lõõnud risti ette, Basov lahmas kirvega raskesti suurde pirnipuusse.

— Säh sulle! Säh sulle! sosistas Basov hingeldades, raiudes puud kirvega. — Säh sulle! Kui ei saa mina, ei pea saama keegi! Varise ja vedele!...

Basovi naine raius õnapuuoks. Ta õlgadele ja pähe kukkusid suured, küpsed renetid ja aniisid. Akim ja Gerasim käisid mööda aeda ja raiusid, mis käe alla juhtus. Maa müdises langevaist pirnidest ja õuntest. Gerasim jäi sirelipõõsaste juurde seisma ja ütles ohates:

— Langevad õunakesed, kuid mitte meile! Akim vaatas venna otsa, mõtles mülegi üle ja hakkas jooksuma.

— Taat, taat Andrei! hüüdis ta. — Kus sa oled, taat? Akim jooksis ikka, ta paljad jalad komistasid õuntel, ta kukkus, vandus, jooksis uuesti. Pirnipuu all ta nägi ema, kes nuttis.

— Mis sul on? küsis Akim.

— Ei saa lüüa, mitte ei saa lüüa, vastas Marja. — Vannaisa istutas selle pirnipuu, palvetasime veel temaga. Löö minu eest, pojake! Mina ei suuda.

Lähima puu juures liikus tuline punkt. Kord see lõi hõõgele, kord kadus.

— Taat, see oled sina. Anna paar mahivi tõmmata. Kas oled juba roidunud?

— Olen väsinud jah. Nelikümmend üks olen juba maha virutanud. Kuhu jäi Ivan? Hüüa teda, las ta raiub sõstrapõõsai.

Tuul aitas inimesi, murdes oksid ja lükates ümber vanu kõdunenud puid. Tuul aitas Basovi omi nende töös: keegi ei kuulnud seda, mis tehti suures kulaku aias.

— Taat, ütles Akim, — Gerasim ütleb, et vihmakesed sajab. Õunad langevad. Mõtlesin sellest, kellele meie õunad saavad? Puud oleme juba raiunud, kuid kas peavad õunu kommunistid õgima?

Basov ei vastanud kohe. Ta suitsetas rahulikult ja naeris habemesse.

— Noh? — Poeg tuli isale õige näo lähedale. — Mis sa vaikid? Meie vara — ja kas need närud peavad seda õgima?!

— Ära sina puutu. Las teised söövad. Vastu hommikut ma pritsin need õunad üle. Suur aituma headele inimestele, õpetasid, terve pudelitäie andsid mürki... Nüüd aga, pojuke, koputame edasi!

Ta kargas püsti, süilitas pihku, võttis kirve ja lõi selle hooga toomingatüvesse.

— Oled õitsenud ja õilmitsenud — aita! litsus Basov nagu lauldes oma tihedasti kokku surutud huulte vahelt. — Nimetasin sind lapselapseks, nüüd hüütakse sind oksakeseks. Mulle sa õitsesid, närudele ei pea sa mitte õitsema!

Kell viis hommikul, kui tõusis juulikuu päike, Basovid olid puruväsinud ja heitsid sauna kõrvale ritta puhkama.

Basovite naaber, Vassili Ivanoviitš Zaharov, nägi, kuidas Andrei ja Marja läigitasid piiskkannust maharappunud õunu ja pirne. Vassili Ivanoviitš jooksis nõukokku, äratas esimehe ja ruttas siis põllule meeste järele. Basovid seoti kinni. Marja kisendas:

— Õigeusklikud, otsige Ivan üles. Ivan, mu poeg, põgenes öösel. Head inimesed, tooge ta mulle elusana või surnult!

Ivani otsimine jäeti esialgu kõrvale — kogu küla asus mürgitatud õunte ja pirnide mahamatmisele. Aed piirati ümber, väikesed lapsed aeti kõikidest onnidest tuletõrje pritsikuuri ja hoiti seal kinni õhtuni, kuni jõuti kõigega valmis.

Vassili Ivanoviitš Zaharov käis kaks päeva mööda laastatud aeda, vaatas kaua iga raiutud õnapuukest, iga väljakistud sõstrapõõsa juurikat ja noori, kannatanud kirsipuid. Nõukogu esimehele ta ütles:

— Anna aed minu kätte. Võtan ravimise oma hoolde. Minu kätes ta puhkeb jälle õitsema.

— Kuradile kogu see aed! vihasta esimees. — Kallis sõber, mis me ajast raiskame. Künname ta aedvilja alla.

Vassili Ivanoviitš käis kõik onnid läbi ja nõudis igal pool:

— Mehed, andke aed minu hoolde. Kapsaid ja sibulaid jätkub teil niikuinii, milleks vajate nii suurt juurvilja-aeda? Kahe aasta pärast öitseb jälle, mäletage mu sõnu. Aitäh ütlete.

Mehed vihastusid.

— Mis aeda sellest enam saab, Vassili Ivanovišt! Teame, kus sina käed külge paned, seal midagi kerkib, kuid asjata — Andrei on teinud oma aias puhta töö. On juba otsustatud: nüüd jääb see juurvilja alla.

Kogu augustikuu möödus Gnilaborje küla rikaste kulakute ümbermeelendamises. Selle aja sees Vassili Ivanovišt käis linnas ja tõi sealt paberi, mille andis külanõukogu esimehe kätte.

— Hüva, jäid seekord peale, ütles esimees. — Võta aed ja ravi! Ainult, sõber, vaata, et kahe aasta möödudes puud kannaksid!

— Kui ka sind pole, aga õunad peavad olema! vastas Vassili Ivanovišt ja asus kohe tööle.

Õõsel tuli ta juurde Ivan, Basovi poeg. Porine, täides ja näljane. Ta palus leiba, keeva vett ja harja. Vassili Ivanovišt toitis ja jootis teda, otsis talle tiheda harja.

— Isandakene, sind ma küll ei oodanud, ütles Vassili Ivanovišt ja naeratas raamitud prillide tagant. — Kuna sa aga tulid, siis mõtleme, mis teha. Kõige esmalt läheme aga sauna ja teeme krõbedad leili.

— Ma leili ei armasta, vastas Ivan kuivalt. — Mul on saunatagi palav.

— Sa põgenesid siis külmetuma? päris Vassili Ivanovišt tasa, nagu midagi kartes. Sügas oma kitsehabemekest ja lisandas juba valjusti: — Ega sa ometi kerjamas käinud?

— Juhtus sedagi, vastas Ivan. — Vassili Ivanovišt, luba, et ma koos sinuga aitaksin isa aeda korda seada. Selleks tulingi. Ma ei saa ilma aiata olla. Meie aias ma luuletasin laulegi. Kas lubad?

Vassili Ivanovišt sügas pead, kohendas prille, mõtiskles. Mõttes kaua. Ivan ootas.

— Hüva, Basov, võtan su abiliseks, kuid pean sind silmas. Teravasti. Lauluga sa mind ei meelita. Aga aias saab ühiskondlik aed. Mõistad sa seda? Mis sul veel südame peal on? Kas sa ka tead, et mina andsin su omaksed võimude kätte?

Ivan jäi mõtlema. Kanaks. Hommikul hakkas saunas rääkima:

— Kõige esmalt kaevame varanduse välja, Vassili Ivanovišt. Kaks kuldkeela, kuldketike kolmekümnest lülist ja hulk rublasid tsaariraha. Oõsel läheme, ma näitan koha kätte, aga sina kutsud inimesed kokku, siis avame Basovi varapaiga. Homme hommikul lähen Nõukogude võimude juurde ja palun end vastu võtta ausate kodanikkude hulka. Kuid selles saunas, Vassili Ivanovišt, mu ätt tappis vanaisa. Ta valas vanaisa keeva veega üle. Vanaisa kondid on vaat siia, kivi alla maetud.

Ivan pesi end, sõi ja viskus siis nuttes Vassili Ivanovišt'i jalgade ette:

— Ole mulle isa asemel, palun sind Jumala nimel, Vassili Ivanovišt! Olen ju nüüd üks.

2.

Ja noor Basov jäi Vassili Ivanovišt'i onni elama. Vanamees töötas aias ja Ivan aitas teda.

— Vassili Ivanovišt, ütles kord noor Basov, — olen sünninud vabarnates. Mu ema tahtis küpsi vabarnaid süüa, läks põõsastesse ja istus maha. Teda oodatakse, hüütakse, ta ei vasta. Läks mu ätt teda otsima — kuuleb, laps nutab. Ätt vaatab — aga põõsastest tuleb mu ema, vanaeit Tople-nihha, kes praegu on Solovkas, toetab teda käe alt ja kannab mind hõlmas.

— Kas neissamades vabarnapõõsastes? küsis Vassili Ivanovišt, ähvardades kurjalt sõrmega.

— Neissamades, ütles Ivan. — Aga kus siis sinu arvates?

— Aga mina ütlen, et need põõsad on ainult viis aastat vanad, kallid sõber, kuid sina oled ju viieteistkümnepaastane. Sina oled nähtavasti unustanud, et su ema sünnitas su punasesõstra-põõsastes. Kas pole nii?

— Võib olla ka, et sõstrapõõsastes, nõustus Ivan leplikult. — Mul pole meeles. Ja kas ongi võimalik nüüsgust asja mäletada? Inimesed räägivad, et vabarnapõõsastes. Ja mulle isiklikult meeldiks see ka nõnda paremini.

Vassili Ivanovišt vangutas pead ja katkestas töö.

— Meeldib? Sulle võis meeldida ka lugu isa peidetud varandusest. Ja vanaisa kondikesed samuti? Ent homme võtame selle asja uurimise alla!

Järgmisel päeval sõitsid inimesed rajoonist kohale. Nad tulid aeda, nendega olid kaasas labidamehed ja küsisid Ivanilt, kust tuli kaevata. Ivan näitas: sealt, kus sirelipõõsad. Vassili Ivanovišt ütles:

— Ei või olla, Basov! Need sirelipõõsad istutasin mina isiklikult su isale, istutasin möödunud aastal. Millal peideti siis varandus, kas mäletad?

— Stepan Razini ajal, vastas Ivan rahulikuna. — Inimesed räägivad. Olen seda kuulnud, kuid oma isale pole ma sellest lausunud. Kuid vaadake järele, varandus peab siin olema! Hindamatud aarded on siia peidetud.

— Seda vaatame pärast, ütles kohaliku võimu esimees. — Aga näita sina meile selle vara paipaik, mille peitis sinu isa. Kas seda tead?

— Tean, vastas Ivan unisena ja venitades, nagu vastu tahtmist. — See on igav peidupaik. Need aarded on kastis ja kast on aida all nurgas. Tõstke põrand üles, siis näete.

Toimiti Ivani näpunäidete järgi. Tõsteti põrand, kaevati ja tõepoolest avastati tammepeust kast, milles leidis kulda ja hõbedat. Vassili Ivanovišt ei uskunud oma silmi, ta vahtis kord Ivani otsa, kord varandust. Ometi, kuld oli ilmselt olemas nagu vanaisa kondikesedki: saunas kivi all oli kääras inimese luukere. Noor Basov katsus ko'pa, ribiluid, hoidis oma kätes sääreluid ja lausus kogeldes ja kahvatudes:

— Valetasin sulle, Vassili Ivanovišt, et ma kondikestest midagi teadsin. Midagi ma ei teadnud, mõtlesin ise välja kogu selle loo, kuid näe imet...

— Kallis sõber, sa mõtle veel midagi selletaolist välja, ütles veidi jahmunult Vassili Ivanovišt ja vahetas rajooni seltsimehega tähendusrikkaid pilke.

... Saabus sügis ja sajud. Aiatööd katkesid. Vassili Ivanovišt istus oma keedukojas hommikust õhtuni ja keetis mingisuguseid rohtusid, tinktuure noorte õunapuude koorkest ja valmistas temale üksi teadupärast o'evaid salve, punus roguskit ning voolis vahast jämedaid küün'aid.

Noor Basov luges Puškini luuletusi. Taoti Vassili Ivanovišt palus, et Ivan loeks vanaaegsest raamatust „Tõõarmastaja neli aastaaga“. See raamat, midagi lauakalendri-taolist, oli kirjatatud sada aastat tagasi ja sisaldas mitmesuguseid teatmeid põllumajandusalalt. Eriti armastas Vassili Ivanovišt seda osa raamatust, kus oli juttu aedadest ja karjamaast. Ivan Basov luges:

„Tõsiselt tööd armastav põllumees tõuseb varakult, ja palvetanud, asub oma kodakondsetega söömaajale, mida Issand andnud: lõõb kõva munakese katki, joob piima leiva kõrvale, mis kodus küpsetatud, maitseb suvel aedvilja-saadusi, proovib talvel soolaseid seeni. Pärast seda asub tõõarmastaja oma maist vara suurendama. Issand õnnistab ta ettevõtet...“

Basov peatus, jäi millegi üle mõtlema ja ütles:

— Minu isa elas täpisealt selle raamatu järgi. Otse minu isast ongi selles raamatus kirjutatud.

Ta luges edasi:

„Tõõarmastaja hoiab kopikat. Mõni laisk ja halb peremees rändab maailma mööda, kannab kotti, kuid tõõarmastaja suurendab kokkukraabitud vara, ja kui juhtub näljaaeg ning katk — on tal salvedes iva, kruupi ja mune. Tõõarmastajal kanagi muneb ja kireb kikas ettenähtud ajal. Maja on nagu kuhjani täis nõu ning läidab peremees oma eluandjale lambikese ikooni ees ja ta uni on rahulik ning ta unenäod on kerged. Pühapäeval läheb tõõarmastaja jumalakotta ja paneb seal oma sissetulekutest pühale päästjale küünla põlema ning kogu talurahvas palvetab palavasti...“

Ivan luges, peatus aeg-ajalt, mõttes millestki, vahtis Vassili Ivanovišt'i otsa.

— Ainult nime pole üteldud, kuid muidu käib kirjeldus täpselt minu isa kohta, tegi veel kord Ivan järelduse ja tahtis lugemist jätkata, kuid Vassili Ivanovišt palus tal vaikida. Ta oleks avastanud nagu midagi uut selles raamatus, milles oli näinud seni vaid aianduseasjanduses nõuandjat.

— Nii räägid sa, on su isast kirjutatud? küsis ta.

— Isast ja teistest. Vassili Ivanovišt, kuula veel. Vaat, ma loen sulle õuntemüügist. Kas sa oled varemgi seda raamatut lugenud?

— Tundsin huvi aianduse ja mesilastepidamise vastu. Kuidas raha koguda ja õunu müütada, sellest pole ma lugenud. Mul pole raha ega ole olnudki. Aga õunapuukesi on mul aias kaheksata — tervenisti sada. Loe pealegi edasi. On päris huvitav.

— Kuula, siin on kirjutatud nõnda: „On olemas ostumõõt ja müügemõõt. Müügemõõtu ei panda puuvilja aeglaselt ja kuhjaga, vaid seda tehakse ruttu ega anta mahti puuviljal vajuda ning kallatakse vankrisse, mis kuulub ostjale. Ostumõõt on ühtlasi ka müügemõõduks, kuid selle peal peab silma hoidma, et müüja ei teeks nõnda, kuidas siin mõistuse tarkuseks õpetatud.“

Ja Vassili Ivanovišt ning noor Basov naersid südamest. Ivan püüdis veenda oma kuulajat, et just nõndasamuti olevat ta isa õunu müünud.

— Täidab mõõdu ja mauhh! — kohe ostja kotti või vankrisse. Too ei jõua silmagi pilgutada — kus veel seda — ja mu ätt kallab juba teisele ning ootab esimeselt raha. Just nagu raamatus.

— Kas su isal oli ka säärane raamat? küsis Vassili Ivanovišt. Ootamata vastust, ta võttis kavala raamatu ja kirjutas

pliatsiga tiitellehele: „Kirjutanud liiakasuvõtja — koll ja luge-
nud — vana loll. On seda loetud kolmkümmend aastat järjest,
kuid alles raugaeas noor Basov avas mu silmad.“

Mõnikord tuli Vassili Ivanovitši juurde nõukogu esimees
ja päris noore Basovi kohta:

— Mis sa mõtled temaga teha? Ta isa üle mõistetakse
varsti kohut. Kas ta teab sellest?

— Isast vaib, kuid ema mainib tihti. Ta on pentsik
vend, valetama meister, aga teisi õpetama päris tark ja arukas.
Praegu luuletab mingisuguseid laule, edaspidi tahab aga linna
sõita ja mingisugusesse tehnikumi astuda. Raudteede alale.

— Pea teda silmas, ütles esimees. — Ja kuidas on
lugu aiaga?

— Aed peab eksamile vastu, ütles Vassili Ivanovitš kar-
milt. — Tuleva aasta aprillikuus küllap näeme, mis on aiaga.

Sügis lõppes. Teed külmetusid; puud metsas ja aedades,
heitse viimse lehtkatte, vehkisid kannatamatult okstega, oodates
lund. Vassili Ivanovitš koos esimehega sõitsid linna koh-
tusse. Protsess kestis kaks päeva. Basov kui perekonnapea
mõisteti kümneks aastaks karmile isoleerimisele, ta naine ja
pojad saadeti kanalit ehitama.

— Kondikesed saunahüti all jäidki kondikesteks ja ei
saadud teada, kellele need kuulusid, ütles Vassili Ivanovitš
noorele Basovile, kui oli jõudnud linnast tagasi. — Sa oleksid
pidanud tunnistajaks olema, kuid kuna sa oled lihane poeg
ja peale selle suur veesegaja, sa oleksid luuletanud kohtule
alles loo!

— Kas ema ka nuttis, küsis Ivan.

— Nuutsatas korraaks. Ära sina muretse. Küll sa harjud,
Ivan Andreitš, ka vanemaõeta elama, kui sa tõsiselt tahad
minna töökuserada. Oled veel noor, sinust saab inimene. Isegi
luuletusi kirjutad. See juba läheb.

Jõudis talv ja külmad. Basovite aias pritsiti puud lubjaga,
et näljased jänesed ei näriks koori. Vabarna- ja sõstrapõõsad
mahtis Vassili Ivanovitš lume alla — soojuseks ja kaitseks. Iga
päev ta vaatas üle 2-ha suture aia, valades vägastatud oksid
üle mingisuguse vedelikuga, ja töötas kuni varajaste hämarus-
tundideni. Sõbrad pärisid temalt:

— Millisel viisil sa selle aia päästad?

Vassili Ivanovitš vastas:

— Mul on oma meetod — katsetamine. Ega ma esimest
korda ravi aeda. Kes mõisnik Elagini aia terveks ravis? Mina.
Kes päästis Solovjevski aia? — Mina. Miks kooliaed jäi kirat-
sema? — Mind ei usutud. Loodeti „küll paraneb isegi“ peale.
Sellega tabatakse aga harva märki.

Taivel tuli rändkino ja andis tuletõrjemajas etendusi.
Ivan Basov kutsuti aparati väntama. Ivan nõustuski. Ränd-
kinoga sõitis ta kogu rajooni läbi ja jõudis tagasi alles jaan-
uaris. Sellest sai temale jutuainet terveks talveks. Vassili
Ivanovitš istus ahju peal, jalad ripakil, ja Ivan aina jutustas:

— Nõukogude valitsus ehitab uusi linnu, suuri ja kivi-
seid. Kus varemini jooksid põdrad, asetsevad nüüd linnad.
Lendavad aeroplaanid ja sõidavad masinad. Karelis raiutakse
metsa. Üks mees oli päeva jooksul kaks lanki maha võtnud,
— seisab ise pildi peal ja naeratab. Unustasin tolle koha peal
viivuks väntamise. Mees oli tõstnud käe ja nõnda jäigi. Publik
aga karjub: „Lase käia! Vänta edasi!“ Mina aga mõtlen, las
ta naeratab kauemini. Siis väntasime üht komöödiat: keegi
pursui, välimuse järgi nagu sinusse valatud, sõi õuna! Jälle
katkestasin väntamise. Tahtsin näha, mis sorti õun see oli.
Antonovka. Pursui kõverdas huuli — hapu! Keegi naine
nuttis. Ta sarnanes mu emaga. Hakkasin kiiremini väntama,
publik pistis kisama. Ei meeldinud nende mu teguviisi. Ühe
hümi löi mehaanik joobnud peast tagurpidi aparati — vaat,
sai alles nalja! Kas sa kuuled mind?

— Räägi, räägi, küllap ma kuulen, vastas Vassili Iva-
novitš. — Kas sa täna polegi luuletanud?

— Luuletasin küll, kuid ei kukkunud hästi välja. Loen
sulle ette:

„Tuul ju puhub tühjal teel,
päike, punane, vaid ülal,
tunni tagant — õhtu eel
vaikus külla sõitnud külal.
Pilv piki taevast lendab,
kaasa avatleks kui noort,
tiivad puuduvad kuid endal.
Jänes närib uibukoort.
Ma vaid istun, pole und,
lauu luuletama laisk,
tunni järel mõõdub tund —
saabub homse päeva paisk.“

Seda tuleks parandada, Vassili Ivanovitš. Mõtlen selle
asja üle homme järele. Mis sina arvad?

Vassili Ivanovitš näris huuli, nagu oleksid Ivani värsid
sattunud ta hammaste alla ja nagu prooviks ta nende maitset.
Ta ütles:

— See värss on rumalavõitu. Hea luuletus kas vaevab
südant või tiivustab hinge. Ülejäänud on kõik rumalus. Sinu

oma on samasugune. Sa oled otsinud silmadega sõnu, kuid
peab otsima südamega. Siis ka leitakse midagi. Vabanda
mind, kuid nii ma mõtlen. Septitse parem meie doktorist,
Nikolai Avdeitšist mõni värss. Märtsis tal saab nelikümmend
aastat teenistust täis, kui siia ametisse tuli. Kui palju ta on
päästnud inimesid! Kuid sina luuletad jänesest ja pilvest!
Pilvest on Puškin väga hästi luuletanud, loed pilvest ja
mõtled inimesest. Vabanda mind ja heida magama.

3.

Aprilli algul vulisesid ojad, mustendasid põllud ja jõudsid
päralt mustrastad. Gniloborje kolhoosil, mis oli ümber nime-
tatud „Lõo-kõriks“ (selle uue nimetuse oli mõtelnud Ivan Basov
ja see meeldis kõigile), seisid ees palju tööd. Vassili Ivanovitšil
oli üks mure: aed. Harva nähti teda kodus. Varasest hom-
mikust kuni kevadeõhtute lillatava hämaruseni ta mässas aias:
puhastas, saagis, hoolitses ja kaitses puud. Ivan oli saanud
kolhoosivalitsusse tööle. Ta pidas tööpäevade- ja inventari-
raamatuid ja tema enese poolt välja mõeldud kolhoosi-memo-
riaali. Ivaniga harjuti, sest ta töötas hoolikalt ja puhtalt. Vassili
Ivanovitš ta kutsus nüüd onu Vasjaks. Oma vabal ajal ta
kirjutas lonkavaid, kuid millegi seletamatu tõttu väga meel-
divaid värse.

Maikuu päevad osutusid Vassili Ivanovitšile väga palju
hoolt ja ärevust tekitavateks päevadeks. Lähenes aia õitse-
aeg. Vanamehe tillukeses kasvanduses juba lõhkesid õunapuudel
kleepuvad rohelised karbikesed ja arensid pisikesed valged
lehekeseid, mis sarnanesid väga jasmiiini alles puhkemata pun-
gadega. Õunapuud valmistusid õitsemale — veel kaks-kolm
päeva ja kogu puu on haaratud valgest, rahulikust leegist.
Vassili Ivanovitš läks Basovite aeda ja vaatas kaua iga puu-
kest. Õitses bergamot-pirnipuud, järsku õitses ka aniisi-õuna-
puu — kaks puud, milliseid vana aednik oli pidanud juba
kadunudteks. Päike küpsetas juba suvise jõuga ja heledas
roheluses seisid pääsenud, paranenud vabarnapõõsad, kuid
enamus õunapuud vaevalt-vaevalt puhkes pungadesse. Vassili
Ivanovitš käis aeda mööda ja tundis, kui valjusti peksles ta
süda, ja näis nii, et üks peamine mõte kord kadus, kord võttis
jälle oma koha teiste hulgas, mis olid niisama sõltumatud, kuid
vähem kurvad mõtted. — Basov on rikkunud aia jäädavaks,
mõttes Vassili Ivanovitš ja pöördus seotud, värvitud ja mähistes
õunapuude poole:

— Avanege, õitsege, mu kallikesed! Kogu küla ootab
õilmitsemist, kas kuulete, lapsukesed? Mis sina, roheline, veel
köhklad, kuigi su pungakesed on juba pruunikad, mis? Pin-
gutage, plikakesed, minul löi õitsele eile juba kogu mu väike
kasvandik, kuid teie pole tõmmanud veel safranrüüdi üll!
Mida mõtlete minuga teha? Sina, Katariinake — kuldne
seemneke!...

Igale puule ta andis oma nime, ja neid, kes täitsid ta
lootusi, nimetas ta Marfaks — oma kadunud naise nimega,
kuid need puud, mis jäid paljaks ja kiduraks, said nimeks
Katariina ja Nataša: nii nimetati Vassili Ivanovitši tütreid, kes
olid läinud mehele ja sõitnud kuhugi — ei Siberisse ega
Krimmi — ja kes olid sootuks unustanud oma vana isa.

Tuli esimene äike. Soe hoogvihm sahis ja tantsis põl-
dudel, aedades ja teedel. Lilled hakkasid jõudsasti kasvama,
ka põõsad ja puud, kuid õunapuud Basovi aias ainult läi-
kisid, nagu poleks nad vihma saanudki ja nagu oleks neid
ainult kastetud. Vassili Ivanovitš jäi kõhnaks, uinus hilja ja
tõusis voodist valutava peaga.

— On üks abinõu, ütles ta kunagi Ivan Basovile, —
ja teab seda abinõu ainult aednik Rõbakov, Mihhail Alekseitš.
Ta süstib midagi juuresse ja just sellel hetkel, kui õunapuud
on vast puhkemas. Viis aastat tagasi ta aitas mul Smirnovski
aeda korrastada. Õpetas mulle toda meetodit, kuid mu vana
kolu on selle unustanud. Olen unustanud ja mitte ei tule
meelde! Kuid oleks juba aeg! Millise aia me muidu kolhoosile
kingime! Tuleks veel äikesekest, siis teaksin ise kah, kuidas
ja mis teha, kuid ilm on niisugune, et mine kasvõi heinale!

— Aga vahest homme tuleb äikesvihma, arvas Ivan ja
vaatas taevast: see oli tuhm sinine ning kõrge. Ei pilvekesi
ega kortsukesti. — Kus see Mihhail Alekseitš eluneb? Jooksek-
sin talle järele.

— Jookseksid! Ühte otsagi saab kolmkümmend versta.
Oleks see jaamapoolsesse külge, sõidaksin posthobustega.
Mind võetakse peale niikuini, sest seisan ju seltskondliku asja
teenistuses, kuid mees eluneb sootuks teises küljes. Nii pikad
otsad käivad mulle üle jõu. Olen juba vana ja nõrk. Tuleb
läbistada võsastikke ja käia metsateed.

— Onu Vasja, metsas on praegu kena, ütles Ivan Basov
unistavalt ja lisandas: — Mina käin seal ära, kas nii? Kuid
võiksime Nazarovilt ka hobuse küsida. Ta annaks küll.

— Kus aru! Sellel ajal hobust! Sulle kingitakse praegu
parema meelega lehm. Oled sina aga mees! Ja ise veel
kulakupoeg! Peremees! Raamatut lugesid veel mulle, kas
sa ei mäleta?

— Siis lähen jalgsi, onu Vasja! Homme hommikul kell kuld alustan teekonda, kella üheksaks jõuan pärale. Kaks tundi puhkan. Mihhail Alekseevitšiga hakkame kell üksteist tulema ja kell seitse oleme siin. Kui ta ainult minuga tuleb?

— Tuleb küll! Aga kui ta ei tule, siis annab nõu, kirjutab paberile. Tõepoolest, sõbrake, käi seal ära! Teene teed aiale. Mihhail Alekseitš on nagu professor, mis puutub õunapuudesse. Kaliniinilt eneselt on tal kiituskiri! Nüüd heida aga varemni magama ja kell kolm äratan su üles!

4.

Maihommikul kella nelja ajal Ivan väljus majast. Ta seljakotis oli rasvatükk, suur kamakas leiba. Lähkrit kaljaga Ivan keeldus kaasa võtmast: tee peal saab juua igast ojast. Vana aednik lõiaks Ivanile ka lubatud kepi, et oleks kergem käia ja et sellega kaitsta end koerte eest. Vassili Ivanovitš juhatas, kuidas minna:

— Esimesed viis versta mine nagu jalutades, järgmised viis veidi kiiremini. Siis puhka. Siis järgmised kümme versta astu nagu mängides — ja puhka jälle. Viimased kümme versta mine nõnda, nagu jalad võtavad.

Nõnda Ivan tegigi, läks nagu mängeldes. Salus ta hakkas laulma. See oli madal kuusesal. Lõhnavad ja kleepuvad käbid rippusid õrnrohelistel noortel oksadel. Ja salus lõhnas kuidagi koduselt ja kuidagi nagu maitsvalt. Ivani jalge eest vudistasid lendu väikesed hallid linnud. Nad ei tõusnud kõrgele, vaid tiirlesid Ivani ümber. Ivan mõistis: need olid emalinnud, kes meelitasid teda oma pesadest kaugemale. Salus oli lahtisi, päikesest heledaid väljakuid; siin lõhnas mee ja vaha järgi, noor sammal läikis, nagu oleks sellele puistatud kallihinnalisi siniseid ja punaseid kive. Kuuse- ja vaigulõhn tundus nagu kaaluva materjalina. Vana käbi, kukkudes puult, kaevas end sööstvalt samblasse ja tõusis sealsamast ka kohe, jäädes päikese kätte kuivama, praksudes veidi, tõmbudes küüru ja muutes nähtamatult oma asendit. Kimalased ja liblikad lendasid õielt õiele, peatumata mitte kusagil, sest nende elu oli lühike ja täis ohte — ja oma olemise õnnest tahtsid saada seda väikest asi, mis nendele oli määratud.

Ivan läks ja mõtles oia. Ta kartis hilineda, saabuda pool tundi või tund aega hiljem, kui Mihhail Alekseevitš on juba kuhugi läinud ja teda tuleks oodata õhtuni. Ivan oli unustanud Vassili Ivanovitši juhatused. Ta ei läinud enam mängeldes, vaid rühkis kogu jõust. Kuusesal lõppes. See läks järsku üle kasesaluku. Hästi sisse tallatud teekene siigles kitsa paalakesena; tundus kerge ja lõbus astuda. Näis, nagu oleks tallanud selle teekese suur veidrik, see pöörles kord järsku hüvakule, kord sööstis õige nurga all vasakule ja kõige ootamatutes kohtades, kus käänakud olidki vajalikud, sirutas end tasakese, rahulikuks, mis ei sarnanenud sootuks metsa teerajaga.

Ivan tundis hästi seda teerada. Ta oleks võinud sammuda sellel kinnisilmi, kuid ümberringi oli kõik nii värske ja noor, et ta sattus mitu korda kiusatusse astuda rajalt kõrvale ja hakata tallama käidamatuid kohti. Siis meenus temale aga Vassili Ivanovitši tujutu ja kurb nägu, abivajav aed, oma väikese teekonna eesmärk ja ta sundis end vägivaldselt sammuma, kuigi mitte kõige õigemal, siis ometi juba rajatud ja sihile viivat teed mööda.

Nõnda oli käinud ta juba tund aega, ja võttes arvesse seda, et salu oli jäänud juba seljataha, pidi ta kuus versta maha käinud olema. Praegu avanesid ta ees põldud ja nendel põldudel töötahtsinud inimesed. Teed läbiva ojakese kaldale istus Ivan maha, sõi rasva leivaga, jõi külma, mullast hõnguvat vett, puhkas veerand tundi ja sammus edasi.

Päike tõusis. Lõokesed laulsid sinises, pilvitus kõrguses, kusagil taeva ja maa vahel; põldudel kuuldus hobuste hirnumist ja lehmade möögimist.

Kevade oli juba lõppenud, kuid suvi polnud veel alanud. Suure metsa ääres õitses metsõunapuu. Ivan seisatas. Ta ringles puu vasakult hüvakule ja hüvakult vasakule, nuusutas ta õisi, eemaldas puukoorelt ussikesi ja pani selle ettevaatlikult rohu peale. Õunapuu oli üleni õites. Ivan vahtis seda ebaheaosovlikult, kadestavalt. Talle näis, et see pole õige kord, kui metsas õitseb nii rikkalikult metsik õunapuu, kuid Basovi aias (nõnda ta just mõtles: Basovi aias) head ja kultiveeritud puud pole võimelised õitsema — ja on tarvis kutsuda nendele abiks mingisugust kõiktarka, õpetatud Mihhail Alekseevitši.

Ivan astus metsa nagu majja. Siin oli jahe ja röske. See oli segamets, peamiselt lehtpuumets. Mitte kõrged ja noored sõnajalad haarasid puid õigete, rahulikkude rõngastena, kõrged õied peenikestel jalgadel, lepastik ja metsiku jasmiini pöösad — see oli kogu selle metsa kevadine rikkus. Suve lõpul on siin palju seeni, igasuguseid marju, kuid praegu polnud siin ei värve ega valgust.

Ivan leidis röske, pruunika tee ja sammus mureliste mõtetega metsa sügavusse. Ta teadis, et see muutub peagi tuimaks, pimedaks ja raskesti läbistatavaks okaspuumetsaks. Pole see paik naljatamiseks, vaid tuli hoida asjalikult teed,

otsida seda, kui see kadus sõnajalgadesse ja kõrgesse rohtu kui kanepisse, mööduda roostese veega täidetud lohkudest ja vahtida teravasti jalgade ette: siin võis olla ka siige.

Ivan tahtis jälle süüa, ent järsku tal hakkas hirm. Ta istus piksest murtud puu peale, kuid kargas kohe jalule ja läks edasi. Minuti pärast ta hakkas jooksmas ja hammustas käigu peal leivakoorukest, vahtis kummalegi poole teed ja hingas raskesti. Millest see hirm oli tingitud? Kas järstust noorte ja heatahtlust kiirgavate salude üleminekust valvsasse, kurti ja vaenlikku vanasse metsa või ainult sellest, et siin oli röske, ebamugav, ja mida kaugemale, seda pimedam?

Umbes viis aastat tagasi oli Ivan kord selles metsas, tema ja ta ema olid seenil, hõikusid vastamisi, tulid veidiks ühte ja läksid jälle lahku. Ivanile meenusid ta vanaema sõnad: „Kui sul metsas hakkab hirm, siis huika!“ Ta toimiski nõnda, läks ja huikas iga minuti takka: „U-uu-uu! U-uu-uu!“ Hüüatus lendles minema, ja leidmata vastukaja, ootas kordamist. Ivan hakkas laulma ja laul tõi tema normaalsesse, õnnelikku meeleolu. Ta laulis kõiki laule, milliseid teadis, ja rahustus lõplikult.

Umbes tunni möödudes metsatee lõppes, puudest jäi hõredaks, kaskede ja vahtrate asemele tulid kuusekesed ja männikesed, ja mida sügavamale Ivan jõudis okaspuu-rägastikku, seda laialipillatumaks jäid puud ja seda kergem ning lõbusam oli minna. Linnud laulsid mitmesugustel häälte ja mitmesuguseid meloodiaid, männid kriikusid venitavalt ja hajeldat ja tuul nende latvades õõtsus katkendlikult. Kogu oma kuuteistkümmene-aastase eluea kohta Ivan tundis esmakordselt end õnnelikuna ja — võib-olla — teenimatult andestatud ja hellitatud inimestest, keda ta isa oli kõigest südamest ja kõige kurjaga vihanud. Ta ei tundnud oma isa vastu ei kahetsust ega armastust, ainult ema ta mäletas kurvastusega ja pisaraga silmas.

Metsas muutus hämaraks nagu enne äikest. Mets oli tõepoolest suur, metsik ja raskesti läbistatav. Kuid Ivan teadis, et ükski mets pole hirmus, kui inimene peab kindlalt ja väsimatult üht omaksvõetud eesmärki ja sihti. Ivan teadis, et metsas võis eksida vaid see vilumatu matkaja, kes hakkab tiirlema ja looskema ja nõnda kaotabki vajaliku tee jalge alt. Ta jätkas kangekaelselt teekonda ja uskus, et ta on ära käinud ligi kakskümmend versta.

Sel kohal, kus torm oli murdnud hulka puud ja kujundanud nõnda kõrgema koha, Ivan otsustas puhata, et jätkata siis ruttamata ja mängeldes teekonda ning varuda oma viimane jõud viimasele viieverstalisele teekonna lõpule.

Ivan istus maha ja hakkas sööma. Ümberringi oli rahulik ja vaikne. Päikeskiired ulatusid vaevast süüa, kuid oli küllaldaselt valge, soe ja mugav. — Suigatan, mõtles Ivan, sirutas end välja, sulges silmad. Imelik, salapärane hää äratas ta suigatusest, näis, et kusagil lähedal, peaaegu kõrvuti temaga, tiksus suur seinakell. Ivan tõusis, vahtis ümber, naeratas ja sirutas end jälle lamama maa peale. Kuid jälle kuulis ta tiksumist otse oma kõrva kohal, väljasirutatud käe kauguses. Ta kargas uuesti jalule ja otsis silmadega, lootes näha vapsikupesa, tõstis pilgu vähe kõrgemale ja astus kohe sammu tagasi.

Männi küljes oli tõesti kell. Pendel ruttas hüvakule ja vasakule ning pommikene ketikesi otsas rippus maa kohal. Kell oli viis minutit kaheksa peal. Selle värvitud numbrilaua peale oli joonistatud alla majake ja üles — punane kukk. Ivan lausus: — Vaata imet! ja istus mahalangenud puutüvele ning jäi ootama, mis sünnib edasi. Talle näis, et see kell on midagi õige huvitava eelmänguks, mis sünnib kohe ja ei lase enese peale minutitki oodata. Ta lähenes jälle kellale, vaatas seda, puudutas isegi numbrilauda ja mõtles siis järsku hirmunult: inimesed! Siin pidi keegi olema, keegi, kes tõenäoselt elas siinsamas läheduses, kes keerab kella üles ja peab seda silmas. Ivan hakkas kartma. — Tuleb ära minna, mõtles ta.

Kell käis korralikult. Ivan vaatas veel kord kella ja talle meenus ootamatult, kus ta nimelt oli näinud säärast kella.

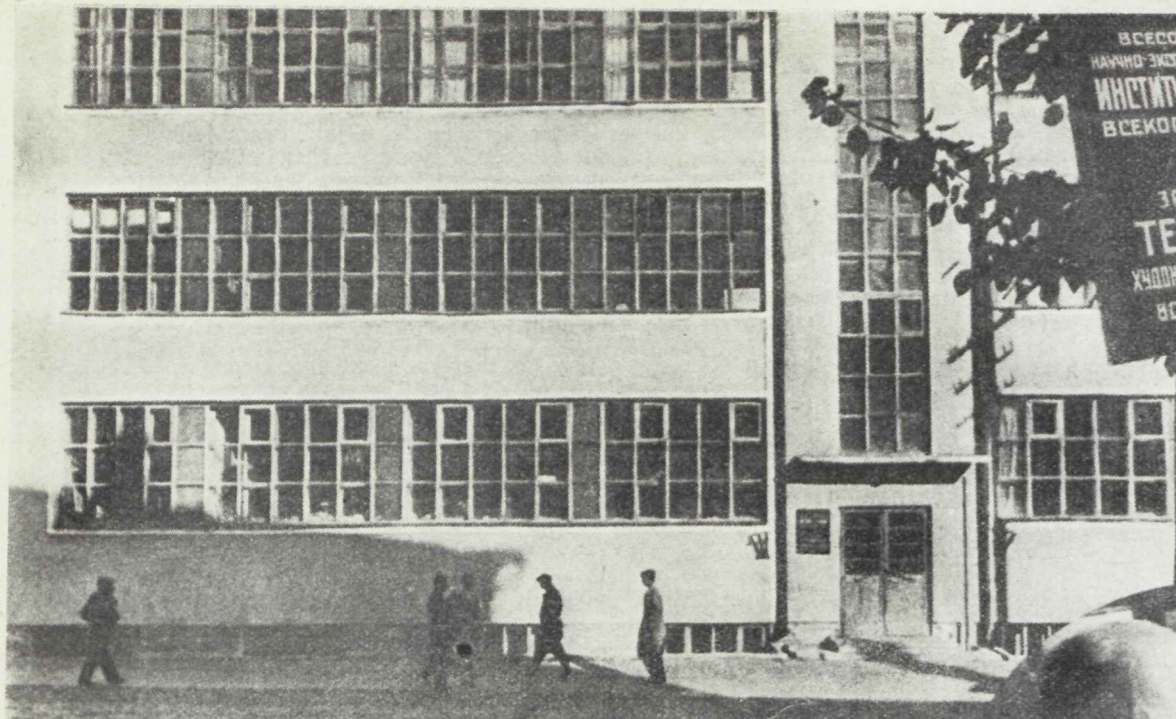
— Simon Lökovi juures, ütles ta kuuldavasti. Lökov oli tagaotsitav, ta oli tapnud militsoonäri. Ta kaks poega olid samuti teadmatult kadunud. Ivan puudutas küünega numbrilauda ja koputas sellele.

Ta selja taga kõlas samal ajal mehe külmetunud hää: — Vaatad seda kellakest siin... Kas meeldib?

Ivan kiljatas ja pöördus ümber. Ta ees seisid habetunud ja sassis juustega mees, mitte vana, kuid nähtavasti kauemat aega pesemata, näljane ja haige. Ta tursunud silmade laud olid punased, huuled kahvatud, nina ja otsmik rikutud rõugetest. Tal oli üll valge, kuni põlvedeni pikk särk, mustad, punase kandiga kalifee-püksid. Jalad olid paljad. Käes ta hoidis kirvest.

— Küsisin sinult, et kas vaatad seda kellakest siin, kor-das mees küsimust. — See on kogu mu varandus. Vaata pealegi!

(Lõpp lk. 285.)

Mänguasjade-instituut ja -tehnikum.

ВСЕСОЮЗНЫЙ
НАУЧНО-ЭКСПЕРИМЕНТАЛЬНЫЙ
ИНСТИТУТ ИГРУШЕК
ВСЕКОПРОМСОВЕТА

ЗАГОРСКИЙ
ТЕХНИКУМ
ХУДОЖЕСТВЕННОЙ ИГРУШКИ
ВСЕКОПРОМСОВЕТА

Näiteid leludest.

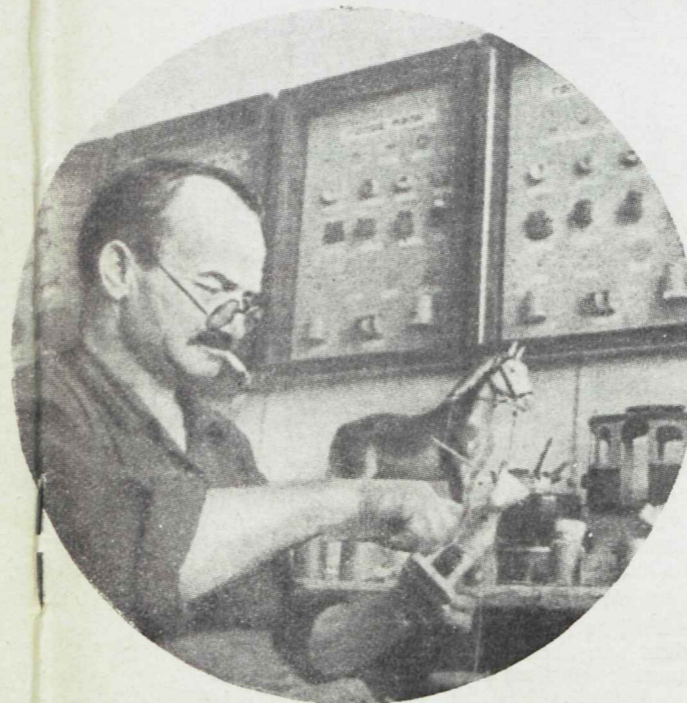
Kuidas valmivad laste mänguasjad N. Liidus

Tuhanded pedagoogid, arstid, õpetlased ja kunstnikud tegelevad mänguasjade-küsimustega

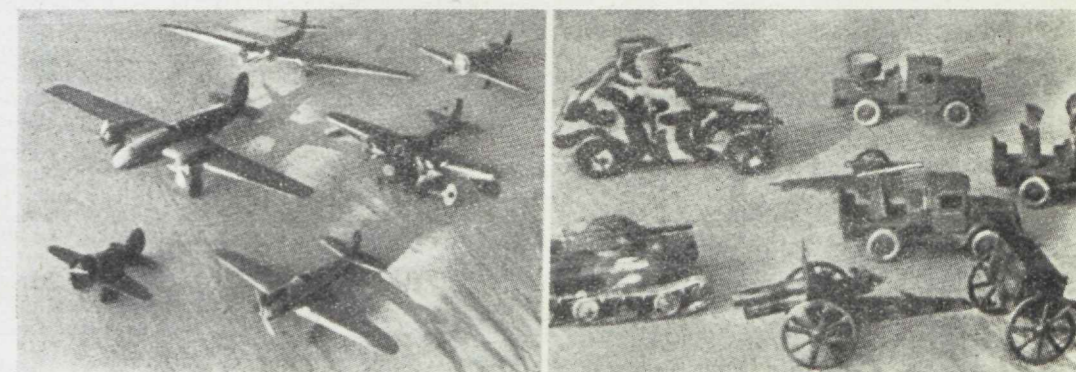
RKKA-nimelise mänguasjade-vabriku kunstnik A.I.SOKOLOV töötamas.

Endisel tsaristlikul Venemaal töötasid mänguasjademeistrid, „nagu vanaisad õpetasid“ — ammu-möödunud aegade eeskujul, õppida po'nuv kuskilt. Tänapäeval ei o'e mänguasjade tootmine N. Liidus enam unarussejäetud, kuulsusetähtsust, vaid suurejooneline riiklik tööstus. Selle tootmisharu töö on seotud väga tihedalt lastesõime, lasteaedade ja koolide tööga, sest mänguasi pole ju ainult lõbustus, vaid ka mitte vähese tähtsusega esete kasvatamises. Tuhanded kunstilise kasvatusentusiastid — pedagoogid, arstid, õpetlased, kunstnikud tegelevad mänguasjade-küsimustega, alates selle sünnist meistri kätes ja ta edasise saatusega lapse käes, selle mõjuga lapse kujutluse, tahte ja tunnete arenemisele. Kõigi nende küsimuste uurimisega ja sellele vastavalt ikka uute kunstilise mänguasja vormide loomisega ja otsimisega tegeleb üliiduline teaduslik-eksperimentaalne mänguasjade-instituut. Samas hoones mänguasjade-instituudiga asub mänguasjade-tehnikum, mis valmistab ette mänguasjade instruktorite kaadreid ja kvalifitseeritud meistreid.

Vasemal kõrval: jõulupuulelude-laboratoorium mänguasjade-instituudis.

V. I. CASOVIKOV heiliste mänguasjade laboratooriumis.

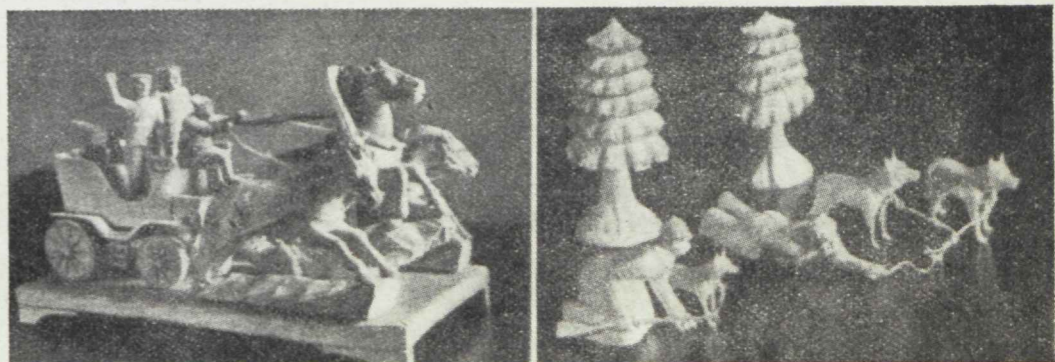
„Kaitse“- ja „tõrje“-mänguasju.

V. I. RÖZOV puust mänguasjade laboratooriumis.

Vasakul: näiteid leludest.

Paremal: puust nikerdatud mänguasjade näiteid.

Väikelapse toitmisest*)

Vastus küsijale

Et kasvav organism vajab suhteliselt märksa enam toitu kui täiskasvanu oma, siis tuleb väikelapse toitmisel erilist rõhku panna sellele, et toit oleks mitmekesine ja küllalt toitev. Nagu vastavate teadlaste uurimused näitavad, pole sugugi ükskõik, kuidas meie oma kasvavaid lapsi toidame, organismi kasv oleneb täiel määral üksikute toitainete nulgast ja nende omavahelisest suhtest. Esimesel eluaastal vajab laps peamiselt piima ja taimtoite.

Suur tähtsus lapse toitmisel on veel, kuna vett leidub lapse kehas kuni 70% kehakaalust. Vesi on paratamatuks osaks kõikides rakkudes ja mahlades ning ainult vee abil on võimalik kehast eemaldada ainevahetuse jääkaineid ja tarvitamata jäänud toiduaineid. Väikelapse keskmine veevajadus päeva jooksul oleks umbes 75—200 g tema kaalu iga kilogrammi kohta. Selle veehulga peab laps saama jookide ja söökide näol. Mida vedelam on lapse toit, seda vähem vajab laps lisavett joogi näol. Seetõttu ei ole soovitatav lastele anda liiga kontsentreeritud toite, sest kuigi selliste toitude kalorsus suureneb, sest ainult vähesest veelisandamisest ja laps kosub eeskujulikult. Liiga vähene veetarvitus võib lapse juures esile kutsuda isegi haigusnähte. Kui lapse toit on koostatud otstarbekalt, arvestades lapse vanust ja iseloomu ning aastaega, siis tavalliselt pole enam vajadust eriliste jookide järele. Kus see aga vajalikuks osutub, seal kasutada puhast keedetud vett või lahjendatud marjamahla.

Kõige õigemaks ja otstarbekamaks imiku toitmise viisiks on toitmine emarinnaga, kuid paljudel juhtudel pole see emal ka kõige parema tahtmise juures võimalik. Siis tuleb kasutada kunstlikku toitmisviisi, mis on viimastel aastatel teinud küllaltki suuri edusamme, võimaldades last tervena ja elujõulisena üles kasvatada. On emal aga rindades küllaldaselt piima, siis tuleks last imetada vähemalt 6 elukuud, viies ta seejärel järk-järgult üle kunstlikule toidule. Kui aga emal puudub vajalikel määral piim, siis tuleb juurdetoitmist alata juba varakult, et laps ei pruugiks nälga kannatada. Lisatoiduks võib olla esimestel elukuudel $\frac{1}{2}$ piim, s. t. $\frac{1}{2}$ osa keedetud lehmapiima ja $\frac{1}{2}$ osa keedetud vett või lahjendatud tummi, ning 3—5% suhkrut, s. o. 1 kuhjaga teelusikatäis 100 g toidu kohta. Kolmanda elukuu teisest poolest anda lapsele lisatoiduna marjamahla. Esimesel elukuul oleks kunstlikul toitmisel üldine toiduhulk igal söögikorral algul 20 g, milline hulk kasvaks iga päev igal söögikorral 10—15 g võrra, nii et kolmandal ja neljandal elunädalal peaks igakordne söögihulk olema 130—150 g. Teisel elukuul oleks igakordne söögihulk 150—170 g, kolmandal elukuul 180—190 g. Need andmed on antud viie korra toitmise puhul päeva jooksul. On ka selliseid lapsi, kelle kehakaal ei näita säärase toitmise juures tõusu, siis tuleks igakordset toiduhulka suurendada, kuid nii, et üldine päevane toiduhulk ei ületaks üht liitrit.

Neljandast elukuust alates võetakse tarvitusele $\frac{2}{3}$ piim, s. t. $\frac{2}{3}$ piima, $\frac{1}{3}$ lahjendatud tummi või jahukõrti ning 6% suhkrut, s. o. 2 ääreni teelusikatäit 100 g toidu kohta. Viimendal elukuul jääb toidu koosseis ja hulk samaks, ainult suhkrut oleks 10%, s. o. 2 kuhjaga teelusikatäit 100 g toidu kohta. Kuuendal elukuul tuleks üks toitmiskord asendada vedela herkulosupiga või kuivikupudiga, valmistatud täispiimaga. Esiteks asendada hommikupoolne söögikord ning kuu lõpu poole ka õhtupoolne söögikord. Seitsmendal elukuul võiks lapse toidusedel olla järgmine:

1. toit — $\frac{2}{3}$ piim (kõrdi- või tummilisandiga).
2. „ — vedel supp või kuivikupudi.
3. „ — aedvilja-püree või leem mannalisandiga.
4. „ — vedel herkulosupp või kuivikupudi.
5. „ — nagu 1. toit.

2. ja 4. toitmiskorra lõpul tuleks lapsele anda ka veidi marja- või aedvilja-mahla.

Kaheksandal kuul:

1. toit — täispiim (200 g).
2. „ — mitmes. pudrud (manna-, herkulosupid jne.).
3. „ — leem ja aedvilja-püree.
4. „ — pudrud (ka kuivikupudi).
5. „ — täispiim.

Sama toidukava oleks ka 9. elukuul. Kõik pudrud ja su-

pid keeta täispiimaga. 10. elukuust kuni aasta lõpuni oleks toidusedel järgmine:

1. toit — täispiimaga keedetud pudrud.
2. toit — 200 g täispiima, lisaks saia, sepikut, rukkileiba keediseega või meega, kuivikuid, tooraineid (riivitud aedvili).
3. „ — liha- või aedvilja-leem, aedvilja-pudrud, -püreed, mahlad.
4. „ — nagu teine toit.
5. „ — nagu esimene toit.

Putrude ja piima sisse võib 10. ja 11. elukuust alates kloppida 2 korda nädalas $\frac{1}{2}$ munakollast ning 12. elukuul terve muna. Vahetevahel võib anda ka veidi suhkruga hõõrutud munakollast. Võiks märkida veel seda, et väga kasulikuks on osutunud kunstlikul ja ka segatoitmisel, s. o. kui emal puudub vajalikul hulgal piim ning tuleb anda lisatoitu, piimahapu soolaga (calcium lacticum) valmistatud piim. Võtta 1 kl. vett, 2 kl. piima, 2 tl. sõredat nisujahu, 1—2 tl. suhkrut ja napilt $\frac{1}{2}$ tl. calcium lacticumi. Jahu, suhkur ja calcium lacticumi pulber segada külma veega ning asetada keema. Kui keema läinud, lisandada piim ja lasta kord keema tõusta. Jahutada. Seda piima võib lapsele hakata andma juba kolmandal elunädalal lisatoiduna. Kaltsiumpiimal on ainult omadus tekitada kõhukinnisust, nii et tuleb seda tähele panna, ning kui seda juhtub, siis vahet pidada.

Esimesel eluaastal pole lapsele liha (ka kalaliha) andmine sugugi soovitatav.

Alljärgnevalt anname ka retsepte väikelapse toitide valmistamiseks.

TUMMID

$\frac{1}{2}$ l veega keeta $\frac{1}{2}$ spl. riisi, kaera- või odratangu või herkulot $\frac{1}{2}$ —2 tundi ja lasta läbi sõela või hõreda riide. Mitte hõõruda või pigistada. Herkulo vajab keemiseks $\frac{1}{2}$ t., tangud 1— $1\frac{1}{2}$ t. ja riis umbes 2 tundi. Valmiskeedetud tummi lisandada lahjendamiseks veidi keedetud vett (umbes 1 kl.). Tähenadatud tummi kasutada imiku esimestel elukuudel ainult piima lahjendamiseks.

KÖRT

Kört valmistada jahust ja veest. Toiteväärtus on märksa suurem kui tummil. $\frac{1}{2}$ l vee kohta võtta 25 g (1— $1\frac{1}{2}$ spl.) sõredat nisujahu ja keeta 10—15 min. Enne jahu hulkasegast segada viimane vähesel hulgal külma veega, et ei tekiks klimpe. Kasutada piima lahjendamiseks ja seederikete raviks.

Piima lahjendamiseks kasutatavat tummi ja kõrti võib keeta ka aedvilja-keeduveega.

KUIVIKUPUDI

10 g kuivikuid valatakse üle 1 kl. keeva piimaga, lisandatakse $\frac{1}{2}$ spl. suhkrut ja lastakse seista. Hõõrutakse segamise teel peeneks ja söödetakse jahtunult.

MUNASUPP

$\frac{1}{2}$ kl. nisujahu-kõrti ja $\frac{1}{2}$ kl. piima segatakse, lisandatakse $\frac{1}{2}$ spl. suhkrut ning keedetakse 5 min. Üks munakollane kloppida ja kuumale kõrdiseigule segades juurde lisada.

AEDVILJAPUDER

100 g mitmesugust aedvilja (porgandid, kaalid jne.) puhastada ja keeta vähesel veega. Keeduvett mitte ära visata, vaid kasutada leemena. Aedvili hõõruda läbi sõela. 1 tl. võid, $\frac{1}{2}$ spl. nisujahu ja 2—3 spl. aedvilja-keeduleent segada ning keeta läbi. Sellele kastmele lisandada 4 spl. aedviljaputru, 4 spl. piima, terake soola ja 1 tl. suhkrut. Kõik läbi segada ja kord üles keeta.

NISUJAHUPUDER

$\frac{1}{2}$ l piima keeta, 2 spl. sõredat nisujahu niisutada külma piimaga ja valada keev piim vähehaaval juurde, siis lisandada veidi võid, 1 spl. suhkrut ja keeta läbi.

PORGANDISUPP

250 g porgandeid puhastatakse, peenendatakse ja keedetakse 1— $1\frac{1}{2}$ tundi vähesel veega, kuni muutub ühtlaseks püreeaoliseks massiks. Segatakse juurde veidi lihaleent või selle puudumisel võid ja keeva vett. Ka piimaga sobib porgandisuppi segada.

TOMATIPUDER

5 g võid, 10 g jahu, $\frac{1}{2}$ kl. vett kasutada kastme valmistamiseks. Valmis kastmele lisandada 1—2 peeneks lõigatud tomatit ja kuumutada mõni minut. Ajada läbi sõela ja lisandada veidi soola ning suhkrut. Kuumutada läbi.

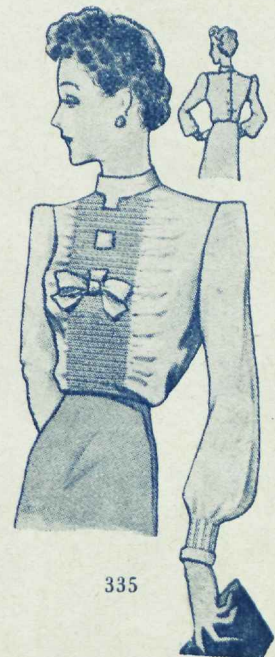
*) Andmed dr. A. Reimani „Ema käsiraamatust“.

MOODE SÜGISEKS

334

328. Nägus kleit ruudulisest materjalist. Kleidirüüdes domineerivas värvuses valida sobiv nahkvöö ning materjal kaeluseäärise ja seotise jaoks. Kleidi võib valmistada ka ühevärvilisest materjalist. Lõige I lõikelehel.
329. Lihtsa tegumoega kleit beežist villasest riidest. Krae, vöö ja taskud on tepitud punasega. Samas värvuses on ka taskuäärised ja pannaal.
330. Kleit vabarnpunasest villasest või siidist. Kaunistuseks on tarvitatud sama värvuse tumedamas toonis materjali.
331. Lühikeste varrukatega pealeõunakleit tumesinisest materjalist. Krae, kätsed ja taskud on kas pitsist või mõnest teisest kaunistavalt mõjuvast materjalist.
332. Nägus kleit peeneruudulisest või ühevärvilisest materjalist.
333. Kaunis pealeõunakleit villasest või siidriidest. Esiosa kaunistavad voldid, mis nii pluusi- kui ka seelikuosal laienevad ülalt allapoole minnes.
334. Meeldiva tegumoega pluus triibulisest materjalist. Kaunistuseks tumedavärviline pael.
335. Nägus pealeõunapluis valgust siidist. Esiosal pealt kinni tepitud voltide-riba, millest ülalt läbi tõmmatud pael lõpeb keskel seotisega.

335

1

2

4

3

1. Meeldiva tegumoega kleit kergest villasest või siidist. Tumeda kleidi kaunistuseks on kasutatud valget või mõnda värvilist kanti, mis mõjub elustavalt.
2. Nägus pea'eõunakleit kroogitud esitüki ja varrukatega. Kinnitamiseks on metallnõelad.
3. Sportliku tegumoega sügismanTEL pehmest villasest materjalist. Lõige II lõikelehel.
4. Kahesugusest materjalist kokku tõõtatud nägus kleit. Kleidi ilu oleneb maitsekalt valitud värvustes materjalidest. Mõõd on sobiv vana kleidi uuendamiseks.

5. Lihtsa'õikeline nägus kleit. Sama kleidi juurde võib jahedatel sügisepäevadel kanda väikese nahkraega jakki.
6. Kaunis kostüüm või kleit ning jakk sügiseks.
7. Laia tegumoega sügismanTEL triipmuustrilisest või ühevärvilisest paksemast materjalist. Mantlil on suured pealetepitud, klappiga taskud.

Sugiseks

7

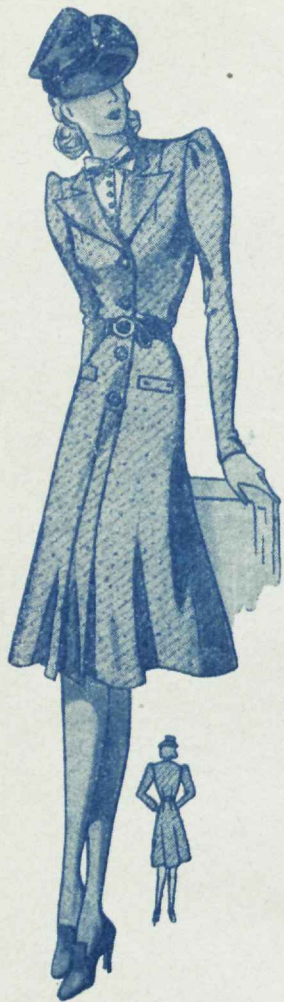

5

6

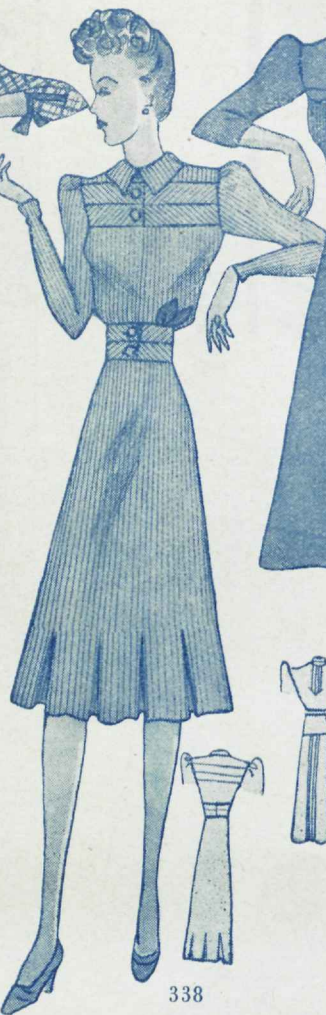

336

337

338

339

340

336. Moodne tänavkleit villasest diagonaalmustrilisest materjalist.

337. Huvitava't töötatud kleit kahesugusest materjalist.

338. Nägus päevakleit peenetriibulisest materjalist, kusjuures omapärase kaunistise annab kleidile passeosal ja vöökohal maitsekalt kokku töötatud triibustik.

339. Sportliku tegumoe-ga kleit tumesinisest materjalist. Kaunistav tasku- ja kaelarätt on punasest siidist. Vaheosad on kaunistatud nõõrvoltidega või läbi tepitud.

340. Triibuline seelik ja ühevärviline pluus moodustavad nägusa rõivastise. Pluusile lõige III ja seelikule lõige IV lõikelehel.

341. Moodne sügismantel väikese nahkrae ja -massetitega.

342. Nägus kostüüm jahedateks sügispäevadeks.

343. Sügiskostüüm diagonaalmustrilisest riidest. Krae sobivas värvuses samestist.

344. Sügiskostüüm karusnahkse garnituuriga ja väikese kaapuutsiga.

341

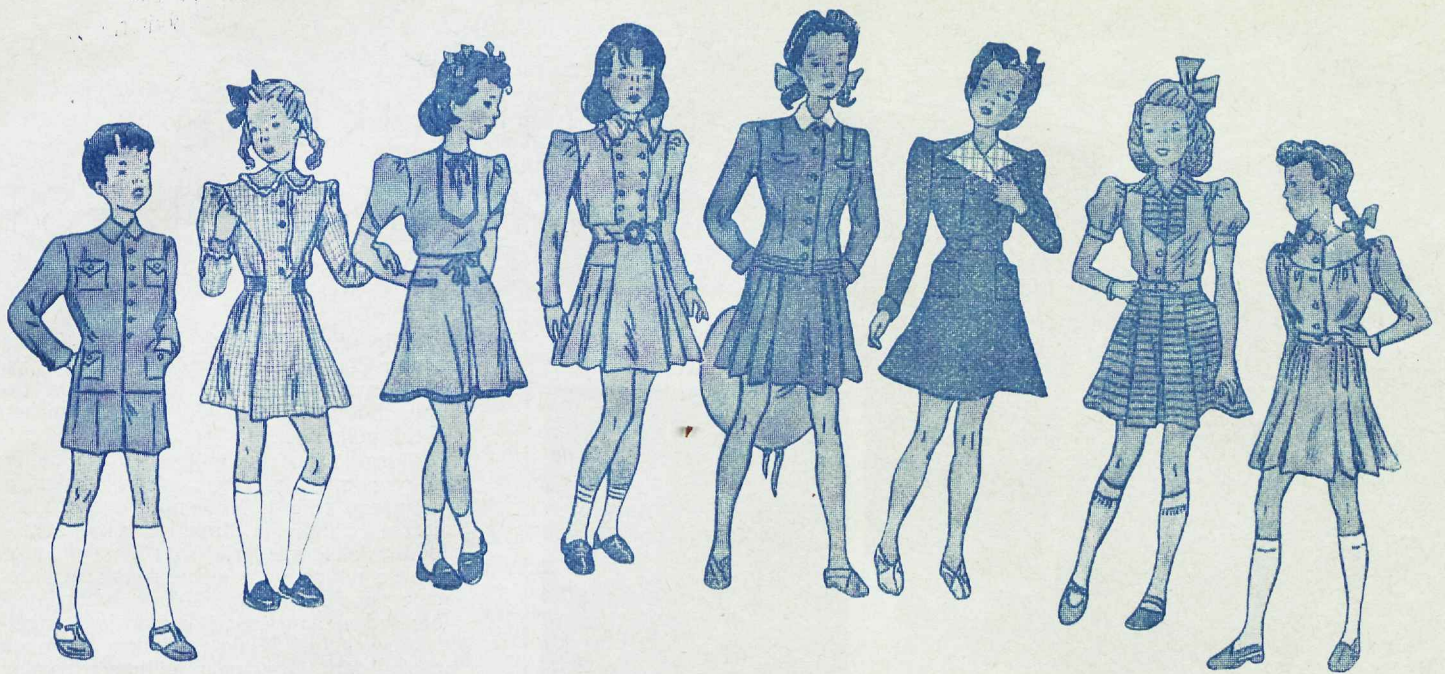
342

343

344

345

346

347

348

349

350

351

352

345. Nägus ülikond poisile. Kuuel neli pealeõmmeldud taskut.
346. Kleit tütarlapsele. Värviline vöö ja nõõbid. Krae, kätised ja kinnis ääristatud kitsa pitsiga.
347. Tütarlapsekleit ühevärvilisest materjalist. Kaunistuseks on tarvitatud sobivas värvuses paela.
348. Koolikleit tütarlapsele. Vöö ja seotis triibulisest siidist.
349. Kostüümkleit tütarlapsele. Jaki äär 3 või 4 korda läbi tepitud. Lõige V lõikelehel.

350. Meeldiva tegumoega kleit tütarlapsele. Kaunistuseks väikesed ruudulisest riidest reväärid.
351. Kahesugusest materjalist kokku töötatud tütarlapsekleit.
352. Volditud seelikuosaga tütarlapsekleit.
353. Kapuutsiga sügismantel poisile.
354. Pealetepitud taskutega mantel väikesele poisile.
355. Vööga sügismantel suuremale poisile.
356. Nägus taskutega kleit suuremale tütarlapsele.

357. Tütarlapsekleit triibulisest materjalist.
358. Meeldiv kleit väikesele tütarlapsele. Valge või värviline krae, kätised ja taskurätik.
359. Sügismantel tütarlapsele.
360. Nägus sügismantel suuremale tütarlapsele. Lõige VI lõikelehel.
361. Ülikond poisile. Huvitavakujulised taskud on suletud tõmb'ukkudega.
362. Madruseülikond poisile.
363. Ülikond suuremale poisile Lõige VII lõikelehel.

353

354

355

356

357

358

359

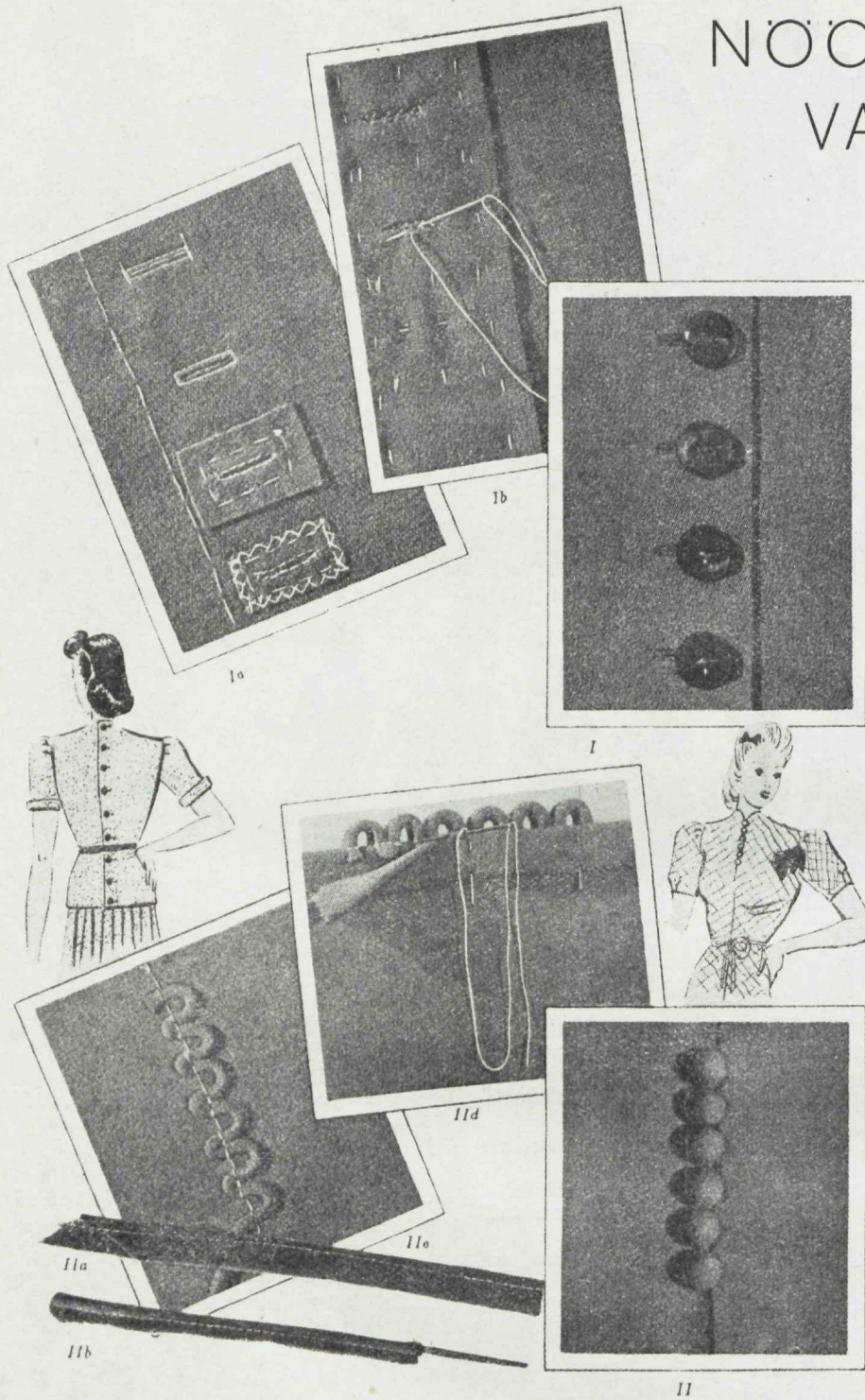
360

361

362

363

NÖÖPAUKUDE VALMISTAMISEST

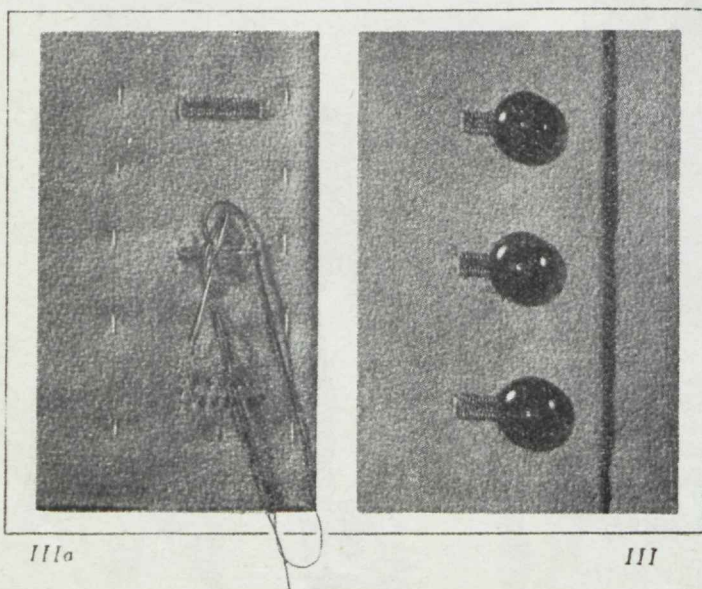
Nööpauk pole mitte ükski praktiliseks tarvituseks, vaid ta mõjub ühtlasi ka kaunistavalt kleitidele ja pluusidele, arvestades nööpauku väljatöötamise mitmekesiseid võimalusi.

Riidega ääristatud nööpauku (näide I) võib valmistada õhemast ja keskmise paksusega riidest. Nööpaugu asend märgitakse riidele ja traageldatakse sisse. Joonistatakse siis kriidiga riide pahemale poolele nööpauku suurus, asetatakse paremale poole samale kohale vilturiidest lõigatud nelinurkne riidetükk ja traageldatakse kinni. Nüüd tehitakse nööpauk masinal läbi, jättes paar millimeetrit vahet lahtilõikamise jaoks (näide Ia — 2 ülemist nööpauku). Järgnevalt nööpauk läbi lõigata ja külgetepitud tükk paremalt poolt läbi nööpauku pahemale poole pöörata, jättes paremale poole nähtavale ainult kitsad ääred. Pahemale pööratud tükk traageldada ja aedpistes kinnitada, nii et pisted ei oleks paremal pool nähtavad (Ia — alumised 2 nööpauku). Nüüd nööpauk kinni traageldada ja korralikult maha pressida, misjärel traagelniit kõrvaldada.

Siis kinnitada seesmine äär kohale ja lõigata märgitud kohtadele nööpaugud sisse. Lõigatud nööpauguääred kitsalt tagasi pöörata ja väikeste pistetega nööpauku külge õmmelda (näide Ib).

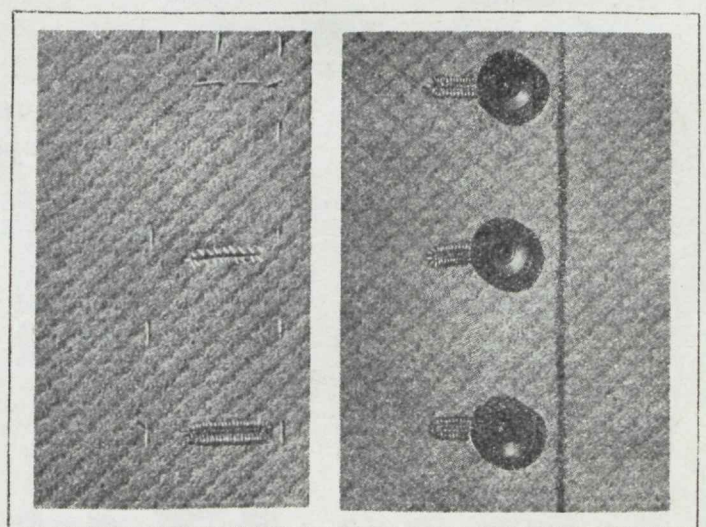
Kaunistavalt mõjuvad alati väikesed ületõmmatud puunööbid ja peenest rullpaelast valmistatud nööpaugud (näide II). Rullpaela valmistamiseks võtta 2—2½ sm laiune, täiesti viltu riidest lõigatud riideriba, milline pooleks kokku pandult 2—3 mm äärest kaugemal kinni teppida (näide IIa). Teppimise juures riideriba venitada. Läbitikitud riba nõela abil ümber pöörata (näide IIb) ning edasi töötada, nagu näha piltidel IIc ja IID.

Tikitud nööpauku valmistamist näeme pildil III ja IV. Pilt III näitab nurgeliste otstega nööpauku. Esiteks esinõelapistes märgitud koht peenelt läbi ajada, siis sisse lõigata ja tikkida, nagu näitab pilt IIIa. Kergelt hargneva nööpauku tegemisel tuleks pärast sisse lõikamist nööpauk kergelt üle lüüa, nagu näitab pilt IVa. Siin näeme ümmarguste otstega nööpauku valmistamist.

IIIa

III

IVa

IV

Triibulise passega pullover

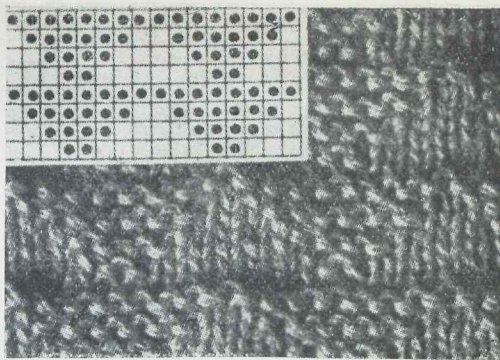
Antud pulloverile kulub materjaliks umbes 350 g tumepruuni, 60 g tuhmkollast, 20 g helekollast ja 20 g roostepunast keskmises jämeduses villast lõnga.

Pullover kootakse edasi-tagasi käivates ridades, juuresoleva kolmnurk-mustri järgi. Mustri 1 ruut = 1 kudumissilmusega. Mustrit loetakse üks kord paremalt pahemale ja teine kord vastupidi. Tagasiridadel kududa parempidi-silmuste asemele pahempidi-silmused ja ümberpöörduid.

Nü esi- kui ka seljatüki kudumist alatakse alt äärest, luues üles umbes 100 silmusest tumepruuni lõngaga. Kootakse antud lõigete järgi põhimustris. Ees ja taga passe alguskohal jaguneb töö kaheks. Varrukad alata samuti alt äärest umbes 54 silmusega. Esiteks kududa 10 sm äär — 1 s. paremp. ja 1 s. pahempidi vahelduvalt.

Triibulise passe kudumist alatakse esimesest kinniseäärest (pahempoolne tikk). Luua üles 32 silmusest tuhmkollasega ning kududa edasi-tagasi käivates ridades 6 rida värvilise ja 6 rida pruuniga vahelduvalt. Värviliste ridade järjekord on järgmine: tuhmkollane, helekollane ja roostepruun. Passel kududa edasiread parempidi ja tagasiread pahempidi. Lõike järgi kaeluse poole otsa kasvatada ja esitüki kumeruse järgi ka-handada. Iga uus värviriba alata, minnes edasi parempidi-silmustega. Valmis pulloveriosad venitada lõigete järgi, pressida kergelt ja õmmelda kokku.

Kaeluse äärde heegeldada kaks rida kinnissilmuseid tumepruuni lõngaga. Kaeluse äärde läbi värviliste triipude tõmmata punutud nõör, kusjuures nõör jookseks vahelduvalt ühe triibu alt ja ühe pealt, pruune triipe arvestamata. Nööri pikkus võib olla umbes 120 sm, siis jääb küllaldaselt seotise sõlmimiseks. Sama värvusega lõngast punuda ka vöö, millele teha ette spiraalikujuuline nõöp. Lõige VIII lõikelehel.

Sportlik pullover

Sportlik lihtsakoeline pullover on kootud jämedamast valgest või mõnes pastelltoonis villasest lõngast. Pullover kududa edasi-tagasi käivates ridades, harilikkude põhilõigete järgi. Tööd alata alt äärest ning kududa 6–7 sm laiune äär — 1 silmus pahempidi ja 1 s. parempidi otsast võetult. Samas tehnikas kududa ka varrukaääred, esitükiriba ja tagasipööratud kaelus. Kaelus võib olla nii avar, et mahub üle pea, või kui soovitakse kitsamalt, siis tuleks teha kinnis taha seljale. Pullover kootakse parempidi silmuspindne, s. t. edasiread kootakse parempidi, tagasiread pahempidi. Valmiskootud pulloveriosad lõigete järgi venitada, kergelt pressida ja kokku õmmelda. Esitüki mustririba ülemisse äärde jätta kudumisel taskud, nagu näha pildil.

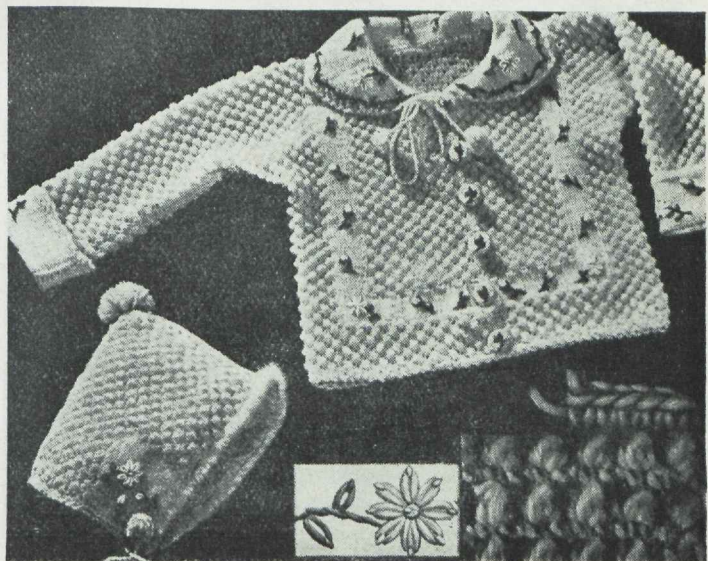
Kootud või heegeldatud lapsejakk ja -müts

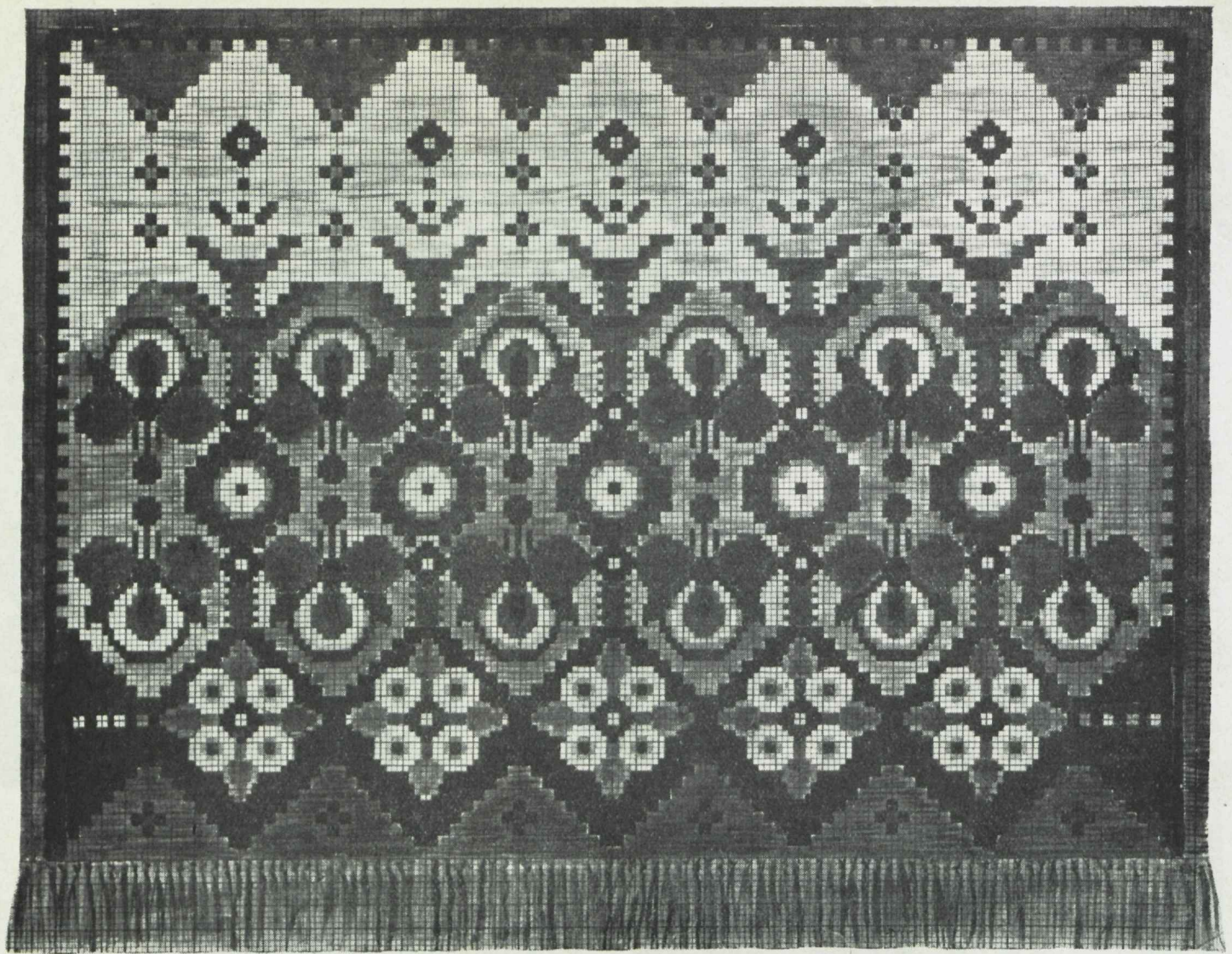
Materjaliks on pehme villane valge või heledavärviline villane lõng, mida kulub jakile ja mütsile kokku umbes 200 g.

Jakk töötada lõikelehel antud lõigete järgi, alates seljatüki alumisest äärest. Kahe joonega märgitud vaheriba kududa sile, parempidi-pindne või heegeldamise pulul heegeldada tunis-heegeltehnikas. Sellele ribale tikkida hiljem lihtsate pistetega väikesed õiekesed, nagu näha pildiloleval proovil. Põhikude kududa mustri-lehel antud kudumiskirja järgi. Müts kududa kolmes osas, antud lõigete järgi. Mõlemad külgosad alata alt äärest ja kududa põhimustris, välja arvatud väikesed nelinurgad esimeses nurgas, millised kududa parempidi-pindsed ja kaunistada tikandiga. Kitsas ühendusriba alata 6 silmuse ülesloomisega ja kududa parempidi-silmuselise pind.

Mütsi nurkadele tikkida väikesed õismotiivikesed ja õmmelda pehmest riidest vooder sisse.

Tähendatud jakki ja mütsi võib ka heegeldada pildiloleva mustriproovi järgi. Heegelmustri töökaik. Heegeldada edasi-tagasi käivates ridades. Luua üles vajalik arv silmuseid ning edasi **1. r.:** igast teisest ketisilmusest võtta 1 silmus, 1 kord nõelale, 1 silmus ja veel kord nõelale võttes kõik nõelalojevad silmused korruga läbi tõmmata, 1 ketisilmus. **2. r.:** vahelduvalt 1 kinnissilmus läbi võtta järgm. ketisilmusest ja 1 ketisilmus. **3. r.:** 1 kinnissilmus igasse järgm. ketisilmusesse või järgm. kinnissilmuse keskele. 1.–3. rida korduvad. Lõige IX lõikelehel.

Seinavaip E. Nagel

Vaiba suurus on 204 ruutu lai ja 148 ruutu pikk. Kui igale mustri ruudule vastavalt võtta 1 sm², siis tuleks vaiba suurus 204 × 148 sm. Vaipa võib õmmelda rist-, õis- jne. mitmesuguses muus pinnatäitepistes või kududa pindpõimes või ka narmastehnikas.

TIKANDIGA KAUNISTATUD PESU

Värvid vaibale on antud „Ekstra“ värvikaardi järgi:

1. Tume-lillakaspruun	nr. 55
2. Keskmine pruun	„ 57
3. Helepruun	„ 13
4. Oranž	„ 11
5. Tume punane (tume-roostepruun)	„ 52 (41)
6. Hele punane (he'e-roostepruun)	„ 54 (10)
7. Helerohele	„ 4
8. Tumeroheline	„ 1
9. Vahakollane	„ 60

Vaibal on all ääres umbes 15 sm pikkused narmad kas purjeniidist, kalavõrguniidist või ka villasest lõngast. Muster mustri lehel.

Tikandiga kaunistatud pesu

Särk nr. 1.

Särk on valmistatud kahesugusest materjalist. Ülemisele osale, mille materjal võib olla jäme tüll või mingi muu kaunistavalt mõjuv ja särgiriidest erinev riie, on ette keskele aplitseeritud ja tikitud väike õismotiiv.

Sama mustriga võib kaunistada ka aluskleiti. Muster nr. 1 mustri lehel.

Särk nr. 2.

Särk on valmistatud valgest pesuriidest ja kaunistatud nägusa tikandiga. Muster on tikitud auk- ja madalpistes ning seotisekujutised on osaliselt ažuurtikandis.

Muster nr. 2 mustri lehel.

Särk nr. 3.

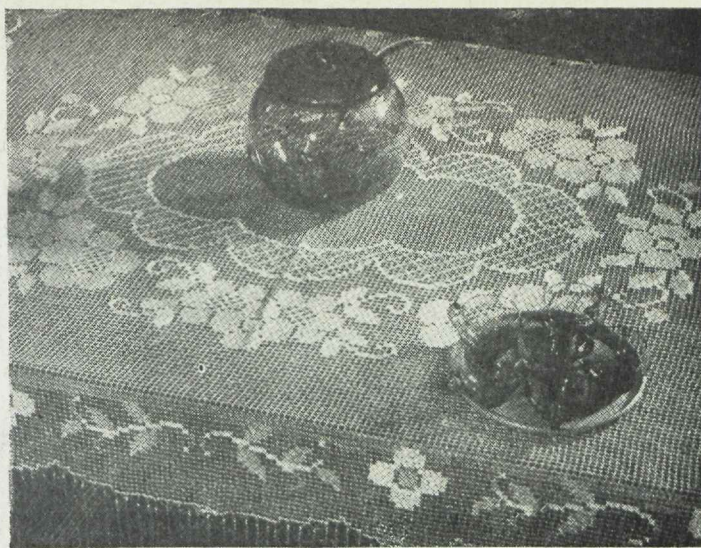
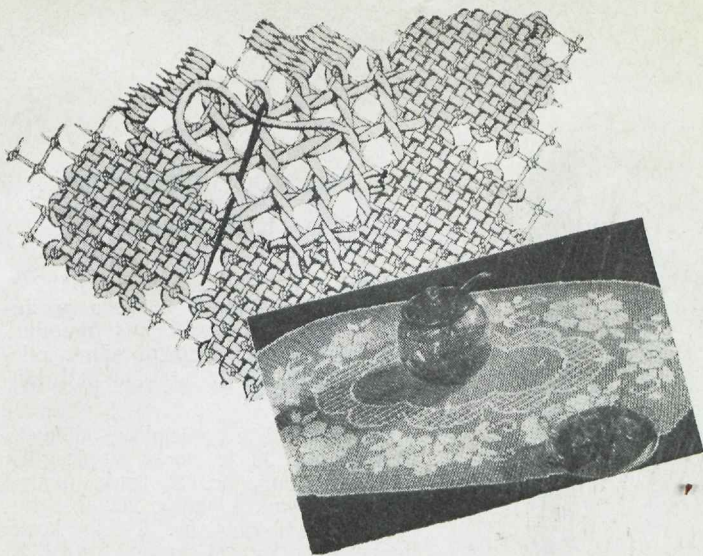
Nägusa ažuur- ja madalpiste-tikandiga kaunistatud pesu. Ažuurtikandi valmistamiseks joonistada muster riidele ning siis mustri järgi lõigata mõlemas sihis nii välja tõmmata kui ka sisse jätta, misjärel tikkida mõlemas sihis üle. Osa mustrist on tikitud madal- ja varspistes. Samuti kuulub kaunistise juurde ka monogramm.

Muster nr. 3 mustri lehel.

Särk nr. 4.

Lihntne nägus aplitseeritud ja tikitud särgikaunistis. Keskmine õis on mõnest teisest materjalist välja lõigatud, peale aplitseeritud ning tikand valmistatud mustri järgi.

Muster nr. 4 mustri lehel.

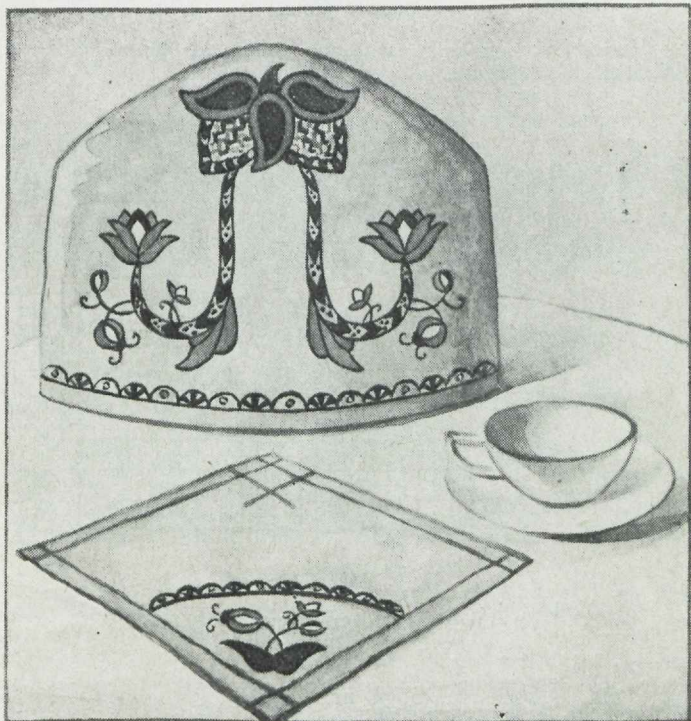
Nelinurkne või ovaalne fileelina

Lina suurus on 134×164 sm, kui fileeaugu suuruseks võtta 7 mm. Mustri suurus on 185×229 auku. Võrk võib olla käsitsi kootud või ka vabrikuvõrk. Muster nõeluda sisse kas sama materjaliga, millest on valmistatud võrk, või mõne teise materjaliga. Kui võrk on valmistatud kalavõrguniidist, siis võiks mustri sissenõelumisel tarvitada kunstsiidi ja puuvill-lõnga segatult. Muster nõeluda sisse mustrirehel antud mustri järgi: ripspöimes, labases põimes ja nõörpistes.

Keskmiist tugeva joonega piiratud mustriosa võib kasutada eraldi väikese liniku valmistamiseks.

Mustrirehel on antud $\frac{1}{2}$ mustrit, teise poole valmistamisel muster ümber pöörata ja keskelt ääre poole minnes valmistada. Linal on ääres umbes 25 sm pikkused narmad. Linikul narmad ei ole, vaid äär on üle õmmeldud tihedalt nõõpaugupistes.

Antud lina võib valmistada ka heegeltehnikas. Samuti sobib muster hästi ka päevatekile. Muster mustrirehel.

Tikitud tee- või kohvikannusoendaja ja tassilinakesed

A. Madisson

Kannusoendaja ja linakeste materjaliks võib olla linane või mõni teine materjal, mis oleks pestav ja nägus. Linane riie võib olla poolpleegitud kreem või pleegitamata. Kannusoendaja mõlemad pooled on kaunistatud rahvusliku tikandiga. Sama mustriosaga on kaunistatud ka linakesed, täiendades mustrit pilude või värviliste pistete ridadega. Linakeste valmisuurus on 23×23 sm. Soovi korral võib valmistada ka ühe suuremamõõdulise linakese, mis koosneks neljast õhk-aedpistes ühendatud linakesest. Tikand on tehtud madalpistes ning kontuurid tumepruuniga varspistes. Värvid antud tikanditele on järgmised: 1. — tumepruun, 2. — vanarooma, 3. — õrnkollane. Kannusoendaja vateerimiseks võib (Järg lk. 284.)

Värvilise tikandiga lina

M. Tikk

Lina materjaliks on kodukootud linane riie, mis värvitud külmavee-värviga. Keskmine osa linast on beez, ääred kollakaspruunid ja nurgad tumepunased.

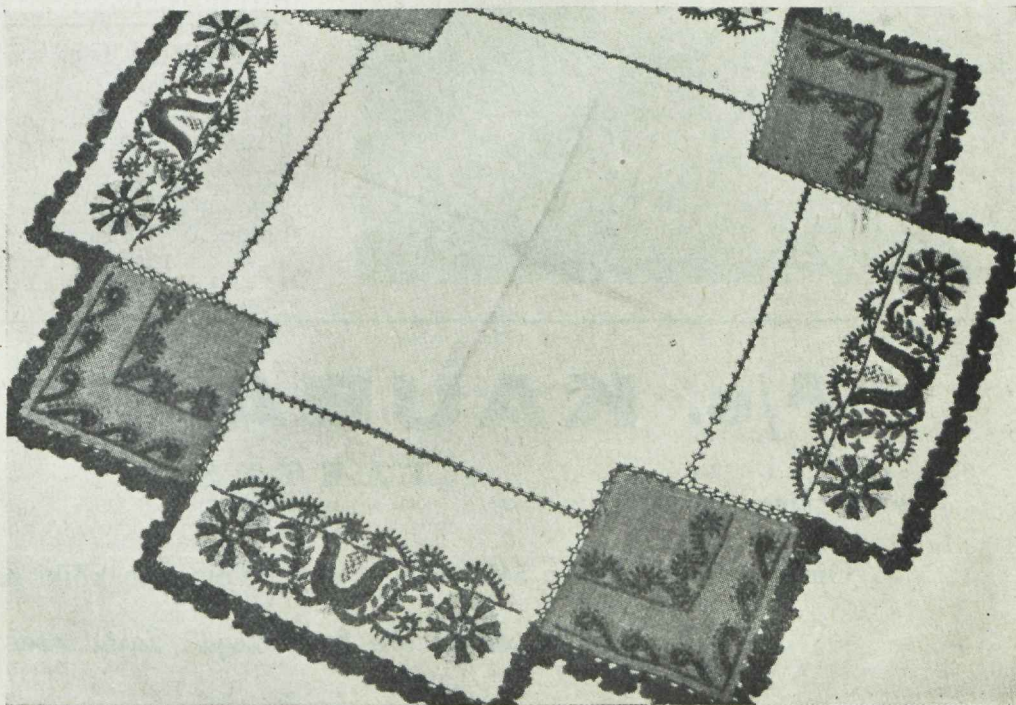
Kõikide tükide ääred palistatakse ja traageldatakse paksemale paberile 1 sm suuruste vahedega. Vahed õmmeldakse pisteliselt kokku, nii tekivad pilud. Vahepiludeks tarvitatakse mulineelõnga, punast DMC nr. 303 ja pruuni nr. 838.

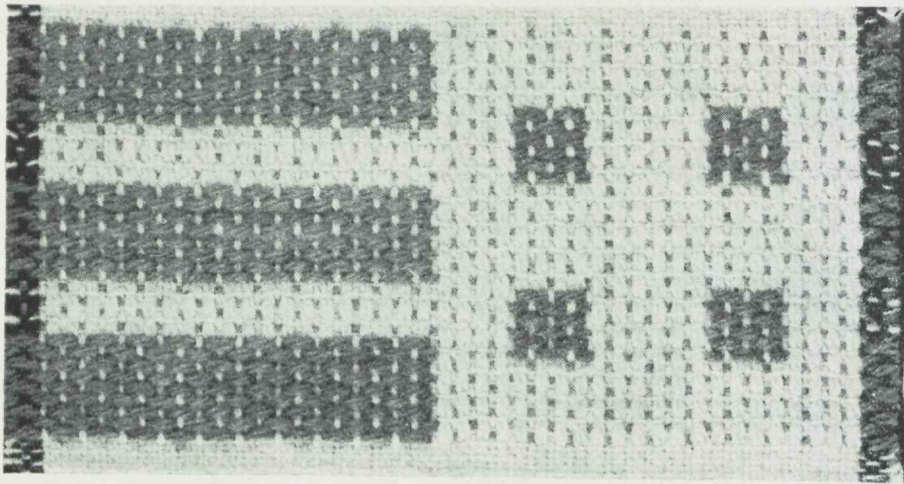
Tikkimiseks on tarvitatud kodumaa villaseid käsitööõngu. Pistetest on kasutatud side-, aed-, vars-, kett- ja täitepistet. Lina ääristuseks sobib villane pits, mis on otse riide külge heegeldatud.

1 rida on pruuni lõngaga 2 korda ümber nõela võetud sambad, viis sammast rühmas, ja siis punased sämbud ääristuseks.

Tikkimisilõngade värvid on antud „Ekstra“ värvikaardi järgi: 1. punane nr. 54, 2. helepruun nr. 58, 3. tumepruun nr. 56, 4. hall nr. 22, 5. roheline nr. 67, 6. tumesinine nr. 26, 7. beez nr. 48, 8. vanakuld või tuhmkollane nr. 15.

$\frac{1}{4}$ mustrit mustrirehel.

Läbivillane voodivaip

E. Teetlaus-Joost

Materjaliks kodune villane lõng. Lõimeks kahekordne, kirjakoeks kolmekordne ja põhikoeks korrutamata keskmine lõng. Suga nr. 65/1.

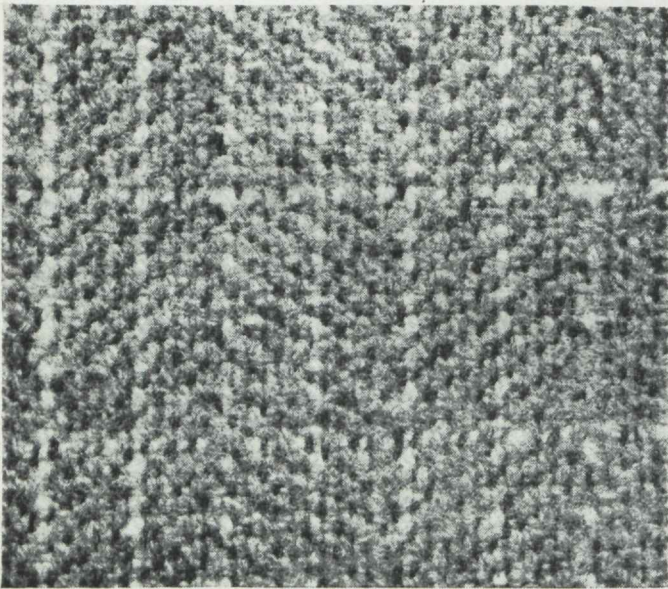
Lõimeks ja põhikoeks keskmine beež, rakendusel märgitud — x. Beežil põhjal pruunid ruudud ja kirjakoeks sügav oliivroheline.

Käärida:

äär	— 90 l.
üks kirjakord	— 102 l.
pruun ruut	— 6 l.

Kirjakordi arvestada sobiva laiuseni. Rakendusel kirjakord A—B (102+6 l.), äär B—E=90 lõnga.

Kiri sobib ka lapsetekile, sel juhul tarvitada heledamaid värve, näiteks valge lõim ja põhikude, oranž kirjakude või meeldivuse järgi muu värvus. Lõngu võib värvida Joh. Freibachi väävelhappe-värviga või Rumvoldti värvidega, mille lisanduseks äädikhape. Esimesed on valgus- ja teised poolvalguskindlad. Rakendus mustrilehel.

Uudne voodipesu-kangas

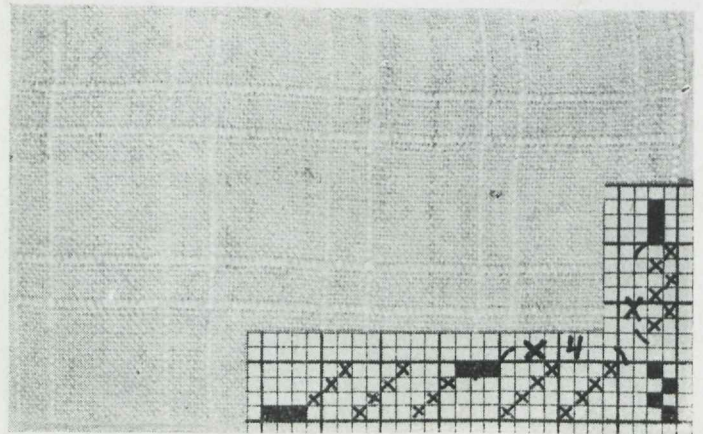
L. Mälksoo

4 niit, 2 koelauda. Suga nr. 100/2.

Antud kanga teeb uudseks ja ilusaks väike ruudustik, mis moodustub kolmekaupä ühte niiesilma nietatud ja 3-kordselt sisse kootud lõngadest.

Padjapüüridele võetakse lõimeks läiklõng nr. 32 ja koeks 1/4-pleegitatud linast lõnga nr. 30. Kude lüüakse tugevasti kinni. Linadele võetakse lõimeks puuvill-lõng nr. 24 ja koeks linane lõng nr. 24 (soovi korral ka pleegitatud). Kude lüüakse parajalt kinni, kuna siin on materjal küllaldaselt jäme.

Kudumisel jälgitakse ruutude vahemaid lõime pidi, et kiri tuleks korrapärane.

Koduvillane sügismantliriie

L. Mälksoo

6 niit, 6 koelauda. Suga nr. 60/2.

Käärimise järjekord: (1 ühekordne lambamust lõng ja 1 kahekordne lambahall lõng) × 5, 1 ühekordne lambamust lõng ja 1 kahekordne valge lõng.

Kudumise järjekord: 3 sm ühekordset lambahalli lõnga ja 1 kahekordne valge lõng.

Hall lõng peab olema hästi hele ja puhas. Musta asemele võib võtta ka tumepruuni lõnga.

Kangas vanutatakse kergelt ja pressitakse. Rakendus mustrilehel.

Tikitud tee- või kohvikannusoendaja

(Algus lk. 283.)

puuvilla puudusel kasutada mõnda vana kootud eset, nagu kaelasalli jne. Tikandiga kaunistatud pooled asetada paremate pooltega vastamisi ja õmmelda kokku. Siis asetada soendusmaterjal ning lõpuks vooder. Vooder asetada soendusmaterjalile nii, et parem pool jääks väljapoole. Ommelda kinni salapistes ja pöörata kannusoendaja ümber.

Mustrid kannusoendajale ja linakestele asuvad mustrilehel.

A/s. KAUBA PANK,

Suurturg nr. 12,
oma majas

• TARTUS •

Juhatus telef. 22-09

Kodukeskjaama telef. 41-40

Oma kapitalid üle Kr. 545.000.— :: Toimetab kõiki pangaoperatsioone

Kindlustuse Aktsiaselts Eesti Lloyd'i Tartu peasisindus

AED

(Algus lk. 271.)

— Vaatasin jah. Ja kell käib, vastas Ivan, andmata enesele isegi aru, mis ütles. Ja küsis: — Sina oled vist Pjotr Simonõtš Lõkov?

— Tema ise! Ja sina oled Andrei Basovi poeg? Kas nüü? Anna käsi! Kahekesi on lõbusam elada. Mul hakkaski igav. Kas sul leiba on? Anna, anna rasva kah. Tubakat sul ei ole?

— Ja kus sa siis elad, Pjotr Simonõtš? küsis Ivan, andes Lõkovile kõik, mis ta seljakotis leidis. — Siin on ju vilets olemine. Tule parem külasse. Meil on seal päris hea!

Lõkov ronis kuhugi langenud puude alla, kuid tuli sealt kohe tagasi, lastes kirvel kukkuda käest, ja haaras Ivanil küünarnukist:

— Kas sa elad külas? Meil, Gniloborjes?

— Muidugi. Vassili Ivanovitši juures. Ravime vana Basovi aeda. Olen saadetud õpetatud mehe järele, me ise ei saa õunapuudega hakkama. Nad ei õitse. Tuleks äikesvihmagi, kuid kuiv on.

Lõkov hoidis Ivani kätt oma käes, ja sulgenud silmad, kuulas tähelepanelikult. Kell tiksus nagu rahn.

— Räägi, räägi, kas elatakse hästi? päris Lõkov kähiseval häälel.

— Tõesti hästi, Pjotr Simonõtš! Lase nüüd käsi lahti, mul on valus!

Lõkov laskis Ivani käe lahti ja istus, võttis käbi, mis leidis ta kõrval maas, ja viskas sellega kella pihta. Käbi tabas punast kukke. Kell käis edasi. Lõkov vandus roppusi ja hakkas uut käbi otsima. Ivan peatas teda.

— Ära tee, Pjotr Simonõtš. Parema anna mulle, ma kingin kellelegi.

— Kellele sa kingid?

— Vassili Ivanovitšile. Tal pole kella, ta vaatab aega päikese järgi.

— Vassili Ivanovitšile. Nii. Oma sõbrale? Sellele, kes reetis su isa? Väga hea! Ja kas sa tead ka, et sinu Vassili Ivanõtš on mu perekonna laastanud? Ütle, kas tead?

— Lase käsi lahti! Tean küll. Kuid unusta see vana asi, Pjotr Simonõtš. Tule külla tagasi, sulle andestatakse. Ai, lase käsi lahti! Pean nüüd minema! Lase!

Lõkov tõusis, läks kella juurde ja lõi selle puu küljest oma suure ja hirmsa rusikaga maha, kuid kell, kukkudes maha, käis veel pisut edasi. Lõkov astus selle peale oma palja jalaga ja kell ragises, vedru tärises, punane kukk matust samblasse. Ivan vaatas imestunud ja hirmuga Lõkovi päevitunud näkku, ta suurele, süljesele suule. Purustanud kella, Lõkov istus puu peale. Ta hingas raskesti.

— Kurat, südamedel on nii valus, oigas Lõkov. — Vanjka, oleks sa toonud mulle viina ja rohkem leiba. Jääksid minu juurde elama! Läheksime külla ja süütaksime kogu nende majapidamise. Maksaksime oma isade eest kätte, Vanja! Oma purustatud elu eest! Noh, miks sa vaigid? Või lähed annad mind võimudele üles?

— Pjotr Simonõtš, lase käsi lahti. Mul on valus! Ja mul on vaja minna. Aed on meil südamedel. Mul on rutt, lase!

— Ära parem rutta! Kas sa ei näinud, mis ma tegin kellaga? Sa mürgitasid mind, alatu siug. Oled end müünud meie vaenlastele!

— Oled sina aga lollakas, Lõkov! ütles Ivan rõõmsalt ja siiralt, hõõrudes oma sinetavat kätt. — Elad siin nagu hunt, kuid meil on helge. Millised aiad meil on, millised suured põllud, Lõkov!

— Nimeta mind veel kord lolliks, Basov. Nimeta! Mulle pole mu elus julgenud keegi tee peale risti ette jääda!

— Ent nüüd on julgetud, Lõkov. Hoiame aedu, jumala tõsi, hoiame. Kuid lase nüüd käsi lahti, sa haised nagu lõpnud kass!

Lõkov haaras Ivanil keha ümber ja tõstis ta õhku. Ivan hakkas nutma. Lõkov pigistas veel kord Ivani oma kõvades kätes ja heitis ta siis maha, laskudes ise ta kõrvale. Ivan hakkas karjuma, Lõkov naerma.

— Aedu sa kahetsed? Aga isast pole sugugi kahju? Alatu siug, vesivõsu! Mind sead kuuli ette? Siis avaldan sulle saladuse: su lihane ätt suudleb Pjotr Lõkovit, kuü Lõkov tapab säärase mao!

Ivanil jooksis ninast verd. Ta pingutas end, et tõusta, kuid Lõkov rõhus ta rinna ja kõhu peale. Põõsastes hakkas lind laulma. Ivani meenus Vassili Ivanovitš, aed ja oma lõpetamata teekond. Tal oli jube olla, kuid samal ajal ta ei kartnud midagi. — Kui ainult ei hilineks, kui saaks ainult rutemini minema, mõttes ta ja ütles Lõkovile:

— Lase mind! Mis sa mind muljud ja vaigid? Toon sulle rasva ja viina, leiba, jahu ja rõivaid.

— Mida veel? küsis Lõkov neelatahes.

— Mida sa tahad veel? Lase nüüd, mul ei ole vaba aega.

— Kunas sa tood? küsis Lõkov ja läks veidi kõrvale.

Ivan tõusis maast ja puhastas end.

— Kunas sa tahad, Pjotr Simonõtš? Ainult anna kell mulle. Vassili Ivanovitš parandab selle ära ja küll ta käib jälle korralikult. Kas võib võtta, Pjotr Simonõtš?

— Võta, ütles Lõkov mõteldes. — Kuid tule homme. Kas tuled?

— Tulen, Pjotr Simonõtš, hüüdis Ivan rõõmsalt, kuid ise mõtles: — Tulen küll, kuid toon kaasa inimesi ja köisi.

— Anna siis käsi, ütles Lõkov ja lõi oma käe Ivani peopesale. — Ootan sind, Ivan Andreitš! Olen siin nälgunud.

— Ole terve! Ja oota mind homme! Kas võin nüüd kella kaasa võtta?

Ivan kummardus, korjas muljutud kella ja peitis selle oma seljakotti, surus veel kord Lõkovi kätt, hingates kergendatult, hakkas minema hüvakule, nagu oli läinud ennegi. Ta läks ja ta ei vaadanud tagasi, tal oli südamedel kerge, ta tahtis laulda, karata, hüpata. Lõkov, kirves käes, järgnes talle eemalt, ja kui Ivan lisandas sammule kiirust, jõudis jalgrajale, jooksis Lõkov ta juurde, tõstis kirve ja lõi selle jõuga Ivani peale.

Selle päeva õhtul tuli äike, kahises vihma ja õõsel müristas uuesti ning alles vastu hommikut taevast puhastus tinarasketest pilvedest.

Vassili Ivanovitš ootas rahulikult Basovi tagasitulekut. Vanamehel oli kahju, et oli rutanud ja saatnud Ivani nii kaugele, sest äike möödus ja lahendas kõik saladused ning aitas sealgi, kus näis kõik lootusetult kadunud olevat. Suurem osa õunapuid valmistus õitsemale, õige küll, veidi hilinenult, kuid vaieldamatult rõõmsale õitsemisele. Tähendab, aed oli päästetud. Ja kui peaks juhtuma, et nad sel aastal ei kannu veel vilja, siis aasta pärast vist kindlasti.

— Küll Ivan rõõmustub, küll rõõmustub, mõttes vanamees, kuid ei leidnud kusagil rahu, ei uulitsal ega majas. Õhtul ta hakkas muret tundma Ivani pärast, kahtlevad mõtted tekkisid talle pähe ja jälle ta ei leidnud rahu, ei nõukogu esimehe juures ega salus, kus ta istus ja ootas Ivaniit. Ja ainult aias, valgete ja roosade õunapuude all, vanamees rahunes. Ta käis ühest suure aia otsast teise, mille ta oli päästnud, ja tundis rõõmu igast puust ning igast pöösast.

Lollitaja kino

(Algus lk. 261.)

Nii kodanlik film seisab rahvahulkade lollitamise, tundeelu mürgitamise ja tõeliste olukordade kinnivõõpamise teenistuses, olles sedasi klassivõitluses kodanluse relvaks töörahva teadvustumispüüdluste vastu.

Otseseks vastandiks sellele võitlusele ja kergatslikule kunstile on Nõukogude Liidu film oma suure tõsiduse, eluläheduse ja probleemide ehtsusega. Pealegi seisab Nõukogude Liidu film enamasti ka kunstiliselt kõrgel tasemel. Nõukogude film võib ju seda endale ka lubada, sest et ta on vaba kaussaamise-spekulatsioonist, mis seob kodanlikus filmis parimaidki lavastajaid käsi ja jalust. Niiugused haaravad kunstiteosed nagu „Soomusrong Potjomkin“ (Nõukogude uue filmikunsti esimene pääsuke), „Čapajev“, „Maksim noorus“, „Peeter I“, „Elav laip“, „Rikas pruut“, „Tširkus“, eriti aga „Tee ellu“ („Putjovka v žiznj“ — 1930) ja „Lenin 1918. aastal“ jäävad ajalukku püsima arengutähistena ja filmikunsti võrratute eeskujudena. Ka Nõukogude Liidu filmikomöödiade hulgas on palju kunstiväärtuslikku.

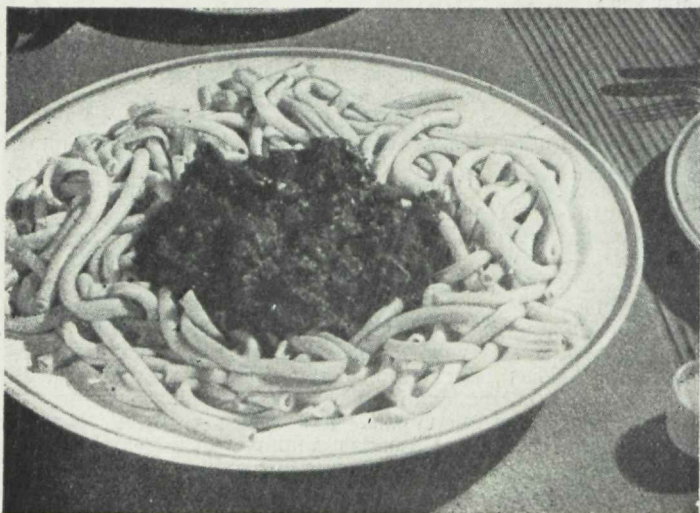
Paljudes vene klassilistes filmides kujutatakse naise õnnet saatus ja vääritud osa kodanlikus korras (näiteks Ostrovski „Kaasavarata“ ja „Äike“). Seevastu olevikufilmides on naisele antud ühiskonnas väärikas koht ja näiteks selline ülem-laul vabale naisele nagu film „Valitsuse liige“ näitab sugestiivselt ning julgustavalt naise avardunud eluvõimalusi uues, sotsialistlikus ühiskonnas.

Just naised peaksid olema ihu ja hingega Nõukogude korra poolt, sest see kord toob neile orjusest vabanemise ja tõelise üheväarsuse meestega.

Et aga kiiremal ja innukamal kinni haarata neist uutest ja avaraist võimalustest ja oma hingeelu neile kohandada, peavad naised võimalikult põhjalikult unustama kodanlikes ulmadevabrikuis produtseeritavad filmid, mis neile sisendasid igatsust hilpude ja tühja-tühja järele ning süstemaatiliselt tõukasid naise elutunnet ebareaalsesse ja inimvääritusse suunda.

V.

SÜGISENE SÖÖGISEDEL

MAKARONID HAKKLIHAGA

* MAKARONID HAKKLIHAGA

Ained: $\frac{1}{2}$ kg hakkliha (sea-, looma- või lambaliha), 1–2 sibulat, soola, pipart, $\frac{1}{2}$ kl. koort, $\frac{1}{2}$ spl. jahu, veidi võid või rasva, 200 g makarone.

Sibul hakkida ja praadida 1 spl. võiga või rasvaga läbi, lisandada hakkliha ja ümber segades praadida. Siis lisandada jahu, koor, sool ja pipar ning ümber segades läbi keeta.

Makaromid keeta, asetades keema kuuma vette, kuni on pehmed. Asetada vaagnale ja anda lauale mõne salatiga või aedviljaga.

MAITSEAINETEGA KEEDETUD TOMATIPÜREE

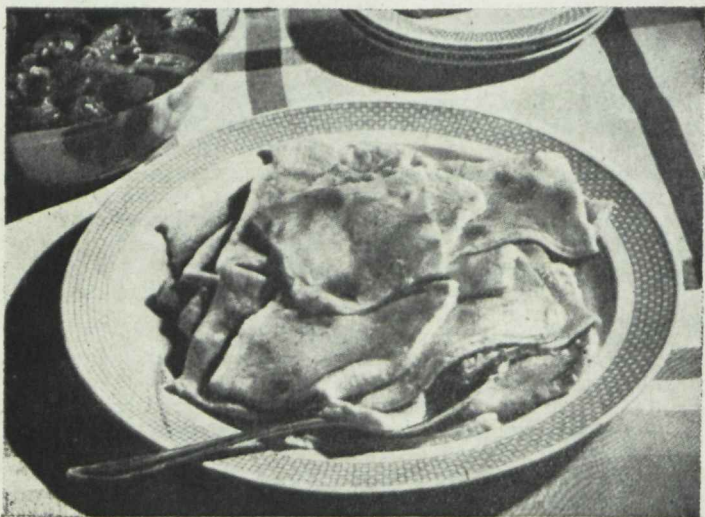
Ained: 6 kg tomateid, 500 g sibulaid, peterselli, umbes 150 g soola ja $\frac{1}{2}$ tl. peent pipart.

Sibulad ja petersell puhastada ja peeneks hakkida. Tomatid lõikuda tükkideks ja keeta kõik ühes maitseainetega pudruks. Ajada läbi sõela, täita pudelitesse, sulgeda ja steriliseerida.

KEEDETUD KOHUPIIMAKOOGID

Ained: 60–100 g võid, $\frac{1}{2}$ kg head kuiva kohupiima, 2–3 muna, 2 spl. suhkrut, veidi sidrunikoort, nootsatäis soola, 150–200 g sõredat jahu.

Või vahustada ja segada juurde ükshaaval munakollased ning kõik antud ained. Lõpuks ka klopitud munavalge. Taigen valada jahugariputatud saialaualle, rullida $\frac{1}{2}$ sm paksuselt välja ja lõikuda nelinurkseteks tükkideks. Keeta nõrgas soolveses ja tõsta vahulusikaga välja ning lasta veidi nõrguda. Valada üle pruuni võiga ning riputada suhkru ja kaneeliga. Anda lauale paluka- või tomatisalatiga.

KEEDETUD KOHUPIIMAKOOGID

TOMATISÜLT

Ained: $\frac{1}{2}$ –1 kg vasikaliha, mõned vasikakondid, $\frac{1}{2}$ –1 kg tomateid, 5 lehte valget ja 5 lehte punast kalaliimi, 2 muna.

Vasikalihaga ja -kondid asetada keema 2 l veega. Kui vaht ära võetud, lisandada maitse kohaselt soola ja tükkideks lõigatud tomatid. Kui liha pehme, tõsta välja ja lõikuda väikesteks tükkideks. Asetada kaussidesse kähkimisi kõvakskeedetud munaviilukatega. Keeduleem tomatitega hõõruda läbi sõela ja lisada juurde kalaliim, mis külma veega loputatud ja vähees kuumas vees sulatatud. Valada üle kaussidesse asetatud liha-tükkide. Tardunult lüüa välja ja kaunistada tomati- ja sidruniviilukatega. Süüa äädika või majoneeskastmega.

KALA KOOREKASTMES

$\frac{1}{2}$ –1 kg suuremat kala puhastada ja selgrootu välja võtta. Kalatükid asetada väheks ajaks likku soolagamaitses- tatud piima. Siis lasta nõrguda ja praadida kiiresti kuumas rasvas või võis. Praerasvale lisandada $\frac{1}{2}$ spl. jahu, $\frac{1}{4}$ l koor- rest piima või koort ja maitsestada soola ning pipraga. Keeta läbi.

Kalatükid asetada kastmesse, peale riivida juustu ja ase- tada 10–15 minutiks kuuma praeahju või kuumutada pliidil kaane all. Süüa kartulite ja aedviljaga.

KÕRVITSAVORM SAIAGA

Ained: 1 kg kõrvitsat, 3 muna, 4 spl. suhkrut, veidi riivitud sidrunikoort, 3 prantssaia, $\frac{1}{2}$ sidruni mahi või $\frac{1}{4}$ kl. marjamaht, peent kaneeli, 50 g võid.

Kooritud ja tükeldatud kõrvits hautada ilma veeta peh- meks ja hõõruda läbi sõela. Lasta jahtuda. Saiadel riivida kõva kooreke pealt ära, lõikuda viilukateks ja praadida vähees võis mõlemalt poolt helepruuniks. Siis laduda saiaviilukad kühvetusvormi või sügavama panni põhjale. Munad vahus- tada suhkruga ja maitseainetega, segada kõrvitsapudruga ning valada üle vormiasetatud saiaviilukate. Kõpsetada parajas kuumuses umbes $\frac{1}{2}$ tundi. Anda lauale magustoiduna rõõsa piima või marjakastmega.

LAMBALIHA VÄRSKE KAPSAGA

Ained: $\frac{1}{2}$ –1 kg lambaliha (seljakarbonaadi-tükk), 1 pea kapsast, kartuleid, 1 sibul, soola, köömneid.

Kapsalehed lõikuda rootsu küljest lahti, kartulid koorida ja lõikuda viilukateks, samuti lõikuda paraja paksusega viilu- kateks ka liha ja klõppida veidi lihavasaraga. Siis asetada kih- timisi keedunõusse kapsad, kartuliviilud ja liha, millele ripu- tada soola, köömneid ja hakitud sibulat.

Pealmine kiht olgu kapsalehti. Siis valada üle niipalju kuuma vett, et peaaegu kaetud oleks, ning keeta esiteks $\frac{3}{4}$ tundi ilma kaaneta ja siis hautada tasasel tulel kaane all veel 1 tund. Kui soovitakse, et toiduleem oleks tummine, tuleks liha enne keedunõusse asetamist üle riputada sõreda püüli- jahuga. Anda lauale kuumalt ühes keeduleemega.

PRUUNISTATUD KAALID

Ained: 1–2 kaali, 50–100 g võid või rasva, 1 tl. soola, $\frac{1}{4}$ kl. vett või lihaleent.

Kaalikad koorida ja lõikuda paraja suurusega tükkideks ning pruunistada pajas võiga või rasvaga. Lisandada sool ja vesi või leem ja hautada kaane all pehmeks.

Kui soovitakse kaalidele magusat maitset, siis lisada juurde $\frac{1}{2}$ spl. suhkrut. Süüa lihatoitude juurde või eri toi- duna.

HAUTATUD SIBULASALAT

Ained: 1 l suuremaid sibulaid, vett, soola, 50 g võid või rasva, $\frac{1}{2}$ kl. keeva vett või rammuleent.

Sibulad koorida, keeta veidi aega soolases vees, et oleksid poolpehmed, ja lasta nõrguda. Praadida võis või rasvas pruuniks, maitsestada parajalt soolaga, valada juurde rammule- em või vesi ja hautada mõni minut. Anda liha- või kala- toitide juurde.

KÕRVITSAKEEDIS

Ained: 1 l kooritud ja lõigatud kõrvitsatükke, 3–4 kl. suhkrut, $\frac{1}{4}$ kl. vett, veidi vanilli.

Kollase lihaga ilus kõrvits koorida ja puhastada seemne- test ning sisemisest pehmest osast. Lõikuda väikesteks tükki- deks, kasta sõelaga 1 minutiks keeva vette ja kallata välja tõstes kohe üle külma veega. Lasta nõrguda. Suhkur $\frac{1}{4}$ kl. veega keeta 15 min. ja kallata üle nõrgunud ning kivikaussi asetatud kõrvitsatükkide. Lasta seista teise päevani.

Järgmisel päeval valada suhkruleem uuesti keedunõusse ja keeta 15 min. Veidi jahtunult lisandada kõrvitsatükid ja keeta raputades ning vahtu võttes läbipaistvaks. Tõsta kõrvitsa- tükkid vahulusikaga purki, keeta leent veel umbes 5–10 min. ja valada ettevaatlikult, kui veidi jahtunud, üle kõrvitsatükkide. Purk siduda pärgamendiga ja hoida jahedas kohas.

Mõttemõlgutusi ühe kirja puhul

„Meie tõesti ei saa aru, miks ‚Maret‘ peab oma sisu muutma... Vaatasime ta sisu läbi ja ei leidnud tõesti sealt midagi, mis poleks sobiv lugeda, nagu kergesisulisel armastusromaanid ja lühijutud. Kas enam kuidagi ei saa mõnda lõbusat juttu või romaani poetada ‚Mareti‘ veergudele, millest ka meie rõõmu tunneksime? Miks peab alati lugema feiste häda ja viletsust, miks ei saa seda hetkeksi unustada?

Viiis naiskodanikku Tallinnast.“

Naiste ajakiri „Maret“ on viimases numbris hakanud võtma inimlikult-sooja palet ja see uus pale on leidnud mitmesugust arvustamist lugejaskonnas. Teadlikud ja töötavad, mõtlejad naised, kes armastavad lugeda kaalukat ja tõsist, tervitavad „Mareti“ ümbersüüdi. Paljud neist pole seda ajakirja varem suutnud lugeda, kuid saavad nüüd küll lugejateks, küll levitajateks, küll kaastöölisteks. Teine liik naised — läbi ja läbi kodanlikud — viskab upsakalt ninaga, sest endine „vaimutoit“ on kadunud. Ei ole augustikuu „Maret“ enam see „Maret“, mille manu ühe hingetõmbega kuulus mõni kollasevõitu maailmakirjanduse odav 50-sendine romaan, moe ja kõõgiasjade ületoonitamine, igahetkeline enesepeegeldus ja härarnaiselik peenutsemine. Kolmandad aga, kes ei pruugi olla sugugi kodanlikud, vaid ainult ebateadlikud naised, on suisa jahmunud. Nad on „Mareti“ sisu alati pidanud kõige paremaks ja äkki on see visatud üle parda. Miks? „Meie tõesti ei saa aru, miks ‚Maret‘ peab muutma oma sisu,“ ütlevad need lugejad, ja seisavad uue „Mareti“ kui mõistatuse ees. Neile küsijaile olgu pühendatudki alljärgnevat.

Miks peab „Maret“ muutuma? Seepärast, et teadlik ühiskond, kogu töötav eesti rahvas on suure sammu võrra edasi läinud, suured ja sügavad muudatused on toimunud me ühiskondlikus, riiklikus elus ning endine „Maret“, nagu palju muudki „endist“, kuulub minevikku, kuna ta on oma aja ära elanud. Nüüdne „Maret“ ilmub juba sotsialistliku riigi „Maretina“, endine ilmus ajal, kus kapitalistlik süsteem võidutses ja kus ajakirjandusel üldse olid teissugused ülesanded ja eesmärgid kui praegu. Tagurlikul valitsusel olid esikohal väikese rahaahnitseva klike huvid ja õel ning teadlik suund — hoida rahvast pimeduses ja arenematuses. (See suund ei pruukinud ajakirja väljaandjal olla teadlikult.) Kogu ajakirjandus oli õieti suur äri, nii ajakirjad kui ka ajalehed ajasid eeskätt taga nende väljaandjate (kui see polnud just mõni riikliku toetusega teotsev kirjanduslik ajakiri) kukruhuve. Ei taotletud kasvatustlikku ega rahvast arendavat joont (ehk kui, siis ikka teatud kodanlikus suunas), vaid eeskätt menu, ja sellega liitus toleleagsele ajakirjandusele omane lagastav iseloom, mäng lugeja kõige madalamatel vaistudel, igasuguste tehniliste ja psüühiliste nõksude ärakasutamine, et ajakirjal oleks 100% liselt menu ja minekut. Nõnda toimis „Huvitav Žurnaal“, nõnda ka „Maret“. Siia pandi ainult seda, millest teati, et see „tõmbas“. Ühtlasi olid aga need püünevõtted võetud laia kodanliku maitse varasalvest, kodanlastelt, kes omakorda seda maitset levitasid ja peale surusid. Ajakirjad tehti väliselt „ilusaks“, sügavtrükkilised pildid, ikka kaunid ja mukiitud naisekujud figureerisid lehekülgedel kaunistuseks. Sisuks olid igale arusaadavad lääged armastus- ja kriminaaljutud. Lisandisid erootilis-meelelised kunstipärased ülesvõtted, mida tolle oletatava kunsti pärast ei saadud panna pealkirja alla „nilbus“ („Vallatu Magasini“ akt-ülesvõtted), kuigi väga hästi oli teada nende erootiline mõju.

Tegelikult oli meie vana ajakirjandus üldse, mis puutub ajakirjade-ajalehtede romaanidesse, juttudesse, peagu alati soapkirjandus. Ja seda kahtlast kaupa „Mareti“ leinata pole tõesti mõtet. Kui keegi seda teeb, siis teeb ta seda ebateadlikkusest ja harjumusest. Kodanlikult ilus kest kattis mõnanevat sisu. Ja paljud naised lasksid end sellest kestast viia eksiteele.

Praegune ajakirjandus on seadunud aususe-põhimõttele. Siin ei ole tegemist pettusega ja võltskujutluse ülesseadmise. Nüüd tahetakse rahvast rikastada, viia teda edasi, arendada teda igakülgelt, kasvatada poliitiliselt kui ka kultuuriliselt, pakkuda talle parimat parimast, mida mõeldud ja mõtleb inimene. Kogu meie ajakirjandus on ümber murtud ja vist nood viis kirjaläkitajat Tallinnast on märganud, milline suur tõsidus ja asjalikkus, kuid ka milline üllalt-rõõmus ja hoogne ning heatujuuline iseloom on me praegustel ajalehtedel, kuna varem olid ajalehed kandvas osas kõmulised. Kui enne-malt mõni tulikahju, mõni roim seisis suurte tähtedega ajalehtede esimesel leheküljel, siis nüüd need asjad on suunatud nende õigesse kohta — pisiuudiste sekka. Esikohal on meie

Terved ja ilusad hambad

JUNO

hambapastaga!

- See pasta on kindel ja tervishoidlik hambapuhastamisvahend.
- Hoiab igemeid tervetena, säilitades nende loomulikkude puna.
- Pasta on eriti peenekoeline ega riku tundlikku hambavaapa.
- On meeldiva maitsega ning jätab suhu kauakestva värskustunde.

A/S.

PROV. JULIUS LILL —

TARTU

ühiskondlikud päevaküsimused, töötava rahva elu ning ajalehtede joone all ilmub sotsialistlike kirjanike töid. Need pole enam kõmu- või ajaviite-romaanid, vaid tõelised kunstiteosed, ja sellelaadseid kirjanduslikke asju hakkab ilmuma ka uues „Mareti“. Selle vastu ei saa ühelgi teadlikul kodanikul midagi olla, ja mis puutub „Mareti“ teaduslikesse artiklitesse, siis neidki ei tohiks keegi hüüjata. Esimene sellesarnane — Klara Zetkini artikkel Lenini vaateist naisküsümusele — on väga tulus peatükk me teadmiste suurendamiseks ja süvenemiseks uude maailmapilti. Meie oleme sotsiaalses mõtlemises väga palju teistest liiduriikidest maha jäänud ja seepärast ei saa meile vastavat õpetust olla kunagi liiga palju. Ning et ajakirjandus rahva õpetajana meile kõigile sirutab abistava käe, eks ole see hea.

Vaatame korra, et õigemini ja paremini hinnata uut „Mareti“, mida pakkus meile endine „Maret“ oma kirjanduseosas, tolles osas, mida mõned eriti taga leinavad. Mida kujutasid enesest need kerged armastusromaanid ja lühijutud? Neis romaanides kirjeldati enamasti peenema seltskonna tühist ja sihitut elu. Armastus ja armastusega mängimine oli kangelaste — küll inglise, küll ameerika, prantsuse, saksa päritoluga kodanlikust või aadlikuhist põlvnevat daamide ja härrade — peategevuseks, just nagu poleks maailmas enam midagi muud olemas. Tundmuste võimalikult üksikasjalik ja laialdane esitamine, kangelaste „hingeelu“ oli üks põnevuspunkte, mille manu käis ka õige üksikasjalik sanganite rõivastise kirjeldus. Ikka lahendati siin neiu ja noormehe, mehe ja naise, mitme naise ja ühe mehe või mitme mehe ja ühe naise vahelisi suhteid ja nende suhete keerdkäike. Probleeme polnud neis romaanides mingisuguseid, ühiskondlikest rääkimata. Lühijutud keerlesid samuti igaveste „südameasjade“ ümber, samuti ka nood lisana manu poetatavad romaanid, just nagu poleks selles läägusest, mida „Mareti“ kaante vahel pakuti, juba jätkunud. Ja lisaks muile pahedele puudus seda liiki kirjandusel igasugune kirjanduslik-kunstiline väärtus. Võtkem või viimati ilmunud „Teine noorus“. Tõesti selle romaani ajast ja arust maha jäänud laisklev peen seltskond ei sobi meie sotsiaalsesse ajastusse milgi moel. Aga lugejaskond luges, samastas end koguni vahel mõne „kangelasega“ ja ootas põnevusega järge, et saada teada, mis neist lõpuks sai.

Et lai lugejaskond säärasest kirjandusest leidis meelelahutust ja ajaviidet, on näht, mis kuulub kapitalistlikku aega. Eks lasknud keiser Nero, et oma vaimu ergutada ja rasvunud südant liigutada, põletada maha terve linna. Keskaajal niisugust vapustust pakkusid võllad ja tuleriidid. Uuemal ajal

seada kõike asendas enam või vähem elegantne sopakirjandus, kahtlane operett ja kinode vastavad „kerged eeskavad“. See oli lõdva ja lodeva, egoistliku elulaadi sihikindel ja pidev propageerimine.

„Jah, aga,“ ütlevad viis naiskodanikke Tallinnast, „ega neil kergetel armastusromaanidel ja lühijuttudel ole halb mõju. Meie ei usu seda.“ Ent neil oli halb mõju. Kapitalistlikul maailmal olid ajaviite-romaanide ja -juttudega omad mõtted. Neist tühistest romaanidest imbus lugejaisse saasta, nakatades neid. See, mida ajalehed, ajakirjad lühijuttude ja romaanide kaudu levitasid, oli nagu alkohol vaimule. See nõrgendas lugeja vaimset isiksust, sest aastast aastasse jätkuv pidev mõju moondas lugeja kontrollimisvõimet, ta maitset ja arusaamasid. Ja kõik sündis täiesti tähelepandamatult, nii et praegu enam, kui sellele nende tähelepanu ei juhita, ise ei taipagi, kui võrd nüritas kirjastuste poolt heidelt pakutav „ajaviide“ inimese vaimu. See oli üks pahe. Teiseks aga see vaimne napsitamine, enesemürgitamine muutus harjumuseks. Tõtati siia „unustama“, tõelisest elust „ära olemas“, selle asemel et oleks katsutud luua elu paremaks. Niisugune „unustamine“ viis revolutsioonilt küllalt palju inimesi ära, suigutas mässumeelt ja tegi inimesed pimedaks. Lugeja silme ette joonistati tööalase härrasmeeste ja härrasnaiste peen elu, mis tundus ideaalina, kuna teissuguseid üksikisiku elu muutumisvõimalusi meie väärt-ega ka kunstilagedas kirjanduses, ajakirjanduses kõnelemata, ei näidatud. Igaüks tahtis ise saada peeneks härraks ja daamiks, sellega töörahva rõhujaks. Kodanlus süstis suure menuga oma egoistlikke ideale. Ei olnud see ajaviite-kirjandus sugugi nii ilmsüütu, nagu lihtsameelseile lugejale nüüd tagantjärele paistab.

Nõnda nüritas, pimestas kogu me ajakirjandus rahvast, todasama rahvast, keda oleks pidanud viima edasi. Ja kui keegi nõuab tagasi toda pimedat aega, siis küsime neilt: kas te tahate ehitada koos meiega või tahate te hävitada? Mis on teie nõudmiste ja soovide taga? Teie ise kindlasti oma soovide kuritahtlikkust ei aima. Igatahes ei pääse need kodanlikud naised, kes määrasid varem „Mareti“ ilmet, nüüd enam takistama arengut ega näitama suundi, mida mööda ENSV naiskodanikud hakkavad sammuma ja sammuvad. Need naised pole ilalgi mõelnud hästi rahvaga ja rahva eesmistest tütardega. Ei nad liigutanud sõrmegi, kui viidi vanglaisse töörahva edumeelseid naisi. Nende südamed on nii rasvunud, et neid kōditavad ainult elukauged kerged armastusromaanid, millele puudumisel nad arvavad, et kõik läheb sandisti. Kuid ka need, kes nõnda mõtlevad, peavad võtma endid käsile ja katsuma end arendada, kasvada. Geniaalne töörahva juht Lenin ütles, et iga kõõgitudruk peaks jõudma niikaugale, et ta suudaks valitseda riiki. Kuid need kodanlikud naised, kes leiavad taga „vana aega“, ei pääse oma mõttemaailmaga kõõgist väljagi ja sealgi on nendega häda, kui nad „prouadena“ oma kõõgitudrukuid kipuvad segama.

Meie kõikide asi on edasi jõuda. Geeniused saavad ainult siis maailma edasi viia, kaugemale ehitada, kui üldsus on tagant järele jõudnud. Eesti üldsus on esialgu mõneski asjas maha jäänud, olgu see või nii väikesena ja tühisena paistvas asjas, nagu seda on naiste ajakirja sisu. Kapitalistlik kord kis kus kogu aeg siingi rahvast tagasi. Nüüd tuleb see kõik teha tasa. Ja ärgem kartkem raskusi, kuigi raskusi tuleb. Mõndagi uue „Mareti“ lehekülge loeb üks kui teine pingutusega. Kuid mis sellest! Pingutagem! Lugejate vaim on tehtud laisaks ja mugavaks, just nagu oleks eesti naine mõni rauklik olevus. Ja harjumus on tšarasi, mida kaotada pole just kerge. Aga see on saavutatav, olgu me noored, keskealsed või vanemad naised. Meie õed me suure kodumaa lumistel väljadel ning igavestel pääkesemaadel on selle tee käinud. Miks ei või ega suuda seda siis eesti naine! Minna mitte enam pimesi, talutult ja tagasi, vaid edasi ja ise, kogu aeg end harides ja arendades! Ja ärgu mõeldagu, et sellel teel ei ole oma rõõme ja lõbusaid tunde. Kui kaob ajakirja veergudelt — sellest ju me peamine jutt — kerge armastusromaan, ega siis ajakiri ole veel surmtõsine ja kurb, nii et pole paika naeratamiseks. „Mareti“ eelmises numbriski oli rõõmsamat lugemist, kui seda taheti tähele panna. Ei ole maad, kus osatakse nõnda naerda nagu Nõukogude Liidus, ütlevad laul. Ning „Mareti“ lehekülgedele tuleb niimõndagi lõbusat kui ka tõsist. Sest praegune „Maret“ ei ole veel täiesti see, milleks „Maret“ peab saama. Ning oma siiani eksiteele viidud lugejailt, kes ei oska võtta

seisukohta, me palume üht: tutvuge „Mareti“ iga numbriga põhjalikult ja hooliga. Ja mõelge kaasa, sest nõnda te aitate ennast ja meid kõige paremini ja meie suurt ühist ülesannet: kasvatada eneses ja enda ümber uut sotsialistlikku maailma, mille lõppeesmärgiks on kogu maailma rahvaste särv tulevik, kus pole enam paika sõdadel, roimadel, viletsusel, inimeste rõhumisel ja kus on teed lahti rahvaste ja iga üksikisiku täielikule õnnele.

Linda Krigul.

Teie küsite — meie vastame

Tellija A. R.

1) 7-a. tütarlapsel on sukahoidjaks harilik pihik, mille nõõpide küljes on paraja pikkusega kummipaelast tripid.

Väikese, kuni 1-a. poisi särgilõike katsume avaldada koobrikuu-numbris.

2) Poisi ristimiskleidiks erilist lõiget ei ole praegu võimalik avaldada. Võiksite valmistada ülemise passeosa otsapandud varrukatega imikujaki lõike järgi (lõige on ilmunud „Maret“ nr. 3 — 1940, lõige IX, nr. 40—41). Jakilõike järgi lõigata passeosa kuni 2 sm allapoole käeauke. Teha pikad varrukad. Varrukad lõigata veidi laiamad ning krookida ülalt ja soovi korral ka varrukasuu poolt. Ristimiskleit võib tagant üleni lahtine olla. Passe külge tuleb alumine osa võib olla plisseeritud või kroogitud. Alumise osa pikkus võib olla 80—100 sm. Plisseeritud kleidi valmistamiseks on otstarbekas võtta valge žoržett, mis laseb end hästi plisseerida, on õrn ning pole hinnalt kallis.

Lugeja Nõmmelt.

Kui valged villased esemed on pesemise tõttu kollaseks muutunud, siis saab neid valgeks pleegitada väävlisuutsus.

Romaani „Tuulest viidud“ I osa ilmus trükist. Raamat on müügil brošeeritud, hinnaga kr. 6,75. Eritellimisel saab täiskalingur-kõites ühes kuldtrükiga kr. 9.— ja poolnahk-kõites ühes kuldtrükiga umbes kr. 10.— eest.

Tellija 5157 Tallinnas.

„Maret“ nr. 3 — 1940. a. on ilmunud pikem kirjeldus imikurõivastise kohta. Samuti on sama numbrilõikelehel avaldatud head imikulõiked — särgile, jakile ja tanule — lõige IX all. Palume kasutada samu lõikeid, sest praegu pole uuesti võimalik avaldada. Tähenatud numbrilõike saada posti teel, kui saadate numbrilõike hinna.

Tellija Mulgimaalt.

Puuvillast pesuriiet ei ole soovitatav niiskeks tehes pleegitada murul, sest liigse niiskuse tagajärjel võib riidesse tekkida hallitusplekke.

Kui plekid on juba tekkinud, siis katsuge neid eemaldada järgmiselt.

1 liitri vee peale võtta 20 g sidrunhapet ja lahustada. Sellesse segusse asetada hallitusplekkidega riie ja lasta seista mõni tund. Siis pesta vihmavee ja seebiga ning korralikult mitme veega loputada.

Kui antud õpetuse järgi toimides tagajärjed pole küllalt rahuldavad, siis võiksite katsetada teist moodust.

1 spl. peene keedusoola kohta võtta 1 teelusikatäis salmiaki ja lahustada väheses vees. Sellesse lahusesse kasta riide plekikohti. Kui esimesel korral ei aita, siis pärast riide kuivamist korrata.

LUGEJALE

Järgmises „Mareti“ numbris toome „Maretis“ varem ilmunud romaanide kokkuvõtted.

Käesolevast numbrist jääb ära lisaromaan „Armastuse unelm“.

TOIMETUS

„MARET“ ilmub kord kuus ühes mustrilõikelehega. — Tellimishinnad: Sisemaale aastas kr. 4.—, 6 kuud kr. 2.15, 3 kuud kr. 1.10. Välismaale aastas kr. 6.—, 6 kuud kr. 3.—, 3 kuud kr. 1.50. Kuulutuste hinnad: 1 mm üle lehekülje laiuse 80 senti. Kaantel: I kaane seesmine külj kr. 120.—, viimase kaane seesmine külj kr. 100.—, viimase kaane välimine külj kr. 150.—, 1/4 lehekülje sisuosas kr. 200.—, 1/2 lehekülje kr. 100.— jne. Kuulutajale võimaldatakse koha valik ainult võimaluste piires. — Väljaandja: natsionaliseeritud kirjastus „Maret“. Vastutav- ja peatoimetaja: R. Puusepp. Tartu Kultuurinõukogu poolt määratud sisulised nõuandjad: Regina Birk, Aira Kaal-Hone, Vanda Irs. Käsitöö-, moe- ja majapidamisosakonna toimetaja: Linda Puusepp. Keeleline korrektor: Eii Sirg. — Toimetus, talitus, trüki- ja köitekoda: Tartus, Ülikooli 25; telefonid: kontor ja trükikoda 35-20, ärijuht 41-90, peatoimetaja 39-75, pk. 22. Posti jooksev arve nr. 2201. Sissemakse ja tellimisi võetakse vastu igas postiasutises.

„Mareti“ trükk Tartus, 20. septembril 1940. a.

lau - tu - ga sam - mu - wad kõik - jal ei o - le

ko - hu - tand lah - in - gud ja piin. — 2. Nii sam.mu ra'ad.

2.

Nii sammu edasi, leninlik noorus,
Ning naera, naljata, õitse ja kee.
Ja meie võidame kaljud ja orud,
Meil taeva kõrguses avatud on tee.

4.

Me võime naerda ja laulda kui lapsed,
Sest see ei takista lõbusat tööd.
Ja meil on võitluses antud ju katsed,
Et mitte kuskilgi kartma me ei löö.

3.

Me ees on lahti kõik koolide uksed,
Ja meid ei kohuta teaduste sein.
Ja kui me kodumaa kangelast kutsub,
Siis igäühest saab kangelane meist.

5.

Ja kui kord vaenlane võitluses raskes
Meilt tahab võtta me rõõmu ja maad,
Siis julge lauluga võitlusse aste's
Me omad võitmatud kindlustame ra'ad.

Kõlaga me laulud vabalt

A. Apsoloni sõnad.

V. Puškovi muusika

Kergelt

1. Kõ - la - gu me lau - lud wa - balt, kal - lim
ä - ra kur - was - ta. Wõit - ma kau - get me - re -
ra - da saat - nud meid on ko - du - maa. Wõit - ma kau - get me - re -
ra - da saat - nud meid on ko - du - maa. - rud.

2.

Nähtamatu kalda poole
Laevasüda igatseb.
Kallim tuleb mulle meelde
:: Sõnakuulva tüüri ees. ::

4.

Tormidele alla anda —
See ei ole meie viis,
Uusi võite koduranda
:: Iga aurik ühes viib. ::

3.

Meid ei mata merekohas
Marutuulte tuhinad. —
Noored kaptenid on kohal,
:: Meie laeva juhivad. ::

5.

Kõlaga me laulud vabalt,
Tervitades kallimat.
Wõitma kauget mererada
:: Meid on saatnud kodumaa. ::

„TUULEST VIIDUD“ I osa

880 lehekülge • Hind brošüüris Kr. 6.75

„Tuulest viidud“, nagu kõlab selle maailmakuulsaks saanud romaani tiitel, on ainulaadne teos oma tekkimise ja menu poolest, oma meeldivalt mõjuva, lihtsa jutustajaandega ja oma sündmustiku haarava draamatikaga.

Taidurlikult käsitletakse siin Ameerika ajalugu ja kujutatakse elavalt kõigi kihtide inimesi sõjakeerises.

Siin variseb eelkõige vana Euroopa maailm, et anda maad uuele, tänapäeva Ameerika elukorrale. Kangelanna Scarlett O'Hara armastuslugu pole mitte vähem kõitev kui võitluse, elu, blokaadi, inflatsiooni ja majandusliku allamineku jõuline kujutus.

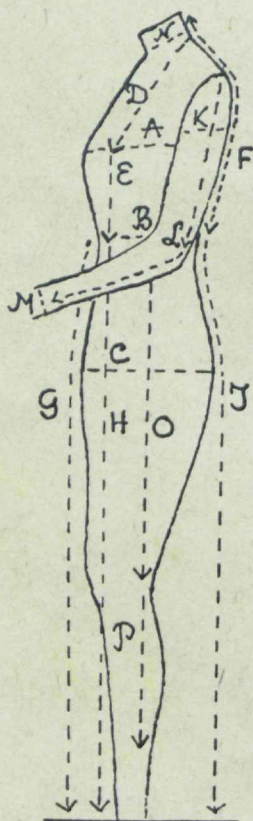
Sedasama, mis tähendab Venemaale ja Euroopale Tolstoi „Sõda ja rahu“, peaks „Tuulest viidud“ tähendama 19. sajandi Ameerika'e.

„Tuulest viidud“ evib edemuse kõrval olla kõitvaim romaan ka erihüvet ja nimelt — olla üks parimaid sõja- ning ajaromaane 1918. aastast saadik. Ainuüksi see seletab toda võrratut menu, mille läbi Scarlett O'Hara on kujunenud maailmas üldtuntuks ja isegi moodimääravaks kujuks.

Soovi korral võib saada raamatut ka kõites. Kalingurkõites tuleb raamatu brošüürihinna juurde lisada kr. 2.10, poolnahk-kõites kr. 3.40.

Natsionaliseeritud kirjastus „Maret“ Tartus, Ülikooli 25
Posti jooksev arve 22-01

MÕÖTUDE VÕTMINE

LÕIGETE SOOVIJAILE:

- A. Rinnaümbermõõt — võetakse vabalt ümber selja ja rinna kõige kõrgema koha.
- B. Vööümbermõõt — võetakse ümber keha.
- C. Puusaümbermõõt — võetakse vabalt ümber puusa kõige laiema koha.
- D. Rinnakõrgus — võetakse viimaselt kaelalülilt üle õla kuni rinna kõige kõrgema kohani.
- E. Vööpikkus (pluusipikkus) — võetakse niisamuti viimaselt kaelalülilt üle õla rinna kõrgema kohani ja sealt vöökohani (see mõõt on vajalik ka siis, kui rüüvastuse on vöökohalt läbilõiketa ja võõta). Oige vöökoha leidmiseks seotakse nõõr või pael ümber vöökoha ja mõõdetakse vööpikkus kaelalülilt paelani. Niisamuti seljapikkus.
- F. Seljapikkus — võetakse viimaselt kaelalülilt kuni vöökohani.
- G. Seelikupikkus — võetakse eest vöökohalt alla soovitud pikkuseni.
- H. ja I. Üldpikkus (kleidipikkus, mantlipikkus jne.) — võetakse viimaselt kaelalülilt üle õla ja rinna kõige kõrgema koha vööpikkuseni ja sealt sirgelt alla soovitud pikkuseni. Niisamuti seljalt viimaselt kaelalülilt vöökohani ja edasi soovitud pikkuseni.
- K. Varrukalaius — võetakse kaenlaaluse kohalt ümber käsivarre vabalt (paras varrukalaius).
- L. Varrukapikkus — võetakse õlanukist kõõrdatud küünarnukini ja sealt edasi käerandmeni.
- M. Randmeümbermõõt — võetakse vabalt ümber randme.
- N. Kaelaümbermõõt — võetakse vabalt ümber kaela.
- O. Põlvekohapikkus — võetakse vöökohalt (küljelt) alla põlveni.
- P. Püksipikkus — võetakse niisamuti vöökohalt (küljelt) soovitud pikkuseni. Pükstele vajaline kehapikkus võetakse istuval inimesel küljelt vöökohast kuni toolini.

KLEIDILOIGE (õõsärk, hommikmantel, lasterõivad üle 12-a. lastele): rinna-, vöö- ja puusaümbermõõt, rinnakõrgus, vööpikkus, üldpikkus, seljapikkus, varrukalaius, randmeümbermõõt. Hind Kr. 1.— + 15 snt. postikulu.

MANTLI- JA KOSTÜÜMILÕIGE: mõõdud needsamad, mis kleidil, + jaki pikkus. Hind kr. 1.25 + 15 snt. postikulu.

PLUUSILOIGE (jakk): rinna- ja vööümbermõõt, rinnakõrgus, vööpikkus, pluusipikkus, seljapikkus, varrukalaius, varrukapikkus, randmeümbermõõt. Kui pluus pikem, siis vastav ümbermõõt pluusipikkuse kohalt. Hind 60 snt. + 15 snt. postikulu.

SEELIKULOIGE: vöö- ja puusaümbermõõt, seelikupikkus. Hind 50 snt. + 15 snt. postikulu.

PIDŽAAMALOIGE: rinna-, vöö- ja puusaümbermõõt, rinnakõrgus, vööpikkus, seljapikkus, kehapikkus, põlvepikkus, püksipikkus. Kui varrukatega, siis ka varrukalaius ja -pikkus. Hind Kr. 1.— + 15 snt. postikulu.

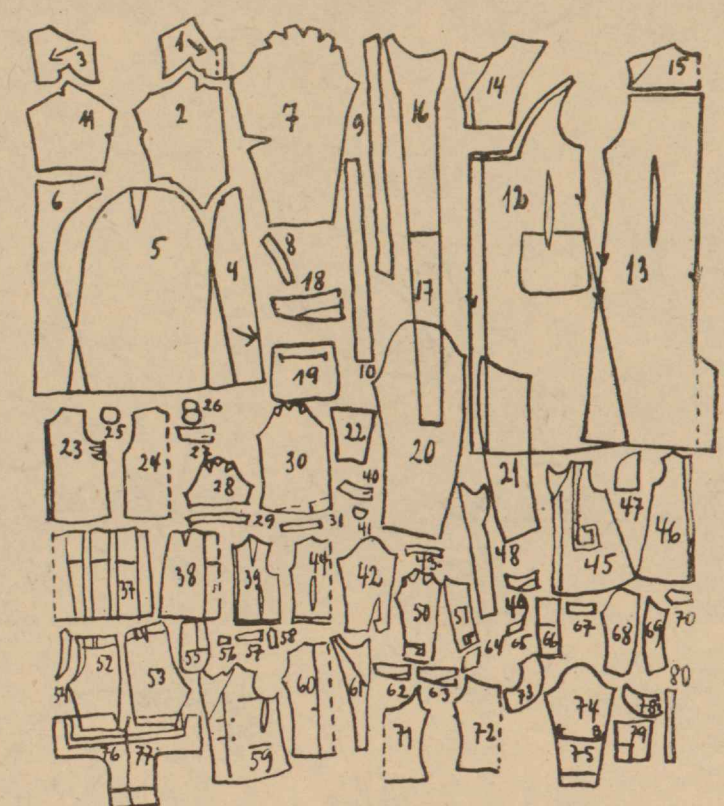
LOIGE SPORDIPÜKSTELE (lühikesed rannapüksid, püksiseelik jne.): vöö- ja puusaümbermõõt, kehapikkus, põlvekohapikkus, üldpikkus. Hind 60 snt. + 15 snt. postikulu.

LASTERÕIVAD LASTELE kuni 12 a. vanuseni (mantlid, kleidid): mõõdud needsamad, mis täiskasvanuilgi. (Lapse vanus juurde lisada.) Hind 60 snt. + 15 snt. postikulu.

VAIKESED LOIKED: imikupesud, kraed, käised jne. Hind 30 snt. + 15 snt. postikulu.

NAISTEPESU: särk ja püksid — 75 s. + 15 s. postikulu. Aluskleit — 60 s. + 15 s. postikulu. Sukahoidja (suur, ühes rinnahoidjaga) Kr. 1.50 + 15 s. Sukahoidja (väike) Kr. —.65 + 15 s. Rinnahoidja Kr. —.50 + 15 s.

Lõikeid valmistatakse tellimiste sissetuleku järjekorras. Tasu saata rahas või 10- ja 15-sendistes post- (tempel-) markides.

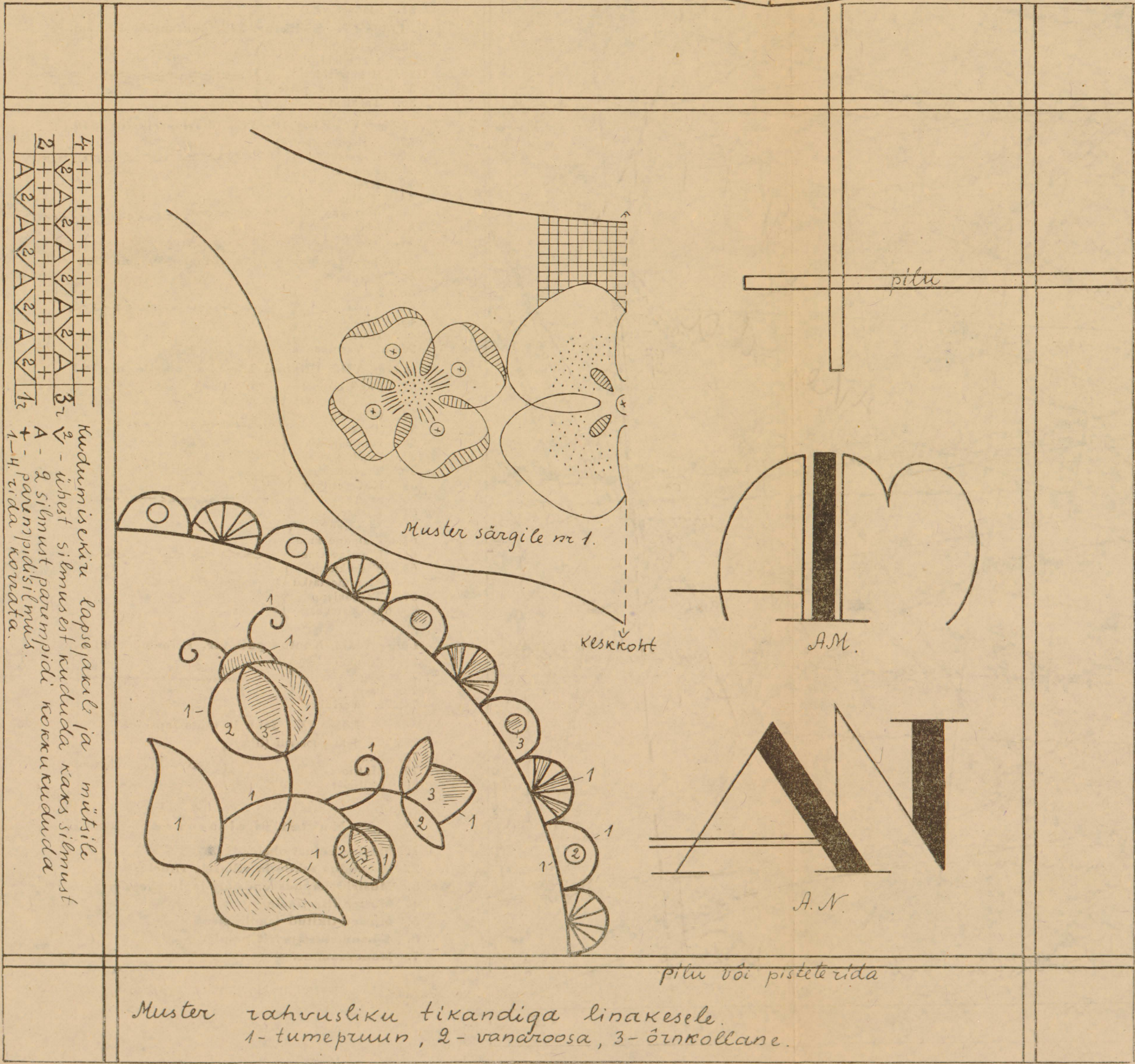
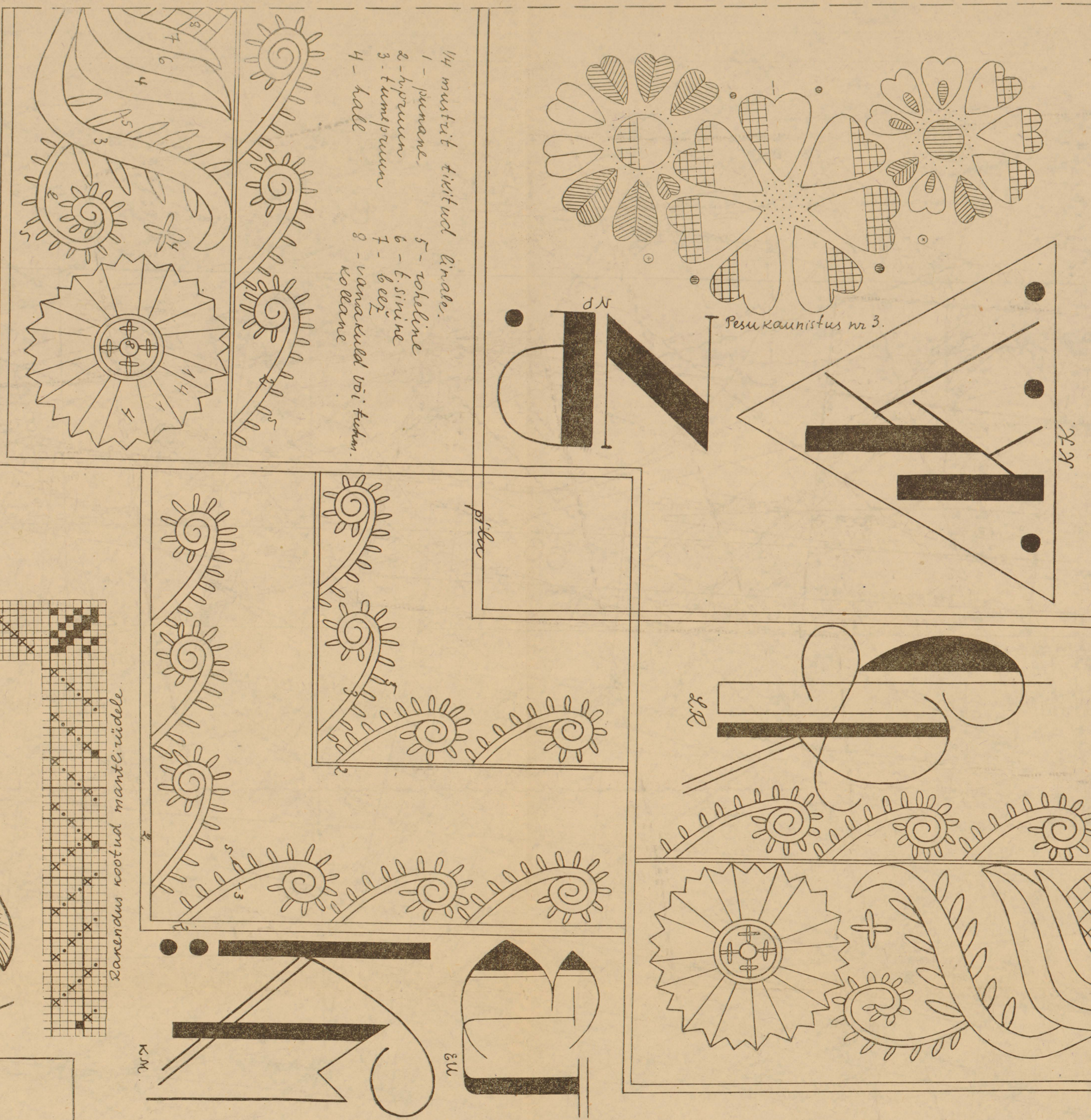
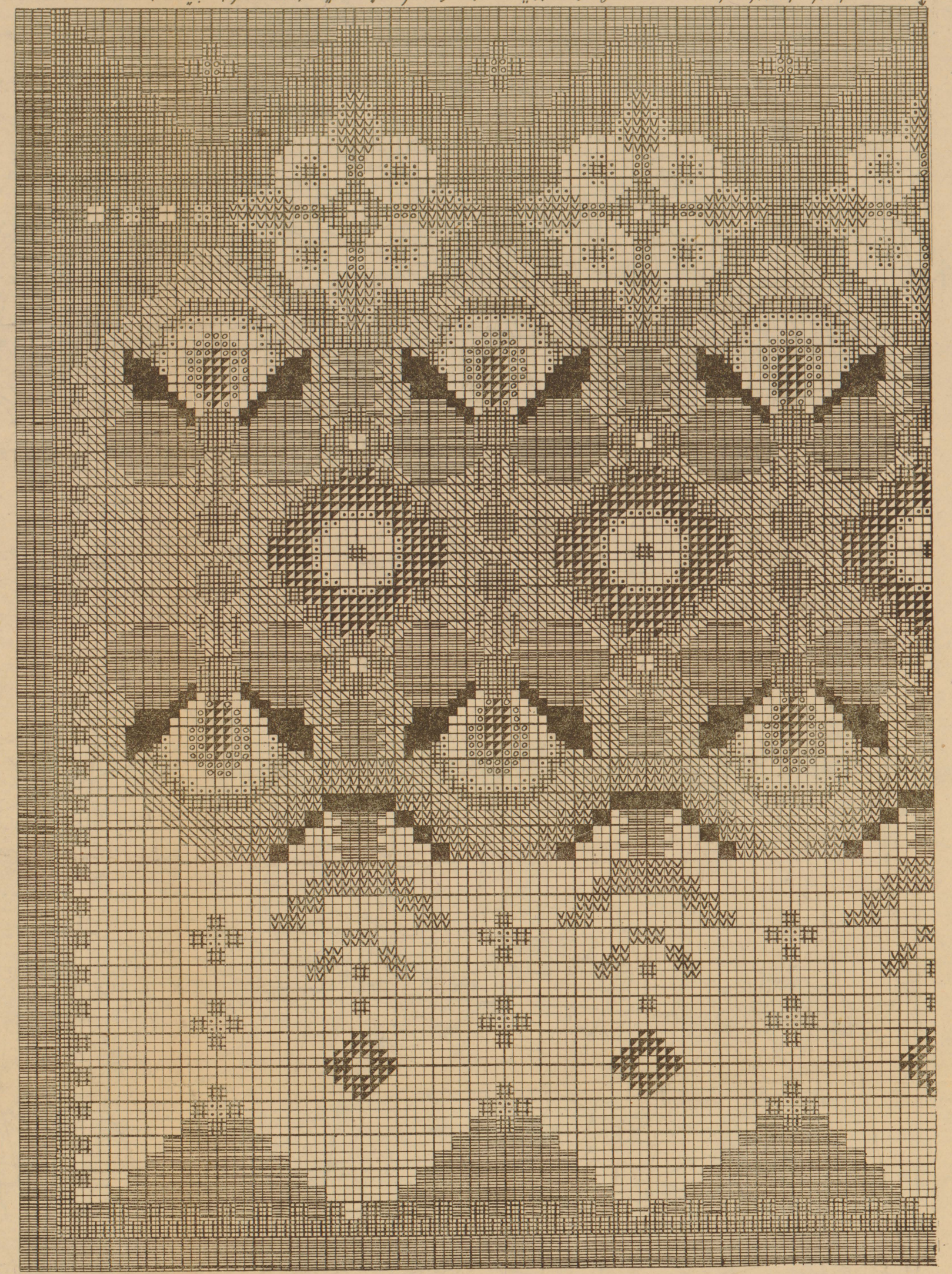

Maret

Naiste ja kodude kuukiri
 SEPTEMBRIKUU MUSTRI- JA
 LÕIKELEHT 1940. A.

- Lõige I.** Kleit nr. 328, rinnam. 90 sm.
1. Esiopase
 2. Estitükk
 3. Seljapasse
 4. Esilaid
 5. Külglaid
 6. Tagalaid
 7. Varrukas
 8. Krae
 9. Seotis
 10. Vöö
 11. Seljatükk
- Lõige II.** Mantel, moepilt nr. 3, rinnam. 88 sm.
12. Esilaid
 13. Selg
 14. Esiopase
 15. Seljapasse
 - 16, 17. Reviäär
 18. Krae
 19. Tasku
 - 20, 21. Varrukas
 22. Manset
- Lõige III.** Pluus nr. 340, rinnamööd 90 sm.
23. Estitükk
 24. Selg
 - 25, 26. Taskuosad
 27. Krae
 28. Lühikene varrukas
 29. Manset
 30. Pikk varrukas
 31. Manset
- Lõige IV.** Seelik nr. 340, puusamööd 100 sm.
32. Kesk-esilaid
 33. I külglaid
 34. II külglaid
 35. Tagumine passe
 36. Tagalaid
- Lõige V.** Kleit 10-11-a tütarlapsele, nr. 349.
37. Seotiku esilaid
 38. Tagalaid
 39. Estitükk
 40. Krae
 41. Tasku
 42. Varrukas
 43. Manset
 44. Selg
- Lõige VI.** Mantel 10-a tütarlapsele, nr. 360
45. Estitükk
 46. Selg
 47. Tasku
 48. Reviäär
 49. Krae
 - 50, 51. Varrukas
- Lõige VII.** Ülikond 12-14-a poisile, nr. 363
52. Püsi esiopool
 53. " tagapool
 54. Nõõpangüür
 55. Tasku
 56. Pandilahoidla
 57. Pandlavöö
 58. Trakshoidla
 59. Kuu estitükk
 60. Selg
 61. Reviäär
 62. Aluskrae
 63. Pealine krae
 64. Ülemine tasku
 65. Taskulapp
 66. Alumine tasku
 67. Taskuklapp
 - 68, 69. Varrukas
 70. Pöös
- Lõige VIII.** Kootad pullover, rinnamööd 88 sm.
71. Estitükk
 72. Selg
 73. Passe
 - 74, 75. Varrukas
- Lõige IX.** Jakk ja müts lapsele.
- 76, 77. Jaki poolosa (liit)
 78. Krae
 79. Mütsiosa
 80. Mütsiäär

1/2 mustat tükitud seonakalale. Värvide äärmised värvid, värvikaarti järgi.
 - kookspuum n 57, - ocrant n 11, - tumepruun n 13, - helesinine n 4
 - kookspuum n 57, - ocrant n 11, - tumepruun n 13, - helesinine n 4

Muster heegeldatud või fileelinalle.
 Filee põimimise-märgi: + - labapõime, - - rippõime,
 x - nõörõime.

